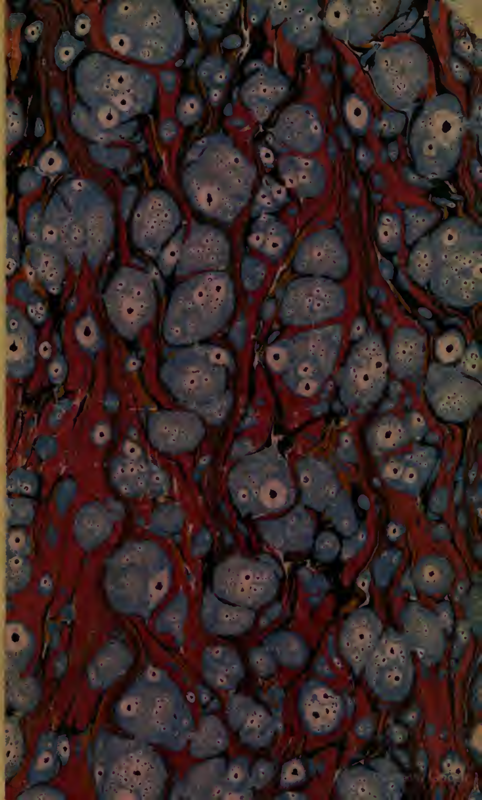
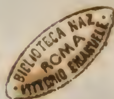

BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
6
1 C
25

מלאכת הדיקדוק

**INSTITVTIONES GRAMMATI-
cæ in Hebræam linguam FR. Sebaſtia-
ni Munſteri Minoritæ, Ingelnheimen-
ſis, in quibus quid per ordinem tra-
ctetur, ſequens indicabit pagella.**

Opus eſt recens, atq; chartatim emen-
datum ab ipſo autore in officina Fro-
beniana. ANNO M D. XXIIII.

Hoc in uolumine hæc inſunt:

De lectione, numeratione, coniugatione, declinatione & conſtructione.
De abbreuiationibus quibus Hebræi utuntur in ſua lingua.
De triplicis accentus ratione apud Hebræos, grãmatici, rhetorici & muſici.
De compoſitione metrorum ſiue carminum Hebræorum.
De lingua uernacula Hebraicis ſcribenda characteribus.
Appendix R. Moſche Kimhi de ſacræ Bibliæ ſcriptoribus.
His annectitur Ionas propheta, Græce, Latine, Hebraice & Chaldaice.

FR. SEBASTIANVS MVNSTE-
RVS MINORITA HEBRAI-
cæ linguæ candidatis S. D.

NOn me fugit esse quosdam, qui nullis præceptionibus, sed sola lectiõe instrumẽti ueteris opus esse putent, ad comparandam Hebraicæ linguæ peritiam. Verum ab his longe lateq; dissentio. Nam quemadmodum is certius faciliusque ad destinatum locum peruenit, cui fuerit iter ante demonstratum, sic minori labore linguam discet is, qui breuibus regulis prius fuerit institutus. Subscribit huic nostræ sẽtẽtiæ Rabi quidã, cuius meminit doctiss. pater Caspar Ammoniꝰ in sua grãmatica, his uersibꝰ:

אֲשֶׁר לָמַד וְתוֹרָה לוֹ לְקִנְיָן
וְלֹא לָמַד יְסוֹד דִּיקְדּוּק וְלֹא בָן
כְּמוֹ חוֹרֵשׁ אֲשֶׁר יִנְהַג שְׁוָרִים
וְיָדָיו מִבְּלִי מַלְמַד וְדָרְבָן

Quorum interpretatio hæc eſt:
Qui ſtuduit, & legem ſibi acquiſiuit.
Nec ſtuduit fundamentum grammaticæ, nec intelligit.
Eſt ſicut arator uolens minare boues.
Et manus eius ſũt ſine ſtimulo & uirga.

Neq; uero unq̃ mihi placuere prolixa grammaticorum commentaria, etiam apud Latinos, tantum abeſt ut hic ſuperſtitioſam præceptionum annotationem ſim probaturus. In primis placent ueteres, quorum quiſq; ut eſt uetuſtior, ita breuior etiam eſt & lucidior: cuius generis apud Latinos Donatus & Diomedes extãt: apud Hebræos Rabbi Dauid Kimhi, & german⁹ ſuus Rabbi Moſche Kimhi Hiſpani. Eorum ego ſequu-

ſequutus exemplum, uolumen inſtitu-
tionum Hebraicarum pro meo captu
collegi: plurimum hic (id quod ingenue
fateor) aliorum etiam adiutus ſcriptis,
præcipue Rabbinorum Dauid & Mo-
ſche, quorũ modo memini, & cuiuſdã
innominati grammatici, cuius Dikduc
ſic incipit, שַׁעַר חֲמוֹתָג quam tamen
quidam Rabbi Dauid Kimhi adſcri-
bũt. Fuit proinde & alia Hebræa gram-
matica ad manum, quam uocant Ta-
bulam coniugationum, cuius initiũ eſt
וְעַתָּה אַתְחִיל Autor eius ignoratur.
Nec defuerunt recentiores, nempe Io-
hannes Reuchlinus, primus ſacræ He-
bræ linguæ inter Latinos propaga-
tor, Chuonradus Pellicanus in Hebrai-
cis literis fideliſſimus meus præceptor:
ac eximius pater Caſpar Ammonius,
cuius שֻׁלְחָן חֲרִי ingens grammaticæ
opus, mihi quoq; in officina Frobenia-

 na,

na,cum meũ ſub prelo cuderetur,obla-
tum,uix curſim & perfunctorie legere li
cuit.Profuit tamen,ut ſuis quibuſq; in-
dicabo locis. Non erat autem animus
id operis ædere,niſi huc me adegiſſent,
cum ſtudioſi quidam Hebraicarum li-
terarum, tum in primis Hieronymus
Frobenius,quem ad propagandas He-
braicas literas non lucrum, uerum eius
linguæ ſingularis quidã amor inſtigat.
Ineptus enim uere ſim, ſi meas nugas
meapte ſponte in medium proferam,
hoc præcipue ſeculo,quo nihil in precio
eſt,niſi quod ſit adamuſſim expolitum.
Quæ res pleroſq; etiã doctiſſimos à ſcri
bendo deterret. Quanq; apud me plu-
ris eſt & ſemper fuit aliorum utilitas,q̃
propriæ exiſtimationis ratio.Nõ fugio
uideri inelegans, modo multis proſim.
Eram trilingue dictionariũ alioqui ædi
turus, quemadmodum anno ſuperiori
promiſi,

promisi, sed sic uisum est amicorũ consi-
lio, ut grammaticæ institutionis opus
prius æderem, quando hac in primis o-
pus est ei, qui ignotæ linguæ sacris ini-
tiari gestiat, quemadmodum ante dixi-
mus. Non negauerim profusiores ha-
beri grãmaticas institutiones penes Iu-
dæos, sed qui incipientes discipulos tot
uelint grauatos præceptis, forsitan &
eadem ipsa suo tempore ex eis obtine-
bimus. Interim hisce nostris imbibitis
præceptionibus, cætera iugi lectione &
studio diligẽti sacræ scripturæ, collatio-
neq; locorum & interpretationum tam
septuaginta q̃ aliorũ quisq; facile obti-
nebit. Bene ualete, & Munsteri labo-
res boni consulite. Basileæ, Anno sa-
lutis M. D. XXIIII.
Mense Ianuario.

אמר השנים וארבעים

מום הַנְּדָבָה הָעֲנִיּוֹת וְהַחִסָּרוֹן :

אמר מג

מוּם הַדִּיבּוּר הַיִּתָּרוֹן : אמר מד

דוֹרֵשׁ תְּחִילָּה בְּלֹא נְדָבָה יִמְצָא בָהּ הת
תַּחֲרוּת וְאֵיבָה : אמר מה

חֲכָם הוּא נִכְבָּד וְאִם מִשְׁפַּחְתּוֹ בְּזוֹיָה ד
וַחֲבֵרָיו רַבִּים אִם הוּא בְּאֶרֶץ טְבֶרְיָה :

אמר הששה וארבעים

הַשְׁקִיטוּ הַצָּרוֹת הַגְּדוֹלוֹת בְּכֹחַ הַצְּדָקוֹת
וְהַתְּפִלּוֹת : אמר מז

הַפְּרִישׁוּת מִן הָעוֹלָם רְפוּאָה לְכָל יָגוֹן ד
וְהָעוֹשֶׁר מִן הַחִסָּרוֹן : אמר מח

יִתְרוֹן לָכֶם לְעַצְמוֹ מִן הַכְּתוּבָה עִמּוֹ :

אמר מט

נֶאֱמָנוּת מְקָרֶבֶת אוֹיְבִים וּגְנֵיבָה מְרַחֶקֶת
אוֹהֲבִים : אמר החמשים

בְּעֵת זַעַם אֵלֶּה אוֹהֲבִים לֹא יַצְרִיכוּךָ וב
וּבְעֵת רָצוֹן אֵלֶּה שׂוֹנְאִים לֹא יַזִּיקוּךָ :

Finis ſententiarum 50. ſapientum.

אמר השלשה ושלשים

כָּל הַלּוֹמֵד חָכְמָה אִם יִירַשׁ תִּהְיֶה לוֹ ל
לְעֹשֶׁר וְאִם יַעֲשִׁיר תַּרְרִיבֵהוּ כִּנְתִיב יוֹשֶׁר

אמר הארבע ושלשים

חֲמוֹת קָשֶׁה מִכָּל מָה שֶׁלְּפָנָיו וְנָקֵל מִן
הַבָּא אַחֲרָיו ׃ אמר לה

כְּמוֹ שֶׁיִּתְיַשְּׁרוּ הַמִּדּוֹת הָרָעוֹת בַּחֲבֶרֶת ה
הַיְשָׁרִים כֵּן יַשְׁחִיתוּ הַמִּדּוֹת הַטּוֹבוֹת בח
בַּחֲבֶרֶת אַכְזָרִים ׃ אמר לו

הַיּוֹשֶׁר וְהַזְּכוּת יַעֲמִידוּ הַמַּלְכוּת ׃

אמר השבעה ושלשים

הָבֵן צָרָה לְיוֹם פְּרֵידָה וּמִבְחַר הַצָּרָה ה
הַיּוֹשֶׁר וְהָעֲבוֹרָה ׃ אמר לח

כָּל מִי שֶׁלֹּא יִסְבּוֹל חֵטְא אוֹהֲבוֹ יְשִׁיבֵהוּ
אוֹיְבוֹ ׃ אמר לט

טוֹב לִהְיוֹת אִלֵּם וּמַשְׂכִּיל מִהְיוֹת רַב וב
וּכְסִיל ׃ אמר מ

הַרְבֵּה לַעֲשׂוֹת חֲסָדִים כִּי הַזְּמַן מִתְהַפֵּךְ
פַּעַם יַשְׁפִּיל הַנִּכְבָּדִים ׃ אמר מא

מִבְחַר הַמַּעֲשִׂים תְּשׁוּבָה מְמֻשׁוּבָה ונ
וּנְקִיּוּת מֵאַכְזָרִיּוּת וְטָהֳרָה מֵעֲבֵירָה ׃

מִבְחַר הַמִּדּוֹת שְׁלֹשָׁה שְׁתִיקָה תּוֹלְדוֹתֶיהָ הָעֵצָה וַיֹּקֶר רוּחַ סִמָּן לַגַּאֲוָה ׃

אמר הששה ועשרים

הָלְפוּ יְמֵי הַנְּעָרוּת וְעֵיפָה מְרֻבֶּבֶת הַב הַבְּחָרוּת בְּעִיֵי הַתַּאֲוָה וְהַשְּׁרִירוּת ׃

אמר השבעה ועשרים

מִי שֶׁהָיָה זַךְ בְּמַעֲלָלָיו לֹא יִמָּצְאוּ לוֹ בִּי בְּיוֹם הַדִּין טַעֲנָה עָלָיו ׃

אמר השמונה ועשרים

מַרְבֶּה דְבָרִים יִלָּבֵט וְכָל מַחֲרִישׁ יְמַלֵּט ׃

אמר התשעה ועשרים

צָרִיךְ הַנֶּפֶשׁ הַמּוּסָר כְּצוֹרֶךְ הָאָרֶץ אֶל הַמָּטָר ׃

אמר השלשים

הַנֶּפֶשׁ כְּצֶלֶם וְהַחָכְמָה יוֹפְיוֹ כְּמוֹ עֵץ וְהַחָכְמָה פִּרְיוֹ ׃

אמר האחד ושלשים

הַנָּדִיב יִתְנַדֵּב נַפְשׁוֹ לְאוֹיְבָיו וְהַכִּילַי יִצְפּוֹן הוֹנוֹ מֵאוֹהֲבָיו ׃ אמר לב בְּשֶׁיֶּחֱטָא אִישׁ לֹא יַבִּיט לְמִיעוּט מַעֲלוֹ רַק לִגְדוּלַּת מִי שֶׁחָטָא לוֹ ׃

אמר

תְּבַקְשׁוּנִי וְלֹא תִמְצָאוּנִי ׃ אמר יח
הַתַּחְלוּאָה רֵאשִׁיתָהּ אַהֲבָה וְסוֹפָהּ מְרִיבָה
וְאֵיבָה ׃ אמר יט
כָּל הַמִּתְאַפֵּק עַל שַׁעֲרֵי יֶשַׁע דּוֹפֵק ׃
אמר העשרים
שְׁלֹשָׁה לֹא יִשְׂבְּעוּ מִשְּׁלֹשָׁה אֶרֶץ מרב
מִרְבָּרִים וּשְׁאוֹל מִקְבָרִים וּנְקֵבוֹת מזוב
מִזְבָרִים ׃ אמר האחד ועשרים
מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ יַחַס נִכְבָּר יִשְׁמְרֶנּוּ בְּטוּב ה
הַס הַמַּעֲשִׂים פֶּן יְאֻבַּר ׃
אמר השנים ועשרים
שְׁמוֹר פֶּתַח פִּיךָ וְנִיבְךָ פֶּן תִּהְיֶה חָלָל בקר
בְּקִרְבְּךָ ׃
אמר השלשה ועשרים
כָּל הָרוֹאֶה נְסִיעָתוֹ מִן הַנּוֹעַר אֶל הער
הָעֲרָבָה יֵדַע כִּי יִסַּע מִן הָעֲרָבָה אֶל הזק
הַזִּקְנָה ׃
אמר הארבע ועשרים
הַתְּשׁוּבָה לְרוֹפְאִים כְּמוֹ הָרְפוּאָה לתח
לַתַּחֲלוּאִים ׃
אמר החמשה ועשרים

יִרְבֶּה תְּבוּאָתוֹ׃

אמר השנים עשר

כָּל הָרוֹצֶה לַעֲלוֹת בְּמַעֲלוֹת גְּדוֹלוֹת יש
יִשְׁמוֹר נַפְשׁוֹ מִן הַנְּבֵלוֹת׃

אמר השלש עשר

מִי שֶׁיֵּצֵא אֶל הָעוֹלָם הַזֶּה יִשְׂבַּע מְרוֹרוֹת
וּמִי שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנּוּ נִמְלַט מִן הַצָּרוֹת׃

אמר הארבע עשר

בֶּן אָדָם בִּבְהֵמָה אֲבוּסָה מְעוֹנוֹתָיו עם
עֲמוּסָה וְרוֹבֶצֶת תַּחַת הַמַּשָּׂא׃

אמר החמשה עשר

כְּשֶׁיִּקְצוֹת הַשֵּׁם עַל הַקְּהִלָּה יִתֵּן הָעוֹשֶׁר
לִנְבָלֵיהֶם וְלִקְוֹפְצֵי יְרֵיהֶם וּבְשֶׁיֶּאֱהַב או
אוֹתָם יִתֵּן הָעוֹשֶׁר לִנְדִיבֵיהֶם׃

אמר הששה עשר

אִם תִּבָּנַע לְמִי שֶׁתִּרְצֶה תִּהְיֶה אֲסִירוֹ וא
וְאִם לֹא תִצְטָרֵךְ לְמִי שֶׁתִּרְצֶה תִּהְיֶה ח
חֲבֵרוֹ וְאִם תִּגְמוֹל חֶסֶד לְמִי שֶׁתִּרְצֶה תה
תִּהְיֶה גְּבִירוֹ׃

אמר השבעה עשר

הַחָכְמָה תִּקְרָא מֵהֲרוּ וְלִמְדוּנִי בְּטֶרֶם ת

יְמֵי הָאָדָם שְׁלשָׁה אֶתְמוֹל עָבַר זְמַנּוֹ וּח
וְהַיּוֹם הוּא חָלָת וְאֵינוֹ וּמָחָר סָתוּם וְאֵין
מְבִינוֹ ׃ אמר הששי
לִמְרוֹ חָכְמָה לְהִתְגַּדֵּל בָּהּ עַל הַמַּשְׂכִּילִים
וְלֹא לְדַמּוֹת הַכְּסִילִים ׃
אמר השביעי
שְׁתִיַּית הָאָדָם וְאַכְלוֹ יְעַוְּרוּ עֵינֵי שִׂכְלוֹ ׃
אמר השמיני
אִם תְּבַקֵּשׁ דֵּי סִפּוּקְךָ מִיעוּט יַסְפִּיק לָךְ
וְאִם תְּבַקֵּשׁ יוֹתֵר מִסִּפְּקָךְ בִּלְתָּהּ לֹא תס
תַסְפִּיק לָךְ ׃ אמר התשיעי
אַל תְּהִי מֵהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בְּעֵת צָרָתָם יִת
יַחֲרִיל׳ וּ מֵרָעָתָם וּבַחֲלוֹתָם יִנָּחֲמוּ עַל חט
חַטָּאתָם וּבְעֵת עֲנִיּוּתָם יַבְנִיעוּ גַּאֲוָתָם ׃
אמר העשירי
כָּל הַבָּא בַּעֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ בְּלֹא אֱמוּנָה ה
הֵבִיא נַפְשׁוֹ בְּסַכָּנָה ׃
אמר האחד עשר
מִלִּמּוּד בָּנָיו חָכְמָה בְּנַעֲרוּתָם יִמְצָא טו
טוֹבָתָם בִּבְחֵרוּתָם בְּעֵץ הַשָּׂרָה אִם בר
בְּרֵאשִׁית הַשָּׁנָה תַּרְבֶּה עֲבוֹדָתוֹ בְּאַחֲרִיתוֹ
יִרְבֶּה

חכם אֶחָד רָצָה לְנַסּוֹת חָכְמַת חמ
חֲמִשִּׁים תַּלְמִידִים מַשְׂכִּילִים
נֶחֱמוּדִים וְהֵם יוֹשְׁבִים לְפָנָיו וְנוֹשְׁקִים
שׁוּלָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם רְעוּ כִּי רְצוֹנִי לְהַבְחִין
תְּבוּנַתְכֶם וְלִשְׁקוֹל בַּפֶּלֶס שִׁבְלֵי חָכְמַתְכֶם
וְעַתָּה יֹאמַר כָּל אִישׁ מִכֶּם מָשָׁל נֶחְמָד
אֲשֶׁר כָּל הַבָּא עָלָיו וְעָמַד וַיֹּאמְרוּ כָּל א
אֲשֶׁר תְּצַוֶּה נַעֲשֶׂה וּבְכָל אֲשֶׁר תִּרְצֶה אֶת
עֲבָדֶיךָ נַסֶּה ׃
וַיִּגַּשׁ הָרִאשׁוֹן מִן הַתַּלְמִידִים וַיֹּאמַר
בְּעֵת הַמִּבְחָן וְהַמַּחְסוֹר יֵקַל הָאָדָם אוֹ יִיּ
יֵיקַר ׃ אמר השני
הָעֶבֶד הוּא חָפְשִׁי בְּשֶׁיִּסְתַּפֵּק בְּחֶלְקוֹ ות
וְהַחָפְשִׁי הוּא עֶבֶד בְּשֶׁיְּבַקֵּשׁ יוֹתֵר מִלֶּחֶם
חוּקּוֹ ׃ אמר השלישי
בֶּן אָדָם רוֹדֵף וְנִרְדָּף רוֹדֵף מַה שֶּׁלֹּא יַשׁ
יַשִּׂיגֶנּוּ וְנִרְדָּף מִמִּי שֶׁלֹּא יוּכַל לְהִמָּלֵט
מִמֶּנּוּ ׃ אמר הרביעי
אֶתְמַהּ לְמִי שֶׁיִּקְנֶה עֲבָדִים מֵהוֹנוֹ אֵיךְ
לֹא יִקְנֶה הַחֲפָשִׁים בְּמֹתֶק לְשׁוֹנוֹ ׃ אמר ה
ימי

FRATER SEBASTIANVS MVNSTERVS AD LECTOREM.

E pagellæ aliquæ post epistolam præliminarem uacarent, adiecimus quinquaginta sapientum discipulorum elegātes sententias, siue ut Hebraismus habet, מִשְׁלֵי parabolas, idq; Hebraice tātum, quod folij angustia prohiberemur è regione Latinam ponere interpretationem.

Explanatio aliquarum.

18. Mutuum dare, est initium dilectionis, & finis eius, contentio & odium.

29. Vt terra indiget pluuia, ita homo disciplina.

30. Homo est ut imago, & sapientia color seu decor eius. Est ut lignum, & sapientia fructus suus.

37. Iusticia & innocentia, faciunt stare regnum.

39. Præstat esse elinguē & prudētem, q̄ multiloquum & stultum. &c.

F.Sebastia.Munst.Hebræis lectoribus

חֵפֶץ שָׁלוֹם וּתְשׁוּעָה מֵיחוֹנָה

קְחוּ עַתָּה מִמֶּנִּי כָּל בַּחוּרִים וְאַחֵרִים טוֹ
טוֹבִים אֲנָשִׁים הַזֶּה סֵפֶר שֶׁלָּכֶם חֵמֶר ג
וְרָצוֹן לִלְמוֹר לְשׁוֹן הַקּוֹרֶשׁ כִּי בוֹ אלמ
אֲלַמֶּרְכֶם בְּכֹחִי לִקְרָא וּלְדַבֵּר וּלְהָבִין ל
לָשׁוֹן הַזֶּה וְהוֹדַעְתִּיכֶם כֹּל שְׁבִילֵי חרי
חֲרִיקְרוּס בְּשֵׁמוֹת וּבִפְעוּלוֹת וּמִלּוֹת וב
וּבְטַעַם וּבִנְגִינוֹת ׃ כִּי רָאֹה רָאִיתִי רַבִּים
שֶׁבִּלְתִּי סְפָרִים לַשָּׁוְא יָגְעוּ בָּזֶה לָשׁוֹן ׃
גַּם רַבִּים מִתַּלְמִידַי בָּעוּנִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם
סְפָרִים עִבְרִיִּים שֶׁמֵּהֶם יִלְמְדוּ אֶת שְׂפַת
הָאֱלֹהִים וְהַחֲסִידִים נְבִאָיו ׃ בַּעֲבוּר ז
זֹאת שַׂמְתִּי עַל לִבִּי לַעֲזוֹרֵמוֹ שֶׁבָּהֶם ת
הַזֶּה גָּדוֹל חֵפֶץ לִלְמוֹר אֶת לָשׁוֹן עִבְרִי
בַּאֲשֶׁר עֵזֶר הָאֱלֹהִים יִהְיֶה עִמָּדִי כִּי זל
זֻלָּתוֹ לֹא יוּכַל כָּל הָאָדָם לַעֲשׂוֹת הַרְבֵּה
כְּמוֹ מְדַבֵּר יֵשׁוּעַ מְשִׁיחֵנוּ בְּתַלְמוּדוֹ
אֲשֶׁר לוֹ וּלְאָבִיו וּלְרוּחַ הק
הַקָּדוֹשׁ תְּהִי תוֹדָה לע
לְעוֹלָם

INSTITVTIO HEBRAEA PER Sebaſtianum Munſterum.

ITERAE ALPHABETI Hebraici ſunt uiginti duæ, quarum nomina & chara/cteres hi ſunt.

Vau	He	Daleth	Gimel	Beth	Aleph
u	h	d	g	b	aeiou
ו	ה	ד	ג	ב	א

Lamed	Caph	Iod	Teth	Heth	Zain
l	c&ch	i	t	h	z
ל	כ	י	ט	ח	ז

Zadic	Phe	Ain	Samech	Nun	Mem
z	p ph	aeiou	ſ	n	m
צ	פ	ע	ס	נ	מ

Tau	Sin	Schin	Res	Kuph
t&th	ſ	ſch & ſſ	r	k&c
ת	שׂ	שׁ	ר	ק

Porrò quinq; hæ literæ כ מ נ פ צ quũ in fine dictionum ueniunt scribendæ, alias habent figuras, uidelicet ך ם ן ף ץ uocantúrque tum, Caph, Mem, Nun, Phe & Zade finales.

Omnes literæ alphabeti, consonantes dici possunt, quod adiunctis punctis syllabam statuant. Hæ tamen sex אוהחיע propterea uocales cẽsentur, quod nihil omnino cõsonantiæ adiunctis punctis adferant, nisi quod ה aspirationem lenem, ח uero fortem habet: alioqui oris hiatum libere punctis uocalibus sibi admotis permittunt. Sunt etiam non raro uau & iod consonantes apud Hebræos, non secus quàm u & i apud Latinos. Vau cõsonans est, quando pũctum substratũ habet. ut ו & ו Vocalis, quando punctum tantum in uentre habet, aut in capite tantum. ut ו & ו Aliquando etiam quũ consonans est,

est,habet punctũ in capite,licet ille punctus alterius uau index sit. ut מִצְוֹתֶיךָ pro מִצְווֹתֶיךָ

Proinde iod cõsonans est, quum sibi punctum aliquod supponitur, aut aleph cum holem, uel uau cum holem aut surec adiũgit᷑: ut יוֹרֵעַ יֹאמַר יִשְׂרָאֵל

Literæ gutturales ab Hebræis hæ assignantur א ח ה ע quod gutturis officio egeant,quemadmodum aliæ dentibus,aliæ lingua,aliæ labijs,& ob id dentales,linguales & labiales uocantur.

Præterea sciẽdum,quod Hebræi uarie legunt s literam. Nam zain ז s lene: samech ס s acutum: zade צ s stridulum,uel secũdum nostros Iudæos z: schin שׁ s pingue,uel sch. שׂ uero sicut ס legitur.

De punctis Hebraicis.

Duertendum quod apud Hebræos inter tria punctorum genera, unũ genus est, quod

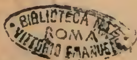
 signo-

ſignorum dici poteſt.ſignat enim quaſ-
dam literas,alio & alio pronunciandas
ſono,modo forti & aucto, modo debi-
li & tenui.Et eſt triplex, uidelicet,dages,
raphe, ſmol,& iamin. Dages דָגֵשׁ eſt
punctus unus literæ uẽtrem occupans,
eamq́ꝫ fortiter ac quaſi duplicatam eſſe
rendam ſignans.Et huius omnes literæ
ſunt capaces, præter quatuor guttura-
les,& res literam.

Raphe רָפֵּי eſt uirgula ſuperne lite-
ræ imminens, ſignans eam tenuiter ſo-
nandam,& huius tãtum ſex literæ ſunt
capaces,uidelicet בֿ גֿ דֿ כֿ פֿ תֿ Prima,ui-
delicet בֿ ut u conſonans: גֿ gh: דֿ ut
d parum muſſitans: כֿ ut ch: פֿ ut ph:
תֿ ut ſ bleſum ſeu θ Græcum ſonat.
Quod ſi cum dages punctulo ſignẽtur,
בּ ut b: גּ ut g: דּ ut d: כּ ut c: פּ ut p:
תּ ut t ſonat.In quo autem caſu hæ ſex
literæ cum dages puncto aut raphe uir-
gula

gula ſint uel roborandæ, uel infirman-
dæ, infra notabitur.
Cæterum שְׂמֹאל ſmol & יָמִין iamin
ſunt duo punctula quæ ſuper ſchin li-
teram poni conſueuerunt, primum ad
ſiniſtram, ut שׂ redditq́ literæ ſonum
acutum: ſecundum ad dextram, ut שׁ &
ſignat literam groſſius ac ueluti ſch
pronunciandam.

Secundum punctorũ genus eſt uo-
calium. Et hæc ſunt duplicia, quædam
ſimplicia, alia compoſita. Simplicia ſunt
hæc. Primum patha ַ & ualet a da-
rum. Eſt autem patha magnũ, ut אַ a.
בַּ ba. בַ ua. Secundum kamez ָ ua-
letq́ a obſcurũ, & eſt kamez magnum,
ut גָ ga. דָ da. הָ ha. Tertium zere ֵ e
gracile: uocaturq́ alio nomine kamez
katon, id eſt, paruũ. ut טֵ te. לֵ le. מֵ me.
Quartũ ſegol ֶ ſonatq́ uocem medi-
am inter a & e, hoc eſt, diphthongũ æ.

uocaturq́ꝫ alio nomine patha paruum. ut נֶ næ. עֶ æ. פֶּ phæ. Quintũ hiric, punctus ſcilicet unus - ſub litera, & ualet i noſtrum. ut צִ zi. קִ ki. רִ ri. Sextum holem, punctus item unus, ſed qui ſolum ſuper literam ponitur, & ualet o Latinum. ut וֹ o. לֹ lo. מֹ mo. רֹ ro. Septimum, kibuz ⸫ uox ſcilicet media inter u & i, hoc eſt, ypſilon Græcum uel u Gallicum. ut אֻ u. בֻּ bu. גֻ gu. Octauũ, ſurec uel meloppum. punctus ſcilicet unus in ſolius uau literæ uentrem receptibilis, ualetq́ꝫ u Latinũ. ut וּ u. בּוּ bu. הוּ hu. Et nota quando uau cũ illo puncto habet alium uocalem pũctum ſubſtratum, non eſt ſurec ille uentralis, ſed dages, fortificans tantum literam uau. ut וַּ ua uel fa. וָּ fa &c. Nonũ hateph ſiue ſcheua: duo ſcilicet pũctula ſubalternatim poſita, & legitur e breuiſſimum: aliquando planè rapitur, aut diſterminat ſyl

hat syllabam: de quo Hebræi nonnul-
las tradunt regulas, quas parum infra
inuenies. Decimum & primũ inter com
posita, hateph patha -: sonatq; ut a
per nasum.ut אֲ a חֲ ha. Vndecimum,
hateph camez -: & est sonus eius fer-
mè idem cum holem.ut חֳ ho. מֳ mo.
Duodecimum, hateph sægol ∴: æ bre
ue.ut אֱ æ. חֱ hæ. Scribũtur autem hæc
duo puncta -: & ∴: raro sub alijs lite-
ris, q̃ sub gutturalibus. Et habent ista
pũcta hoc inter se discrimẽ, quod quin-
que uocantur תְּנוּעוֹת גְּדֹלוֹת id est, uo-
ces seu motiones magnæ. uocantur eti-
am מְלָכִים id est, reges, & continentur
in hac dictiõe גּוֹטָרִייסוֹן Alia uero qn-
que ponuntur è regione magnorum, &
appellantur תְּנוּעוֹת קְטַנוֹת motiones
paruæ, siue מְשָׁרְתִים id est, seruiẽtes &
cõprehendũtur in hac dictione בֶּטֶרְקָן
de quibus infra in tractatu accentuum

 non-

non nihil quoq; dicetur.

Appendix de literis iod,heth, & finalibus.

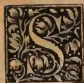

Od litera plerunq; est conso- nans, aut omnino silet: non- nunquam tamen sonat i uo- calem, quum uidelicet in fine dictionis mox sequitur unã ex uocalibus a o u, hoc est, quum ipsam præcedit – uel ⁖ holẽ uel surec. ut פָּנַי panai. עָשׂוּי asui. גוֹי goi. Præterea punctus patha sub ח finali, præcedit flatum aspirationis. ut רוּחַ ruah, non ruha. לוּחַ luah, nõ luha. Idem dicunt de הַ Iudæi tamen nostra- tes secus legunt.

Finales literæ nunquam aut rarissime punctantur, præter caph, quæ puncto- rum raphe & dages, schcua & kamez capax est. ut אִמֵּךָ mater tua. אוֹדְךָ con- fitebor tibi &c.

Lectio-

Lectionis exercitamentum.

Implices ſyllabas, hoc eſt, quæ ex ſimplici litera & ſubiuncto puncto conſtant, facile tu ipſe, candide lector, ex iam dictis conſtituere poteris: quæ uero ex pluribus conflantur literis, ſic accipe.

אַב af. אַבּ ab. אִב if. אִבּ ib. אֻבּ ub. אַג ag. אֶג eg. אַד ad. אָד od. אַו af. אֶו ef. אָז az. אֹז oz. אַי ai. אֵי e. בָא fa. בָּא ba. בִּא bi. בֹּא bo. גָא ga. גִא gi. גַב gaf. גַבּ gab. גַג gag. גַד gad. גַל gal. גַר gar. גוֹר gor. גוּר gur. גִיר gir. דָא da. דֶב dæf. דוֹג dog. הָם ham. חֶן hæn. חֹם hom. טְרָא tra. טְרֵא tre. טְרוּא tru. יַל gal. יִשׁ giſch. כַא cha. כַּא ka. פַר phar. פַּר par. פַּרְתָּא parta. צוּךְ zuch. צוּק zuc. חוּץ hutz. שְׁלַא ſchla. רֶגֶל rægæl. יָמִין iamin. שְׂמֹאל ſmol. הָאָרֶץ haaretz. אַתָּה atta. פַּתַּח pathah. נַשׁוּי naſchui. פְּנֵיהֶם phnehæm &c.

Quando ſcheua legendum uel non.

Onuntur ab Hebræis ſex re/gulæ quando ſcheua pũctus debeat moueri, hoc eſt, legi uel muſſitare.

Prima. Scheua legitur, quãdo litera ſua cum mox ſequente litera nõ poteſt conſtituere ſyllabam, hoc eſt, quando litera ſcheuata cum ſequente conſonante & tertio uocali puncto non coeunt in unã ſyllabam, ſiue non ſunt connexiles. ut שְׁגָגָה ſchegaga. ubi ſcheua breuiſſime eſt legendũ. Aliud מְשׂוּרָה meſura. Hic uero שְׁטַח ſthaph, שְׁמוֹר ſchmor non legit̃, quũ ſt & ſm ſint literæ cõnexiles.

Secũda. Scheua eſt legendũ, quoties ponit̃ ſub litera daggeſſata. ut הַכְּנַעֲנִי hakenaani, quod noſtra trãſl. Chana/næus uertit סִיסְרָא ſiſera &c.

Tertia. Scheua legitur, quando ſua litera cõtinuo duplicat̃. ut שׁוֹמְמִים ſchomemim.

memim. חַלְלוּיָה haleluia.

Quarta. Scheua legitur, quando ipſum mox ſequitur litera gutturalis. ut שִׁמְעוֹן ſchimeon. מַלְאָכִים malcachim. Niſi enim moueretur, auditus facile deciperetur, & מְלָכִים pro מַלְאָכִים perciperet.

Quinta. Scheua legitur, quando ipſum in medio dictionis aliud præcedit ſcheua. ut יִשְׁמְרוּ ijſmeru. נַפְשְׁךָ naphſchecha.

Sexta. Scheua legitur, quando ſequitur uocem magnam. Sunt autẽ uoces magnæ quinque. Prima eſt ָ ut שָׁמְרוּ ſchameru. Secũda eſt zere, preſertim quãdo ipſum ſequit̃ iod aut א Tertia eſt hiric cũ ſequẽte iod. ut חֲסִידֶיךָ haſidecha. Quarta holem cum א ut אוֹמְרִים omerim. Quinta ſurec cum א ut אוּמְךָ umecha. Extra hos caſus fermè ſemper ſilet ſcheua, tam in fine dictio-

ctionum quàm syllabarum.

Notādum præterea quod Hebræa Grāmatica ponit חֲמִשָּׁה חֲטוּפִין quintuplex hateph; uidelicet שׁוֹכֵן quiescēs, quod nunquam uariatur à loco suo. ut אֲבְרָהָם Secundum מֵנִיעַ uariabile. ut וַיִּשְׁמוֹרֶךָ quod in fine sententiæ sic scribitur וְיִשְׁמְרֶךָ Tertium אָחוּז comprehensum. colligitur enim in ipso una syllaba. ut בַּרְזֶל. ferrum, בִּרְקִיעַ in firmamento. Et semper sequitur ipsum punctus dages. ut אֶזְכּוֹר Quartum רָבוּק adhæsiuum uel adiunctū. ut שָׁמוֹר זָכוֹר migrat enim eius pronunciatio in sequentem syllabam. Signatúrque litera quæ ipsum mox sequitur cum raphe. de quo uide infra regulam in notabili de pūcto dages. Quintum חֲטַף חִירֶק. quando scilicet hateph uenit sub literas gutturales. ut יְחִיֶה יְחְיֶה Et uocatᷣ propterea hateph hirec, שֶׁקְרִיאָתוֹ חָצוּי

חִירֶק וְחֶצְיוֹ פַּתַח quod lectio eius est partim hirec,& partim patha.

De literis quiescentibus.

Habent Hebræi quatuor literas,uidelicet אֱהֲוִי quas נְחוֹת id est,quiescentes uocāt, propterea quod nō raro in lectione omnino mutescant, אֱוִי quidem in medio & fine dictionis, ה autem in fine tātum. ut צאן zon. quem sonum & hæc sylla ba צֹן habet. Vbi א in fine silet, בָּרוּא baru. Exemplū ubi uau quiescit, פֻּעַל pual,id est,opatio. Vbi iod,שְׁמֵי schme יָדָיו iadaf. Vbi ה שָׁמְעָה schamea.

De uirgula raphe.

Rabi Mosche Kimhi ponit regulam, quod quum literæ quiescentes, dictionem claudunt,imponunt primæ literæ sequentis dictionis uirgulam raphe,si una ex בגד כפת fuerit,aut si alia litera fuerit,priuāt puncto

ctionum quàm ſyllabarum.

Notādum præterea quod Hebræa Grāmatica ponit חֲמִשָּׁה חֲטוּפִין quintuplex hateph; uidelicet שׁוֹכֵן quieſcēs, quod nunquam uariatur à loco ſuo. ut אֲבְרָהָם Secundum מֵנִיעַ uariabile. ut וְיִשְׁמוֹרְךָ quod in fine ſententiæ ſic ſcribitur וְיִשְׁמְרֶךָ Tertium אָחוּז comprehenſum. colligitur enim in ipſo una ſyllaba.ut .בַּרְזֶל ferrum, בִּרְקִיעַ in firmamento.Et ſemper ſequitur ipſum punctus dages.ut אֶזְכּוֹר Quartum דָבוּק adhæſiuum uel adiunctū.ut שְׁמוֹר זָכוֹר migrat enim eius pronunciatio in ſequentem ſyllabam. Signatúrque litera quæ ipſum mox ſequitur cum raphe. de quo uide infra regulam in notabili de pūcto dages. Quintum .חֲטַף חִירֶק quando ſcilicet hateph uenit ſub literas gutturales.ut יְחִיֶה יְחִיֶה Et uocatͤ propterea hateph hirec, שֶׁקְרִיאָתוֹ חָצִיו

שקר

חִירֵק וְחֶצְיוֹ פַּתַח quod lectio eius est partim hirec,& partim patha.

De literis quiescentibus.

Abent Hebræi quatuor literas, uidelicet אֱהֱוִי quas נָחוֹת id est, quiescentes uocāt, propterea quod nō raro in lectione omnino mutescant, אֱוִי quidem in medio & fine dictionis, ה autem in fine tātum. ut צאן zon. quem sonum & hæc sylla/ba צֹן habet. Vbi א in fine silet, בָּרוּא baru. Exemplū ubi uau quiescit, פֻּעַל pual, id est, opatio. Vbi iod, שְׁמֵי schme יַדְיו iadaf. Vbi ה שָׁמְעָה schamea.

De uirgula raphe.

Abi Mosche Kimhi ponit regulam, quod quum literæ quiescentes, dictionem claudunt, imponunt primæ literæ sequentis dictionis uirgulam raphe, si una ex בגד כפת fuerit, aut si alia litera fuerit, priuāt

puncto

puncto dages, si quod habuerit. Idem facere solent hæ tres literæ אוי intra limitem dictionis. Exempla, psalmo 38. משא כבר onus graue. Et psal.32. בדרך זו תלך In uia hac ambulabis. Psal. 129. עמו פדות apud eum redemptio.

Et nota quod non refert an hæ literæ בגד כפת habeant raphe, uel non. Quum enim carent puncto dages, semper legendæ sunt ac si haberent raphe.

Regula alia. Tres quoqꝫ istæ literæ בנת cũ puncto ◌ָ signatæ, raphant literas בגד כפת præsertim in fine dictionis. Kamez enim ה uel א occultũ includere uidetur, ideo non facile post ipsum sequitur dages. Exempla: חפצת בטוחות Et כי בך בטחתי Quam regulam Hebræi his uerbis tradunt:

בנת שאין להם הא או א בקמצותם ויש
להם דין באלו נכתב הא או אלף בסופן ו
ויש להן דין חק יהוא לחיות רפי באותיות
בגד

בְּגַר בְּפַת הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם כְּמוֹ אָחִיךָ בֶּן־
אִמֶּךָ וְעָשִׂיתָ בַּדֵּי

Alia regula. Istæ tres literæ ב כ ו dum in capite seruiunt, uirgulam raphe secũdæ substãtiali imponũt. ut כְּלְבוּשׁ sicut amictus. בְּשַׁבֵּב in acquiescẽdo &c.

Exceptiones.

Primam regulam primo destruunt literæ ה י ו quum in fine dictionis relatiuæ sunt. ut בְּצִדָּה תָּשִׂים in latere eius pones. Et psalmo 105. בַּקְשׁוּ פָּנָיו תָּמִיד Quærite faciẽ eius semper. Et Isaiæ 56. בֵּיתִי בֵּית תְּפִלָּה Domus mea, domus orationis. Et Tren. 1. כָּל רֵעֶיהָ בָּגְדוּ בָהּ Omnes amici eius spreuerunt eam.

Secundo derogatur primæ regulæ, quando א in fine quiescit. ut וַיַּרְא בָּלָק Et uidit Balac.

Tettio, si litera raphabilis in capite posita, reperiatur in corpore dictionis, prior puncto dages, & posterior raphe signatur.

ſignatur.ut שָׁמַרְתִּי בִּרְבַּר id eſt, cuſtodiui carrucam.

Quarto, quoties in dictione duæ primæ literæ ſunt ex בגר בפת prima accipit dages, præſertim ſi ei ſubſit ſcheua. ut Ier.42. שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה Audite uerbũ domini. Et Ezech.10. נוֹגַהּ כְּבוֹד יְהוָה Splendor gloriæ domini. Iſaiæ 3. וְאָבְלוּ פְּתָחֶיהָ Et lugebunt portæ eius.

Quinto, ſi hæ duæ literæ ב מ dictioni præponantur, ב ſemper habet dages. ut תָּבֹא בְמִשְׁפָּט uenies in iudicium. Et pſalmo 95. מַסָּה בַּמִּדְבָּר Tentatio in deſerto.

Sexto, ſi ה claudat minutam dictionem. ut הִנֵּה זֶה בָּא Ecce iſte uenit. Cãt. 2. & 7. eiuſdẽ: מַה תֶּחֱזוּ Quid uidebitis.

Septimo, ſi una ex literis אֶהֱוִי uel ב נ ת cũ ַ collocetur in periodo, membro; diſtinctione uel ſubdiſtinctione, aut alio accentu pauſationis, uel ſuſpenſionis,

ſionis, uirtus eius nō extenditur in pro-
xime ſequentem dictionem, quantum-
libet illa habeat in capite unam ex lite-
ris בגד כפת Enumerat aūt Rabi Mo-
ſche quindecim accentus, qui plerunq;
infringant regulam אֱחַוִי ſcilicet סוֹף
פָּסוּק: qui eſt finis ſententiæ : אַתְנַחְתָּא
Membrum : זָקֵף קָטוֹן Diſtinctio :
טַרְחָא : פַּשְׁטָא : Subdiſtinctio רְבִיעַ
קַרְנֵי פָרָה : פָּזֵר גָּדוֹל : זַרְקָא : שְׁנֵי גְרִישִׁין
זָקֵף : אַזְלָא : יְתִיב : תְּבִיר : תְּלִשָׁא :
גָּדוֹל De quibus infra: ubi reperies quā
figuram quiſq; accentus ſibi uindicet.
Exempla. Et primo de ſoph paſuc: Ge-
neſis 7. אַרְבָּעִים לָיְלָה : בְּעֶצֶם הַיּוֹם De
æthnahta, Iſaiæ 24. אוֹי לִי בֹּגְדִים בָּגָדוּ
Væ mihi, præuaricātes præuaricati ſūt.
De Rebia Iſ. 16. גֶפֶן שִׂבְמָה בַּעֲלֵי הֲלָמוּ
Vineam Sabama, domini exciderunt.
De aliis quoque accentibus facile exem
pla adferri poſſent, niſi typi cū idoneis

accentum figuris deessent.

De puncto mappic.

Iximus quod mappic pūctus deroget regulæ אֱהֱוִי nec tamen hactenus satis eius explicuimus naturam & officium. Sciēdum igitur, quod quidam hunc pūctum scribunt intra literam הּ (quæ sola eius est capax.) Alij sub litera הּ ualetq́ pronomen relatiuum, eius, ei: uel sua, suæ, fœminini generis. nec unquam legitur. ut בְּנָהּ filius eius, scilicet mulieris. שְׁמָהּ nomen eius, scilicet uxoris. Gen. 25. Item 3. Reg. 3. תְּנוּ לָהּ date ei, scilicet mulieri. Et nota, si literā ה ut est relatiua, mox antecesserit segol aut hiric aut surec, non mappic sed kamez sibi subscribitur. unde Gen. 25. וַיֶּאֱהָבֶהָ Et dilexit eā, scilicet Isaac Rebeccā. Sic 24. eiusdem: נָתַן לְאָחִיהָ Dedit fratri suo, fratri uidelicet Rebeccæ. De surec habes Genesis

primo

primo exemplum.

Mnes literæ puncti dages, ut dictum est, sunt capaces, præter quinq; , uidelicet quatuor gutturales & res. Quum autem insulcitur literæ, signat eam duriuscule ac quasi geminam pronunciandam : aut certe alterius literæ defectum ostendit. Quatuor istæ literæ בּ כּ פּ תּ quum per dages signantur, simpliciter & naturali expressione ueniũt sonandæ , uidelicet ut b c p t. Reliquas uero omnes fermè literas dages suo aduentu conduplicat.

Canon. Post scheua capiti dictionis suppositum , nunquam immediate sequitur dages , præter quàm in שְׁתֵּי & שְׁתַּיִם Hic canon apud Hebræos ita scribitur:

לְעוֹלָם לֹא יָבֹא רָגֵשׁ אַחַר שְׁבָא בְּרֹאשׁ תּ
חֲתֵיבָה חוּץ מִן שְׁתֵּי שְׁתַּיִם

Canon. Litera iod dagessatur in

uerbis סַל ſi eam præcedat patha. ut וַיֹּאמֶר ſecus in uerbis דַּבֵּר ut וַיְדַבֵּר & loquutus eſt. Hebraice ſic:
חַדָּגֵשׁ מֵבִיא לְפָנָיו פַּתַח גָּדוֹל כְּמוֹ וַיֹּאמֶר וַיֵּלֶךְ ׃ אֲבָל בְּדַבֵּר כְּמוֹ וַיְדַבֵּר

Canon. Quum hæ quinq; literæ ל ב א י ש puncto kamez ſignantur, plerunq; litera mox ſequens dageſſatur. ut שָׁמָּה לָמָּה אָנָּה בָּתִּים & ſimilia.

Canon. מ ut eſt litera ſubſidiaria, præpoſitionem a uel ab ſignificans, primæ literæ dictionis cui præfigitur dages inſerit, præſertim ſi habeat ſub ſe hirec. ut מִצָּר de tribulatiōe. מִמֶּנּוּ à nobis. Sin nomen uerbale conſtituat, alteram thematis literam puncto dages roborat. ut מִשְׁפָּט iudicium. מַשְׂכִּיל eruditiuum. Dicūt & has quinq; literas ח ב כ ש ל quum à fronte ſeruiunt, primam radicis dageſſare.

Canon. Vna ex finalibus, uidelicet

caph,

caph, pūcti dages quoq; est capax, idq́; tunc quando est pronomen affixū primitiuæ speciei præcedente ſægol. ut אַשְׁרֶיךָ beatus tu. אוֹדֶךָּ confitebor tibi. Si autem est deriuatiuæ speciei, habet raphe. ut אִשְׁתְּךָ uxor tua: Hanc regulam Hebræi his uerbis tradunt:

בָּל ךָ בְּסוֹת תֵּיבָה וּפַתַח קָטָן לְפָנֶיהָ וְע
וְעוֹמֶדֶת בִּמְקוֹם אוֹתְךָ תִּהְיֶה דְגוּשָׁה כְּמוֹ
וִיבָרֶכְךָ אוֹדֶךָּ: אֲבָל אִם הִיא כְּמוֹ שֶׁלְּךָ ת
תִּהְיֶה רְפוּיָה כְּמוֹ בָּנֶיךָ וְאֵלּוּ רַבִּים:

Interpretatio uerborū est hæc: Omne caph in fine dictiōis, & patha paruum, id est ſægol, ante ipsum, & stat in loco te, erit dagessatū, sicut, & benedicat tibi, confitebor tibi. Sed si ipsum sicut quod tuum, erit raphatum. ut filij tui, & huiusmodi multa.

Canon. Literæ istæ ת נ si cōtinuo sequantur coniunctionem uau puncto patha signatā, recipiunt dages. ut וַתִּקַּח

 Et tulit.

Et tulit. וַנְסַפֵּר Et narrauimus.

Canon. Nomina huiꝰ formæ צַדִּיק recipiunt in ſecunda dages.ut אַבִּיר fortis. אַמִּיץ robuſtus. לַפִּיד lampas &c.

Canon. Iod finalis p̄ diæreſin prolata,facit ſequentem conſonantem ex illis ſex literis בגד כפת dageſſari.ut סִינַי בַּקֹּדֶשׁ Sinai in ſancto. גּוֹי גָּדוֹל gens magna.

Canon. Dageſſatur ſecunda litera in hac forma: חַטָּאת peccatum. בַּפָּרָת propitiatio. יַבָּשָׁת arida.

Canon. Litera ת in his terminationibus præteriti תֶּן תֶּם תִּי תָּ תְּ ſemper habet dages,niſi præcedat א uel iod.ut שְׁמַעְתֶּם : אֲחַבְתֶּם : שְׁמַרְתָּ : אֲמַרְתִּי Exempla exceptionis: שָׂנֵאתִי odiui. פָּדִיתָ redemiſti,à uerbo פָּרַה

Canon. Iſtæ literæ חל · איתן facile ſecũdam radicalem literam dageſſant, quum dictioni miniſterialiter præficiuntur.ut

tur. ut Gen. 3. חַרְבָּה אַרְבָּה Multiplicans multiplicabo. Et psalmo 9. אֲסַפְּרָה Enumerabo. Et nonagesimo quinto: נְקַדְּמָה Præoccupabimus.

De puncto dages, quod deuorat literas.

EXercet præterea punctus dages & hoc officij, quod literarum substãtialium defectum ostendere solet, appellaturq́; tũc dages uorax seu deglutiens literas. Quũ enim ab alicuius dictionis primitiuo una radicalis ceciderit, mox pro sui uestigio proximiori literæ imprimit dages, si ei9 capax est. ut pro יִלְקַח commu..iter in biblia scribitur יִקַּח & pro סְבָבוּ scribi solet סַבּוּ Item pro תְּמֻמִים תַּמִּים Sic חִקִּים pro חֻקְקִים Idem cõtingit in denominatiuis quæ ueniũt à uerbis, quorum prima radicalis est nun uel iod. ut à נָפַל corruit, fit denominatiuũ מַפֶּלֶת

& in constructione מַפֶּלֶת cadauer,ruina. Sic à uerbo יָצַב statuit,uenit מַצֶּבֶת statua. Et ab אִישׁ uir,deriuať fœmininum אִשָּׁה uirago. In his exemplis uidere licet, quomodo extritis literis dages succedat. In uerborum deniq; cõiugationib⁹ id crebro fieri infra cõspicies.

R. D. K.

Literæ deuorabiles à dages sunt septem,& signum earũ est: תנו אליה תיו תתבלע בדגש בתיו של התפעל כמו ואשמע את הקול מדבר אלי: ויגנו מות מתדבר Tau deuoratur in dages, sicut tau ipsius hithpael.ut:Et audiui uocem loquẽtis mecũ. Iudiciũ eius est: מתדבר ב תתבלע בדגש כאשר תהית פת הפעל נון תתבלע בעינו כמו נתן בתתן. Nun deuoratur in dages,secundũ quod fuerit pe poal nun, deuoratur in ain poal. sicut,dedit,cum dederit.

Vau deuoratur in dages. ut ערמים

pro

pro עֲרוּמִים & multa ſimilia.
Aleph deuoratur in dages. ut מַבּוּלֶת pro מַאֲבֹּלֶת
Lamed deuoratur in dages. ut תִּקַּח יִקַּח à uerbo לָקַח accepit.
Iod deuoratur in dages.ut à צִיץ dicitur pluraliter צִצִּים coronæ.
He deuoratur in dages.ut מַזֶּה בְיָדֶךָ pro מַה זֶּה בְּיָדֶךָ Quid eſt in manu tua.
Scribit proinde idem Dauid conſequenter in hæc uerba:
וְזוּלָתִי ז׳ אוֹתִיּוֹת אֵלּוּ לֹא תִתְבַּלַּעְנָה בְּדָגֵשׁ כִּי אִם אוֹת בַּחֲבֶרְתָּהּ Hoc eſt: Et præter ſeptem literas iſtas, non deuorantur in dages, niſi litera in ſocia ſua, id eſt, à ſibi ſimili.
בֵּית תִּתְבַּלַּע בְּבֹ׳ אַחֶרֶת כְּמוֹ תָסוֹבּוּ אֶת הָעִיר וְרִינוּ תְסוֹבְבוּ Id eſt: Beth deuoraturin ב alia, ſicut: Circundabitis ciuitatem &c.
גִּימֶל תִּתְבַּלַּע בַּת ג׳ אַחֶרֶת כְּמוֹ תָחוֹגּוּ אֶת חַג

חַג יְהוָה Gimel deuoratur in ſe gimel altera. ut celebrabitis ſolennitatem domini. Et ita de reliquis literis facile exemplificari poſſet: niſi hæc quæ poſuimus exempla prudenti lectori ſatiſfacerent.

Regulæ quædam ex Hebræa grammatica extractæ, de aliquarum dictionum & literarum punctatione.

Litera א ſemper punctatⁿ & legitur in his diuinis nominibus אֲדֹנָי אֱלֹהִים cũ ad ipſorum caput una ex his literis משה acceſſerit. ut מֵאֲדֹנָי הָאֲדֹנָי מֵאֱלֹהִים Cõtra, ſi una ex his וכלב acceſſerit, א non pũctatⁿ. ut בֵּאלֹהִים לַאדֹנָי וַאדֹנָי

Regula alia. Vau cum ſcheua nunquam cõtinuo præcedit in capite dictionis has literas. ב מ ת ſed tantum cum ſurec. ut וּבְנֵי & filij. וּמְלֹא & imple. וּפְרִי & fructus. וּבָאָרֶץ & in terra. Idẽ eſt iudicium, ſi mox præcedat cõſonantem

tem ſcheuatā.ut וּלְשׁוֹנִי & lingua mea.

Regula. Quando iod litera in di/ctionis capite punctatur cum ſcheua,& una ex his literis בוכלם etiam cum ſcheua eſt præponēda, abijcitur utrūq; ſcheua, & ſubſternitur primæ literæ hi/ric.ut וִיהוּדָה & Iudas. לִירֹא ad timendum. בִּירוּשָׁלַ͏ִם in Hieruſalem. וִיהִי & erit. Secus ſi fuerit alius ſupponendus punctus.ut וַיְהִי & fuit.

Regula alia. Vau adueniens literis gutturalibus,punctatur cum patha. ut וַאֲרוּחָתוֹ. וַחֲצִי שֵׁבֶט & dimidia tribus.

Regula alia. Litera ה quando di/ctionibus præficitur,plerunq; pūctatur cum patha,niſi ilico ſubſequatur una ex his literis אער tunc enim punctatur cum ָ ut הָרֹאשׁ caput: הָעֶבֶד ſeruus.

Regula alia. Quando ה eſt ſignū quæſitiuum uel admiratiuum,puncta/tur cum ֲ: ut הֲשׁוֹמֵר אָחִי אָנֹכִי Num

custos

custos fratris mei ego? Nisi cõtinuo se/queretur litera gutturalis, tunc enim ex/posceret patha. ut Iob 1. החנם ירא איוב אלהים Nónne frustra timet Iob deũ? Nonnunquam etiam ante א inuenitur cum sægol. ut האנכי Nunquid ego?

Regula de quæsitiuo מה

מה־המקף פתח כמו מה־זה מה־זאת וא
ואתנחתא וסוף פסוק קמץ ועל חע אפילו
במקף פתח קטן כמו מה־ענה יהוה מה־
חטאתי : אבל על אהר קמץ גדול אפילו
במוקפים כמו מה־אתה רואה מה־הנה
מה־ראית Sensus est: Hæc dictio מה quum stat in cõstructione makeph, ha/bet patha. ut, quis iste, quæ ista. In æth/nahta uero & fine uersus habet kamez. Porrò quum præcedit literas חע tãetsi intercedat makeph, habet patha par/uum, id est, sægol. ut, quid respõdit do/minus: Quid peccaui. Sed cũ imminet literis אהר habet kamez magnũ, quã/uis in/

uis intersit makeph. ut: Quid tu uides, quid istæ, quid uidisti.

De literis & nominibus numeralibus Hebræorum.

Tuntur Hebræi pro numero breuiori siue cifris, quas סְפִירוֹת uocant, omnibus literis alphabeti, hoc pacto.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט
10	20	30	40	50	60	70	80	90
י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ
100	200	300	400	500	600	700	800	900
ק	ר	ש	ת	תק	תר	תש	תת	תתק

Post decem & uiginti sic numerant.

11	12	13	14	15	16	17	18	19
יא	יב	יג	יד	טו	יו	יז	יח	יט
21	22	31	101	102	402	461	899	
כא	כב	לא	קא	קב	תב	תסא	תתצט	

Quidam Hebræi ponunt pro 500 literam ך : pro 600 ם : pro 700 ן : pro 800 ף : pro 900 ץ :

Millenarium numerum ita ſignant.

1000	2000	1002	3000	4000	5000
א	בא	אב	גא	דא	הא

Annus Chriſti iam currens 1524. ita ſignatur: רתת רש כר Vel ſic: אקת כר Hebræi tamen quicquid per numeros ſcribunt, ſumunt æram ab initio mundi, ſiue מבריאת עולם hoc eſt, à creatione mundi. unde pro iſto anno Chriſti currente ſcribunt: הא רפג hoc eſt: 5283. Tot enim annos hiſtoriographi eorũ dicunt à principio mũdi uſq; ad præſentem fluxiſſe annũ. Noſtri uero ponunt 6723. præſertim Euſebius & Oroſius. Porrò pro nomine diuino יה quod quindecim importat, Iudæi ſcribunt טו ne ſacro nomine profane abutantur.

De nominibus numeralibus.

Numeri cardinales maſculini generis hoc pacto apud Hebræos ſcribũtur.

unus

quatuor tres duo unus
אֶחָד ׃ שְׁנַיִם ׃ שְׁלֹשָׁה ׃ אַרְבָּעָה ׃
octo ſeptem ſex quinq;
חֲמִשָּׁה ׃ שִׁשָּׁה ׃ שִׁבְעָה ׃ שְׁמֹנָה ׃
undecim decem nouem
תִּשְׁעָה ׃ עֲשָׂרָה & עֲשֶׂרֶת ׃ אֶחָד עָשָׂר ׃
quatuordecim. tredecim duodecim
שְׁנַיִם עָשָׂר ׃ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר ׃ אַרְבָּעָה עָשָׂר
Et ſic conſequenter uſque ad uiginti.

Numeri cardinales fœm.gen.

quinq; quatuor tres duæ una
אַחַת ׃ שְׁתַּיִם ׃ שָׁלֹשׁ ׃ אַרְבַּע ׃ חָמֵשׁ ׃
decem nouem octo ſeptem ſex
שֵׁשׁ ׃ שֶׁבַע ׃ שְׁמֹנֶה ׃ תֵּשַׁע ׃ עֶשֶׂר ׃
tredecim duodecim undecim
אַחַת עֶשְׂרֵה ׃ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה ׃ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה
ſedecim quindecim quatuordecim
אַרְבַּע עֶשְׂרֵה ׃ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה ׃ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה

Omnes numeri cardinales à uiginti & ſupra,ſunt generis cõmunis. ut אֶחָד וְעֶשְׂרִים un9 & uiginti.Itẽ אַחַת וְעֶשְׂרִים

una

una & uiginti : שְׁלֹשִׁים triginta אַרְבָּעִים quadraginta : חֲמִשִּׁים quinquaginta : שִׁשִּׁים ſexaginta : שִׁבְעִים ſeptuaginta : שְׁמֹנִים octoginta : תִּשְׁעִים nonaginta : מֵאָה & מְאוֹת centum : מָאתַיִם ducenti : שְׁלשׁ מֵאוֹת trecenti &c. אֶלֶף mille : אַלְפַּיִם duo milia : שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים tria milia : רְבָבָה decem milia. Idẽ רִבּוֹא & רִבּוֹ ; רְבָבוֹת centum milia.

Numeri ordinales maſculini generis hoc modo ſcribuntur.

quartus tertius ſecundus primus
רְבִיעִי ; שְׁלִישִׁי ; שֵׁנִי ; רִאשׁוֹן
octauus ſeptimus ſextus quintus
שְׁמִינִי ; שְׁבִיעִי ; שִׁשִּׁי ; חֲמִישִׁי
duodecimꝰ undecimus decimꝰ nonus
שְׁנֵי עָשָׂר ; אַחַד עָשָׂר ; עֲשִׂירִי ; תְּשִׁיעִי

Pluralẽ hi numeri faciũt,ut nomina gentilia maſc. ſicut עִבְרִי Hebræus : עִבְרִיִּים Hebræi : חֲמִישִׁי qntꝰ : חֲמִשִּׁיִּים quinti.

quinti. Et nota quod frequēter nume rus cardinalis usurpať pro ordinali, ut liquet bibliam intuenti. Ezech. 40. Iere/ miæ primo. Deut. primo.

In fœminino genere.

quarta tertia secunda prima
ראשונה ; שנית ; שלישית ; רביעית ;
octaua septima sexta quinta
חמישית ; ששית ; שביעית שמינית ;
decima. nona
תשעית ; עשירית &c.

Et faciūt pluralem numerū sicut no/ mina gētilia fœm. g. ut יהודית Iudæa, s. mulier. יהודיות Iudææ. Sic עשירית decima. עשיריות decimæ. &c.

De literis substantialibus & accidentalibus.

Vantum nunc attinet ad uer borum nominúmque infle/ xiones, oportet in primis ani maduertere, omnia fermè nomina

apud Hebræos tribus duntaxat ſcribi originalibus literis,quas & שָׁרְשִׁיוֹת id eſt,radices;ſiue יְסֹדוֹת id eſt,fundamenta , uocant , quǽq; ſolum dictionarijs inſeruntur . aliorũ autem quæ uel duabus uel quatuor aut quinque conſtant radicalibus literis,pauca admodũ eſſe.

Colliguntur proinde alphabeti literæ in duos ordines . Vndecim nanque ſunt ,quæ ubiq; & ꝑpetuo ſunt de ſubſtantia dictionis,quas Hebræi his comprehendunt dictionibus, חֲט סֵפֶר גְּוַע צָרֶק Reliquæ uero undecim , uidelicet אֶת בְּנַת מְשֻׁלִּי בּוֹ licet & nõnunq̃; ſint ſubſtantiales,ſeu radicales, plerunq; tamen ſeruiunt ad inflexionẽ tum nominum,tum uerborum. unde & literæ ſeruiles,accidẽtales & ſubſidiariæ appellari conſueuerũt. Ex quibus hæ quatuor אֶל בַּשׁ à capite dictionis tantum ſeruiũt:alijs uero in locis, hoc eſt,in medio

uel fine dictionis, perpetuo sunt sub-
stantiales siue essentiales. Hæ uerò qua-
tuor בֵּן חָם non tantum à capite, ue-
rum & à fine dictionis plerunq; serui-
unt. Porrò residuæ tres יות frequenter
seruiūt in capite, medio & fine. Omnes
tamen istæ ministeriales literæ, non ita
constanter suis quibusque in locis serui-
unt, quin & ipsæ aliquando in eisdē sint
essentiales, ut patet in his dictionibus
שָׁמַר custodiuit, אָמַר dixit. בָּאַשׁ fœ-
tuit. יָדַע cognouit. תָּלָה suspendit.
Primas uocant Hebræi הַשָּׁרְשִׁיּוֹת id
est, radicales seu fundamentales: alias
uero מְשָׁרְתוֹת id est, seruiles, licet &
ipsæ plerūq; ut dictū est, sint הַשָּׁרְשִׁיּוֹת
radicales. Nunc sigillatim de offi-
cijs seruilium literarum & syllabarum,
quæ uel in capite uel in calce dictionum
exercēt, tractabimus: à quorum noticia
fermè totius grāmaticæ pendet pōdus.

De literis הַאֶמַנְתִּי

T priusq̄ pergā ſingularum ſeruilium explicare officia literarū, ſcire operæpreciū eſt, quod Hebræi omnia ſua denominatiua conſtituunt per præfixionē unius ex his literis, הַאֶמַנְתִּי Et quū tale aliquod occurrit, dicere ſolēt, ה uel א uel מ &c. eſt hoc in loco hæmāti, per quod intelligunt, denominatiuū conſtitui ex illa litera & radice. Idem iudiciū eſt de aliquibus literis הַאֶמַנְתִּי cū in fine uel medio ad radicē aſciſcūtur. ut זִכָּרוֹן memoria. Exēpla canonis. Litera ה à principio pauca facit denominatiua. ut דור ſphæra, circulus. Inde הֲדוּרִים anfractus uiarum, tortuoſæ uiæ. Aleph quoq; non multa conſtituit. ut אֶזְרָח inquilinus, lignum uiride, laurus. אֶגְרוֹת pugnus. אַמְתַּחַת ſaccus, à מָתַח expādit. אֶפְרֹחִים pulli., à פרח Sic אֲבַעְבֻּעֹת puſtula, à uerbo

uerbo בָּעָה quod tumere significat.

Mem litera ad innumera concurrit denominatiua.ut זָרָה uentilauit. inde מִזְרֶה sporta,uānus. גָּנַן ꝑtexit. מְגִנָּה tegumentum,scutum. פּוּחַ flauit, inde מַפֻּחַ follis. פָּתַח aperuit.inde מַפְתֵּחַ clauis.Et communiter constituit mem tale denominatiuum, quo ceu instrumento actus uerbi perficitur. ut iam posita indicant exempla.

Litera nun rarius ꝙ מ concurrit ad denominatiui cōstitutionem. ut à כָּבַד honorauit, נִכְבָּד gloriosus. à לָעַג balbutiuit, נִלְעָג balbuties. ab אָמַן credidit, נֶאֱמָן fidelis.

Litera ת multa quoq; constituit denominatiua. ut à לָאָה fastigatus est, תְּלָאָה lassitudo. à הִלֵּל laudauit, תְּהִלָּה laus. à נוּר ignis, תַּנּוּר caminus. &c.

Litera iod rarius inuenitur cōcurrere ad denominatiui constitutionem.

Exempla. שָׁמֵם deuaſtauit. יְשִׁימוֹן ſolitudo. נֶשֶׁת caligo. יַנְשׁוּת noctua. תּוֹרַת confeſſio. יְהוּדִי Iudæus.

De literis אל בש à capite dictio‑ nis tantum ſeruilibus.

א Hæc litera primo conſtituit deno‑ minatiuum quum ſit heæmãti, ut dictũ eſt. Secũdo uerbo adiecta, facit primam futuri perſonam ſingularem. ut גָּאַל redemit. אֶגְאַל redimam. קָבַר ſepeliuit. אֶקְבֹּר ſepeliam.

ל Aliquando gerundio miniſtrat. ut לְפַתֵּחַ ad aperiendum. לִשְׁמֹר ad cuſtodiendũ, uel ut cuſtodiret. aliâs articulus eſt datiui caſus. ut נָתַתִּי לְאָדָם dedi homini. Et מִזְמוֹר לְדָוִד Pſalmus ipſi Dauid, uel Dauidis, Valet quoque in & ad. ut לְעוֹלָם in ſeculum. וַיִּקְרָא לְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל Vocauit ſeu clamauit ad ſeniores Iſrael.

ב Accipitur pro præpositione, in uel cũ, & quandoq; pro aduerbio quũ. ut בִּשְׁמֹר in custodiẽdo. בָּאָרֶץ in terra. וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ & adhærebit cũ uxore sua. Gen. 2. Item psal. 51. בְּבוֹא אֵלָיו נָתָן Quum ueniret ad eũ Nathan, siue, in ueniendo ad eum Nathan.

שֶׁ Signatum cum segol, ualet, qui, quæ, quod, & nõnunquam, quod cõiunctionem. unde Canticorũ primo: הַגִּידָה לִּי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי Indica mihi, quem diligit anima mea.

De literis בן חם à capite & calce seruilibus.

כ Quum radici præponitur, habet uim aduerbij similitudinis, ut, sicut, tanquam, uelut, ad instar. Exemplum. כְּמִגְדַּל דָּוִיד Sicut turris Dauid. כְּגֶפֶן פּוֹרִיָּה Sicut uitis fructifera. ualet quoq; nonnũquam præpositionem iuxta, secundũ. ut psal. 51. חָנֵּנִי כְּחַסְדֶּךָ Miserere

mei ſecundum miſericordiam tuam.

Porròquando in fine ſeruit, ualet pro/nomē tu,tui,tibi, aut tuus tua tuum.ut אִשְׁתְּךָ uxor tua. אֱלֹהֶיךָ deus tuus. יְבָרֶכְךָ יְהוָה Benedicat tibi dñs. Et ha/bet caph finalis ſemper raphe, niſi quũ ipſum mox præcedit ſægol, tunc eſt ca/pax pũcti dages.ut אוֹדֶךָּ cõfitebor tibi.

נ Hæc litera prætereꝗ̃ quod eſt hee/manti à capite dictionis,etiam nota eſt primæ perſonæ futuri plur. ut עָשָׂה fecit. נַעֲשֶׂה אָדָם faciemus hominem. שָׁמַר cuſtodiuit. נִשְׁמַר cuſtodiemus. Conſtituitur præterea uerbũ paſſiuum per eam in omnibus perſonis.ut נִשְׁמַר cuſtoditus eſt. נִשְׁמַרְתָּ cuſtoditus es. נִשְׁמַרְתִּי cuſtoditus ſum.&c.unde Tre/norum ult. עוֹרֵינוּ כְּתַנּוּר נִכְמָרוּ Pelles noſtræ ſicut clibanus exuſtæ ſunt. Por/rò in fine radici adiecta,ualet pronomē earum eis eas.ut קוֹל uox, קוֹלָן uox earum.

carum. דָּבָר uerbum, דְּבָרָן uerbũ ea-
rum. Adijcitur etiam nonnunquam
ociose uerbis plur. ut psal. 95. אִם יְבֹאוּן
Si introibũt. Et psalmo 11. יִדְרְכוּן קֶשֶׁת
Tendent arcum.

ה Primo præficitur nominibus ut ar-
ticulus casuũ, præsertim genitiui. ut
בַּעַל הָאִשָּׁה maritus uxoris. עֵץ הַדַּעַת
lignum scientiæ.

Secundo nonnunquam dictionis si-
gnificatum reddit notabile & insigne:
ut הַנָּבִיא propheta ille, uidelicet certus,
talis ac tantus.

Tertio sæpenumero est signũ quæsi-
tiuum uel admiratiuum. ut הֲלֹא הֵם
כְּתוּבִים עַל סֵפֶר An non hæc scripta
sũt in libro. &c. De hoc habes & supra.

Quarto concurrit ad cõstitutionem
cuiusdam coniugationis, quam uocant
hiphil, & ad aliam quam hithpael no-
minant. ut פָּקַד uisitauit. Inde hiphil

הִפְקִיר fecit uisitare, & hithpael, הִתְפַּקֵּר uisitauit seipsum. Quinto plerunque uidetur tenere uicem relatiui. ut psalmo 34. מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים Quis est homo qui uult uitam? Sexto nonnunquam uidetur ociose præponi dictionibus. ut מַה לְךָ הַיָּם Quid est tibi mare? Porrò in fine dictionum, iterum multiplici fungitur officio. Primo tam in uerbis quàm nominibus indicat fœmininum genus. ut גְּבִיר dominus. גְּבִירָה domina. Et de uiro dicitur: אִישׁ נָתַן לִי Vir dedit mihi. De muliere uero eandem sentẽtiam sic explico: אִשָּׁה נָתְנָה לִי Et nota, quando uerbi alicuius tertia radicalis in ה desinit, fit fœmininum genus per interpositionem literæ ת inter secundam & ultimam radicalem literam. ut הָיָה fuit, scilicet uir. Et הָיְתָה fuit, subaudi mulier. Sic עָלָה ascendit, uir. עָלְתָה ascendit, mulier.

Secun-

Secundo est nota, relatiui fœminini generis quum habet punctum mappic subnotatum, qui punctus aliquando in kamez mutatur, ut supra quoq; commonui. Exemplum. Trenorum primo: דִּמְעָתָהּ עַל לֶחֱיָהּ אֵין לָהּ מְנַחֵם מִכָּל אֹהֲבֶיהָ Lachryma eius (scilicet dominæ gẽtium) super maxillam eius, non est ei consolator ex omnibus dilectoribus suis. Tertio subiungitur nominibus locorum, quando est motus ad ea. ut וַיָּבֹאוּ אַרְצָה Et uenerunt in terram. Sic וַיֵּלֶךְ חָרָנָה Et perrexit in Haran. בָּא יְרוּשָׁלַיְמָה Venit in Hierusalem. Hic uides quomodo חָרָן & אֶרֶץ & יְרוּשָׁלַם desinunt in ה literam propter motum ad ea loca.

Quarto, plerũq; uerbis imperat. modi, & uerbis futuri tpis adhæret. ut אֶשְׁמְרָה בֵּיתִי id est, custodiam domum meam. Et psal. 86. שָׁמְרָה נַפְשִׁי Custodi ani-

mam meam. Et Ion. 2. אַל נֹאבְדָה Nō peribimus. Quinto aliquando additur uerbis mas. euphoniæ gratia, præsertim ubi capitalis litera sequentis dictionis est ל uel iod. ut psal. 35. רָאִיתָה יְהוָה Vidisti domine. Et psalmo 21. נָתַתָּה לוֹ יְהוָה Tribuisti ei domine.

Notandū hic, quod nomina & participia in ה exeuntia fœm. gen. in statu regiminis, hoc est, si sequatur obliquus casus aut pronomen affixum, mutant ה in ת ut צְדָקָה iustitia. צִדְקָתְךָ iustitia tua. יָפָה pulchra, יְפַת מַרְאֶה pulchra aspectu. אִמְרָה uerbum, אִמְרָתִי uerbū meū. אִשָּׁה uxor, אֵשֶׁת אַבְרָהָם uxor Abraham.

מ Hæc litera primitiuæ dictioni antelata, primo nomen uerbale seu denominatiuum, & in multis coniugationibus participium præsentis temporis constituit. ut רָאָה uidit, מַרְאֶה uisio.

ſio. יָצָא egreſſus eſt: מוֹצָא egreſſio. הִקְרִיב obtulit, מַקְרִיב offerens. דִּבֵּר loquutus eſt, מְדַבֵּר loquens.

Secundo ſupplet uicem præpoſitionis a,ab,ex,de. Et tunc communiter pũcta- tur uel cum hiric, uel cum zere. ut מִפְּרִי בִטְנְךָ De fructu uentris tui. Et pſal. 109. מֵרֶחֶם מִשְׁחָר Ex utero auroræ.

Tertio circunloquuntur per ipſam He- bræi comparatiuum. ut 1. Regum 1. הֲלֹא אָנֹכִי טוֹב לָךְ מֵעֲשָׂרָה בָּנִים Nun- quid ego bonus ſum tibi à decem filijs, hoc eſt, nónne ego tibi melior ſum decẽ filijs? Cæterum hæc litera quum in fine ad radicẽ nõis aut uerbi acceſſerit, ualet pronomen plurale, eorum eis eos, ſignaturq́; ultima radicis litera, cui ad- hæret, cum ·:· aut -ᐨ aut hiric. ut צְבָאָם exercitus eorum. כְּפָעֳלָם ſecundũ opus eorum. נַשְּׂאֵם extolle eos. יְבַלְּעֵם con- turbabit eos. Et Ieremiæ 25. וַהֲבִיאֹתִים

Et ad-

Et adducam eos.ubi mem finale affixũ depẽdet ad syllabam seruilem. Verum de his infra in affixis latius tractabit. Notabis tamen hic, quod hoc plurale pronomen,eorum eis eos, uel suorum suos, etiam duabus alijs syllabis scribitur,uidelicet הֶם & מוֹ. syllaba הֶם semper ad iod pendet, & plerunq; ad pluralem nominis numerum. מוֹ uero appensilis est ad nomẽ & uerbũ,nulliusq; literæ uidetur respuere consortiũ. Exempla primi. פִּיהֶם os eorũ. בִּימֵיהֶם in diebus eorum. יְדֵיהֶם manus eorũ. Secundi. אֲלֵימוֹ ad eos. Psalmo secundo.Idem אֲלֵיהֶם Et psalmo 50. קִרְבָּם בָּתֵּימוֹ Sepulchrum eorum domus eorum.Et psal.45. תְּשִׁיתֵמוֹ לְשָׂרִים בְּכָל הָאָרֶץ Pones eos in principes in omni terra.

De literis יות in capite,medio, & fine seruilibus.

Iod

Od à principio, præterquàm quod est heæmanti, facit tertiam personã utriusq; numeri fut.tẽp.mas.g.ut אָמַר dixit.Inde יאמר dicet. יאמרו dicent. שָׁמַר custodiuit. יִשְׁמֹר custodiet. &c. Intra limites dictionis, primo concurrit ad constitutionem uerbi hiphil.ut יָדַע cognouit.Inde הוֹדִיעַ notum fecit. רָחַק longe abfuit. הִרְחִיק longe fecit. Secundo, plerunq; adiectiuũ constituit. ut צַדִּיק iustus. תָּמִים perfectus. חָסִיד sanctus. נָעִים iucundus uel pulcher.

Tertio, non raro denominatiuũ substantiuum facit.ut בָּצִיר uindemia, à בָּצַר uindemiauit. שֵׂיבָה senectus, à uerbo שׂוּב senuit. שִׁירָה canticum, à uerbo שׁוֹר cecinit. זְמִירָה carmen, à uerbo זָמַר cantauit. בְּרִיחַ uectis, à uerbo בָּרַח clausit. Et multa alia inuenies in dictionario nostro.

Quarto

Quarto, quum hæ præpositiones עַל & אֶל aliquod affixum pronominale recipiunt, interponitur iod litera. ut עֲלֵיכֶם ad eos. Porrò quando iod litera seruiliter aliquam dictionē claudit, ualet primo in nominibus, meus mea meū singulariter & pluraliter. Singulariter, si præcedat hiric: pluraliter, si antecesserit kamez uel patha. ut אֱלִי deus meus. אִמִּי mater mea. דְּבָרִי uerbum meum. עֵינַי oculi mei. דְּבָרַי uerba mea. כַּפַּי manus meæ. רֹדְפַי persequētes me, aut potius persequutores mei. שֹׁלְמַי retributores mei. Secundo terminatur in iod literam secunda persona fœm. gen. futuri temporis, & item secunda persona imperatiui modi eiusdem generis. ut תֵּלְדִי בָנִים paries filios, scilicet tu mulier. לֹא תֹאכְלִי non comedes, tu mulier. 1. Reg. 1. Item שִׁמְעִי בַת audi filia.

Tertio, pluralis numerus nominū mas.

gen. terminatur in iod præcedente zere; idq́ʒ in statu regiminis. ut מַלְכֵי הָאָרֶץ reges terræ. עֹשֵׂי מְלָאכָה factores operis: Notandum tamen, quod propter affixa pronominalia, eidē literæ iod ut est terminatio pluralis masc. alia & alia prænotātur puncta. ut in masc. g. עֵינֶיךָ oculi tui. דְּבָרֶיךָ uerba tua. Et in fœm. gen. עֵינַיִךְ oculi tui. שָׁדַיִךְ mammæ tuæ. Sciēdum etiam, quod litera ה ut est tertia uerbi radicalis, in alijs personis à themate mutatur in iod. ut עָשָׂה fecit, עָשִׂיתָ fecisti, רָאָה uidit, רָאִיתִי uidi. Habent autem omnes istæ quatuor literæ אהוי inter se mutuam quandam commutationem, eodem manente significato. Commigrat א in ה ut קָרָא & קָרָה Sic א in iod transit. ut נְשׂוּי pro נָשׂוּא Et א in uau migrat. ut ab אָמַר dixit, אוֹמַר dicam. Porrò q́ꝫ ו in י migret, & י in ו frequēs est.

ו Vau litera à capite dictionis nunq̃ non seruit, importans coniunctionem copulatiuam, &c. Vbi notabis, quod eiusmodi naturæ est quod præteritum mutat in futurũ, si cum seua uel surec punctetur. ut וְאָבוֹרְתָּ & dices. וּפָקַדְתִּי & uisitabo. psal. 89. Quod si cũ cum – uel ‑ punctetur, mutat futurũ tempus in præteritum. ut וַיֹּאמֶר & dixit. וָאֶפְתַּח & aperui. Fallit tamẽ nonnunq̃ hæc regula. unde Iud. 16. וַעֲלָה & ascendit. Et psal. 108. אָשִׁירָה וַאֲזַמֵּרָה Cantabo & psallam. Vau in medio dictionis, quãdo mox cum holem primam sequitur radicalem literam, cõstituit participium præsentis temporis, quo Hebræi utuntur pro uerbi præsenti. ut בּוֹרֵא creans. שׁוֹמֵעַ audiens. שׁוֹפֵט iudicans. Quod si cũ holem, tertium in radice occupet locum, facit uel denominatiuũ adiectiuale, uel substantiuale.

tiuale.ut קָדוֹשׁ ſanctus. גָּדוֹל magnus. כָּבוֹד gloria. בְּכוֹר primogenitus. Sin tertio in loco cum ſurec punctetur, iterũ conſtituit nomen denominatiuum ut priur. Exempla. גְּבוּל terminus. תְּרוּעָה clangor. נְעוּרָה iuuentus. בָּרוּךְ benedictus. כָּלוּא clauſus.

Vau quũ dictionem claudit, & punctatur cum ſurec, ferè ſemper indicat pluralem uerbi numerum, uel præteriti, uel futuri, uel imperatiui. ut בָּטְחוּ ſperauerunt. יְהַלְלוּ laudabunt. הַלְלוּ laudate. Quando uero punctum holem in capite geſtat, aut omni caret puncto, ſuppiet uicem pronominis, eius, uel ſuus cum ſuis condeclineis. ut מַלְכּוֹ rex eius. הוֹשִׁיעוֹ ſaluauit eum. עֵינוֹ oculus eius. עֵינָיו oculi eius. עֵדֹתָיו teſtimonia eius. Item בֵּן filius, בְּנוֹ filius eius : בָּנָיו filij eius. יְכָלְתִּיו præualui eum. Pſalmo decimo tertio.

ת Tau litera à capite dictionis nõ raro est heæmanti, ut dictũ est. Deinde personam secundam utriusq; numeri fut. temp. mas. gen. & item secundam personam & tertiam fœm. gen. utriusq; numeri fut. temp. constituit. ut תִּשְׁמַע audies uir, & audiet mulier. תִּשְׁמְעוּ audietis uiri. תִּשְׁמְעִי audies, mulier. תִּשְׁמַעְנָה audietis & audient, mulieres.

Tau litera in medio dictionis, primo concurrit ad constitutionem uerbi hithpael. ut הִתְפַּקֵּד uisitauit seipsum. Secundo in uerbis exeũtibus in ה literam, poni solet tertio loco, idq; in fœminino gen. ut עָלָה אִישׁ ascendit uir. Et in fœm. gen. 1. Reg. 1. וְחַנָּה לֹא עָלָתָה Et Hanna non ascendit. Sic בָּכְתָה fleuit. s. mulier. Deut. 21. cuius mas. sic scribitur בָּכָה Porrò in fine dictionis constituit secundã personam præt. utriusq; gen. mas. cum kamez, fœm. cum seua. ut

אמרת

אָמַרְתָּ dixiſti, tu uir. אָמַרְתְּ dixiſti, tu mulier. Recipit etiã poſt ſe, & alias ſeruiles literas atq; ſyllabas. ut לָמָּה עֲזַבְתָּנִי quare dereliqſti me. pſal. 22. Et itẽ pſal. 73. הִפַּלְתָּם deieciſti eos. &c. Aduertendum tamen quod תָּ nõ ſemper indicat ſecundam perſonam præt. ſed plerunq; ſtat loco ה literæ, ubi uidelicet nominibus fœm. gen. in ה deſinẽtibus affixum finale mem uel nun adijcitur. ut נַחֲלָה hæreditas. נַחֲלָתָם hæreditas eorum. Item חַטָּאָה peccatum, חַטָּאתָם peccatum eorum.

De ſyllabis ſeruilibus.

On modo dictæ ſimplices literæ ſeruire ſolent radicibus, ad earũ inflexionem, uerum & ſyllabæ quædam ſeruiles ex ipſis cõponuntur, quorum officia nunc breuiter annotabo. Sũt itaq; inter omnes acceſſorias ſyllabas, duæ tantum, quæ di-

ctionum caput obseruant, uidelicet את & חת reliquæ omnes in fine appensiles sunt. Harum autem finalium quædam sunt masculini generis, uidelicet ים בם תם חם חו נו מו Quædam fœminini. ut ות בן חן תן נת בת ני Alia communis generis, nempe נו בי תי

אֵת Hæc syllaba, casuũ articulus est, præsertim accusatiui. Et sola inter seruiles non coalescit in unũ cum dictione cui præponitur corpus. ut 3. Reg. 19. וְאֶת נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ Et prophetas tuos occiderunt. Accipitur etiam pro præpositione, cum, & tunc est capax pronominum affixorum. ut Isaiæ ult. שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם Gaudete cũ Hierusalem. Et Genes. 21. וַיְהִי אֱלֹהִים אֶת הַנַּעַר Et fuit deus cum puero. Item cum affixis, & mutatur segol in hiric. אִתִּי mecũ. אִתְּךָ tecum. אִתָּם cum eis. אִתָּנוּ nobiscum. unde Isaiæ ultimo: שִׂישׂוּ אִתָּהּ Gaudete.

Gaudete cum ea.

הִת Quum hæc syllaba uerbo transitiuo à fronte præficitur, facit hithpael, hoc est, uerbum retransitiuæ significationis. ut psal. 22. הִתְפָּרְדוּ dispserunt se. Ponitur tamen quandoq; ת post primã radicalem. De quo infra.

De syllabis à fine dictionis seruilibus.

ִים Hæc syllaba cum pũcto hiric, terminatio est pluralis nominũ masculini gen. ut בֵּן filius. בָּנִים filij. רֶגֶל pes, רַגְלַיִם pedes. Reperiuntur etiam quandoq; fœminina in hanc pluralem terminationem excuntia. ut נָשִׁים mulieres. רַגְלַיִם pedes. Et nota, q̃ in statu regiminis, abijcitur mem ult. & hiric pũctus in zere mutat. ut מְלָכִים reges. Et מַלְכֵי הָאָרֶץ reges terræ. Quod si eidẽ plurali affixũ pronominale subiungit, mutatur hiric uel in zere uel in ָ uel

in patha,aut in ſægol.ut עֵינַיִם oculi. עֵינֵיהֶם oculi eorum. עֵינַי oculi mei. עֵינֶיךָ oculi tui, ó uir. עֵינַיִךְ oculi tui, ó mulier. עֵינָיו oculi eius. Eſt etiã hic aduertendũ,quod nõnunq̃ mem finale accedit ad primã præteriti perſonam, & præ ſe fert deſinentiã pluralem maſc. quum tamen ſit uerbum cum affixo.ut וְשַׂמְתִּים & ponam eos.

וֹת Terminatio pluralis nominum fœm.g.ut נַעֲרָה puella, נְעָרוֹת puellæ.faciunt etiam quædam maſculina pluralem numerũ in hanc ſyllabam. ut אָבוֹת patres.&c.

כֶם Hæc ſyllaba, ut facile cuique patet,componitur ex duabus literis.Caph facit ſecundam perſonam, & mem pronomen plurale maſ. Valet igitur uos,ueſter,ueſtrum,uobis,in maſculino genere.ut אֲבִיכֶם pater ueſter,ó filij. אֱלֹהֵיכֶם deus ueſter. אֲלַמֶּדְכֶם docebo

docebo uos.psalmo 34.

כֶן Hec quoq; syllaba,ut prior,ex duplici pronomine componitur, ualetq;,uos,uestra,uestrum,uobis, in fœminino genere. Nun enim finale cũ est seruilis litera fœm. generi ,appropriatur,quemadmodũ mem mas.ut אֲבִיכֶן pater uester,ó puellæ. בַּעֲלֵיכֶן mariti uestri,ó mulieres.

תֶם Terminatur in hanc syllabã secunda persona præt. masc.gen. plur.num.ut אֲמַרְתֶּם dixistis,ó uiri.& componitur ex ת quæ facit secundam personã præt.sing.& mem plur.mas.

תֶן Facit secundam personam plur. præt.fœm. gen. ut אֲמַרְתֶּן dixistis,ó mulieres.Et cõponitur sicut præcedens terminatio.

הֶם Affixum pronominale,eorum, eis,eos,mas.g. ut מַלְכֵיהֶם reges eorum. שְׁנֵיהֶם uterq; eorum. Est

 etiam

etiam pronomen per ſe & abſolutum, plurale huius ſingularis הוא ſed tunc cum zere punctatur.ut pſal.94. הֵם לֹא יָדְעוּ דְרָכָי Ipſi non cognouerunt uias meas.unde Hebræi: הֶם הֵן תֵּיבוֹת בִּפְנֵי עַצְמָן בְּקָמֵץ קָטָן אֲבָל אִם הֵם מְשַׁמְּשִׁין בְּסוֹף תֵּיבָה כְּמוֹ עֲלֵיהֶם עֲלֵיהֶן בְּפַתַּח קָטָן: Accipit etiam plerunq; literam ה in fine.ut הֵמָּה ipſi.

הֵן Pronomen,earum,eis,eas. Abſolute uero poſitum ſcribitur cũ zere,& eſt plurale huius pronominis הִיא Exempla. אֲבִיהֶן pater earum.Item הֵנָּה & הֵן iſtæ.

מוֹ Idẽ ualet quod הֶם ut נָתַן לָמוֹ dedit eis. פִּימוֹ os eorum . De hac ſyllaba ſupra in litera מ nonnihil quoque dictum eſt.

הוּ Pronomẽ maſc.g. eius,ei,eum.ut הַלְלוּהוּ laudate eũ.Cũ aũt abſolute ſcribit̃,habet א in fine.ut הוּא ipſe:

Abſq;

נוּ Absq; dages cũ radici uerbi subiũgitur, facit primã personam plurnum.ut מָצָאנוּ inuenimus. Cæterũ ualet pronomen, nos, nostrũ, nobis. Item noster, nostra. ut הוֹשַׁעְתָּנוּ saluasti nos. נַפְשֵׁנוּ anima nostra. בִּטְנֵנוּ uẽter noster. אֲבוֹתֵינוּ patres nostri.

נּוּ Hæc syllaba cũ dages signata, ualet eius, ei, eũ, & pũctatur mox præcedens litera cũ sægol. ut psal. 69. אֲגַדְּלֶנּוּ magnificabo eum. Et psalmo 89. זְרוֹעִי תְּאַמְּצֶנּוּ Brachiũ meum cõfortabit eũ.

נָּה Valet pronomẽ, eius, ei, eã, fœm. gen. ut וְאֶשְׁמְרֶנָּה Et custodiam eam. Et Gen. 13. לְךָ אֶתְּנֶנָּה Tibi dabo eam. Proinde in uerbis quorum ultima radicalis est nun, in prima persona singulari præteriti & secunda plurali futuri, facile abiici solet unũ nun, & residuum accipit dages. ut נָתַנּוּ dedimus, pro נָתַנְנוּ: & בָּחַנּוּ probauimus, pro בָּחַנְנוּ

Sic

Sic תְּבוֹנֶנָּה p תְּבוֹנֶנְנָה ubi ſyllabæ nu & na dageſſatæ, nõ indicant pronomẽ, ſed defectũ literæ perditæ ſupplent.

נָה Hæc ſyllaba abſq; dages ſeruiliter adijcitur ſecũdæ & tertiæ perſonæ fœm. plur. fut. temp. & item ſecundæ perſonæ imperatiui modi eiuſdem gen. & numeri. ut תֹּאמַרְנָה dicetis, dicent, ſcilicet mulieres. שְׁמֹרְנָה cuſtodite. לֵכְנָה pergite, uos mulieres.

תִי Prima perſona ſing. præteriti in hãc terminatur ſyllabã. ut אָהַבְתִּי dilexi. Et nota, quando iod pronomen accedit ad nomẽ fœmini generis, quod in ה exit, mutatur ratione conſtructionis ה in ת habetq; formã primæ perſonæ præt. ut ab חֶרְפָּה opprobrium, dicitur חֶרְפָּתִי opprobriũ meum. Sic à יָפָה ſpecioſa, dicitur יָפָתִי ſpecioſa mea.

נִי Valet pronomen mihi, me, maſc. & fœm. ut חֵרְפוּנִי exprobrauerũt mihi.

mihi.& עֲזַבְתָּנִי dereliquisti me.Et Canticorum primo : הֱבִיאַנִי אֶל בֵּית הַיָּיִן Introduxit me in domum uini.

בִי Caph finale fœm.gen. quandoq; recipit post se iod literã. ut בָּנַיִךְ filij tui ,ó mulier.Idem בָּנָיְכִי 4.Reg. 4.Et psal.10. נְעוּרָיְכִי iuuẽtus tua,ó anima.Similia multa in Biblia inueniũtur.

De primitiuæ dictionis(quã שׁוֹרֶשׁ id est,radicem,uocant)inuentione.

Pud Hebræos maior primitiuorum turba, tribus cõstat radicalibus literis, pauca duabus,pauciora quatuor, paucissima quinque.Ea autem quæ tribus integrantur, sunt in duplici differẽtia.Quædã nanq; uocantur שְׁלֵמִים hoc est,perfecta, in quibus scilicet nulla unq; perditur radicalis litera, ob quancunq; inflexionem uel coniugationem. Alia uero uocãtur defe-

defectiua,in quibus perdi potest uel prima radicalis,uel ultima,uel utraq;. Interdum etiam media excidere solet.

Prima facile amittitur , si fuerit iod uel nun.ut יָדַע sciuit. דַּע scias. נָפַל cecidit, יִפֹּל cadet. Vltima perditur,si fuerit ה ut עָשָׂה fecit, עָשִׂיתָ fecisti. Deniq; quum secunda geminatur,ultima facile excidit,relicto dages in sua cõsorte.ut סָבְבוּ circuierunt,uel סַבּוּ Porrò in medio uau essentialis litera facile extruditur.& nõnunquam aleph idem patitur.ut à שִׁיר cantauit , שִׁירָה canticum. קָם pro קָאַם surrexit.

Canon.

Quum dictionis occurrẽtis nudum thema & radicem habere desideras, primo exue eam omnibus seruilibus syllabis & literis,hoc est,abijce genus , compositionem,declinationem , cõiugationem,affixa,& articulos,& remanebit radix,si

dix, si fuerit שָׁלֵם hoc est, dictio perfe/cta, quam etiã quæras in dictionario. Quod si duæ tantum residuæ fuerint li/teræ, post omnium seruilium abiectio/nem, præpone illis duabus radicalibus, uel iod uel nun, aut postpone ה aut duplica secundam (quod tamen raro fa ciendum occurrit) aut intersere literam uau, quod similiter raro fit, & singulis uicibus consule dictionarium, donec eius primitiuum & significatum elicue/ris. Quod si tertio post omnium ser/uiliũ separationem, tantũ una substan/tialis residua fuerit, præpone ei iod uel nun, & postpone ה & quære in lexico.

Exempla.

מִמִּזְרָח ab ortu, cuius radix est זָרַח Item מִמִּפְעָלוֹת opera, radix est פָּעַל מִשַּׂעֲרוֹת super capillos, à radice שֵׂעָר crinis. עַצְמוֹתַי ossa mea, ab עֶצֶם Item תַּהַרְגֵם interficies eos, à uerb. primit. הָרַג

Sic ta/

Sic radix huius compoſitæ dictionis
תִּרְדְּפֵם perſequeris eos,eſt רָדַף Item
ſi omnes ſeruiles literas ab hac dictione
וּמֵחַטָּאתִי id eſt, & à peccato meo,ſub-
moueris, remanebit חָטָא pro radice.
Verũ facilis eſt operatio in uerbis perfe
ctis: in defectiuis accuratiori ingenio o-
pus eſt.Nos exemplis rem demonſtra-
bimus.Et primo ubi nun & iod à prin-
cipio ceciderunt. וַיִּשָּׂא & leuauit,radix
eius eſt נָשָׂא Sic יִפֹּל cadet,cuius radix
eſt נָפַל Itẽ à יָשַׁב ſedit,dicitur שֵׁב ſe-
de. וַתֵּלֶד & genuit,cuius radix eſt יָלַד
genuit. Exempla ubi ה in fine tol-
litur. רָאָה uidit.inde רָאוּ uiderunt.
וַיַּעַשׂ & fecit,cuius primitiuũ eſt עָשָׂה
fecit. Vbi uau è medio tollitur, מֵת
mortuus, funus, cuius thema eſt מוּת
defunctus eſt. Vbi prima & tertia ra-
dicales perdũtur: וַיַּכֵּם & percuſſit eos,
cuius radix eſt נָכָה percuſſit. וַיֵּט &
decli-

declinaſti, à primitiuo נָטָה Cadit etiam ab unico uerbo נָתַן · id eſt, dedit, poſterius nun, ut נָתַתָּ dediſti. Sic in illo uerbo לָקַח tulit, cadit à principio ל ut וַיִּקַח & tulit. Hebræi tamen alias radices ponunt, unde deriuantur וַיִּקַח & נָתַתָּ Vnde R. D. K.

וְאִם תֹּאמַר הֲלֹא הֲלַךְ וְלָקַח לֹא מַתְחִיל
בְּיוּד וּבְנוּן וְאוֹת רִאשׁוֹנָה נוֹפֶלֶת שֶׁאוֹמֵר
מִן הֲלַךְ לֵךְ וּמִן לָקַח קַח ׃ יֵשׁ לוֹמַר ש
שֶׁהַפָּעַל שֶׁל לֵךְ מִן יָלַךְ וְהָלַךְ מִן חש
הַשְׁלֵמִים ׃ וְכֵן לָקַח אֵין הַפֹּעַל שֶׁל קַח
כִּי אִם נָקַח ׃ כַּךְ פֵּירֵשׁ רַבֵּינוּ שְׁלֹמֹה ׃
אִי נַמִּי לְפִי שֶׁלָּמֵד וְנוּן מִתְחַלְּפִין לְפִי
שֶׁהֵן מִמּוֹצָא אֶחָד ׃ וְהֵרַע כִּי הָאַלְפָא
בֵּיתָא נֶחְלָק לַחֲמִשָּׁה מוֹצָאוֹת לְמוֹצָא ח
חַשְׁפָה, בּוּמַת ׃ לְמוֹצָא הַשִּׁנַּיִם, זַסְצְרַשׁ
׃ לְמוֹצָא הַלָּשׁוֹן, דַטְלְנַת ׃ לְמוֹצָא ת
חָחֵיךְ, גִּיכַק ׃ לְמוֹצָא הַגָּרוֹן, אַחְהַע ׃
וּמָצָאנוּ שֶׁלָּמֵד וְנוּן מִתְחַלְּפִין כְּמוֹ שנ
שֶׁנֶּאֱמַר בִּמְלָכִים לִשְׁכַּת וּבְדִבְרֵי הַיָּמִים

נִשְׁבָּח ׃ וְבֵן גַּן בָּעוֹל גַּל בָּעוֹל
Sensus est: . Quod si dixeris, tamen לָקַח & הָלַךְ nõ incipiũt ab iod uel nũ, & litera prima cadit, quum dicatur לֵךְ uade ab הָלַךְ iuit, & קַח accipe, de לָקַח sumpsit. Est dicendum, quod primitiuum huius לֵךְ est de יָלַךְ & חָלַךְ est de perfectis. Sic etiam לָקַח non est primitiuum huius קַח sed נָקַח Sic exponit magister noster Schlomo. Tam & si uerum est quod lamed & nun sunt inuicem permutabiles, ob id quod sunt de eadem prolatione. Vnde scias, quod alphabetum diuiditur in quinq; expressiones: in expressionẽ labialem (ut sunt literæ) בּוּמַּת in expressionem dẽtium, זַסְצַרַשׁ in prolationẽ linguæ, דַטְלַנַּת in expressionem palati, גִּיכַק in pronunciationem gutturis, אֲחַהַע Inuenimus itaq; quod lamed & nun permutantur inter se, quemadmodum dicitur in regi-

in Regibus.i.libro Regum, לִשְׁכָּה Et in uerbis dierum,id est,Paralippomen. נִשְׁכָּה Gazophilatiũ.Sic quoq; גַּל & גַּן ortus signatus.

Lectione Bibliæ & exercitatione assidua, mi lector, facile tibi erit ex quacunque occurrente dictione,eruere radicem. Non est igitur,quod protinus despondeas animum,si prima fronte non omnia ad nutum successerint.

Nunc de partibus orationis,uidelicet,uerbo,nomine & cõsignificatiuo,aliquanto fusius, & dilucidius differem9, Et primo de uerbo quod apud Hebræos præcedit nomen.

De uerbo, prima apud Hebræos orationis parte.

RAbi Dauid Kimhi ſuam grammaticam his orditur uerbis:

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ נֶחֱלַק לִשְׁלֹשָׁה חֲלָקִים לִפְעֻלּוֹת וְשֵׁמוֹת וּמִלּוֹת הַדִּבֵּק

Hoc eſt: Lingua ſancta diuiditur in tres partes, in operatiões ſeu uerba, nomina, & dictiones appenſiles. Complectitur autem tertia pars, pronomẽ, aduerbium, præpoſitionem & cõiunctionem: quæ alio nomine conſignificatiua uocantur.

Accidentia uerbi ſunt ſeptem, ut more loquar Latinorum, genus, numerus, tempus, perſona, ordo, modus & coniugatio.

De genere uerbi.

Genus triplex accidit uerbis, maſc. fœm. & commune. Maſc. Hebræi uocant

cant לְזָכָר id eſt,ad maſculum.ut שָׁמַר cuſtodiuit. שָׁמַרְתָּ cuſtodiſti.ſ.uir.Fœmininũ dicitur לִנְקֵבָה hoc eſt,ad fœminam.ut שָׁמְרָה cuſtodiuit, שָׁמַרְתְּ cuſtodiſti,tu mulier. Commune uocant לזכר ולנקבה ut שָׁמַרְתִּי cuſtodiui. שָׁמַרְנוּ cuſtodiuimus. שָׁמְרוּ cuſtodierunt.ſcilicet uiri uel fœminæ.

De numero.

Numerus uerbi eſt duplex, ſingularis & pluralis.Singularis uocatur לְאֶחָד ad unũ, uel לְאַחַת ad unam. ut שָׁמַר cuſtodiuit.Pluralis לְרַבִּים uel לְרַבּוֹת ad plures.ut שָׁמְרוּ cuſtodierunt.

De tempore.

Tempus duplex habent Hebræi in uerbis,præteritum & futurũ, idq; in indicatiuo modo tantum. Pro præſenti, utuntur participio præſentis temporis. ut שׁוֹמֵר cuſtodiens.Inde אֲנִי שׁוֹמֵר ego cuſtodio. אַתָּה שׁוֹמֵר tu cuſtodis.

אֲנַחְנוּ שׁוֹמְרִים הוּא שׁוֹמֵר illecuſtodit. nos cuſtodimus.&c.

De perſona.

Perſonas tres habent Hebræi ut Latini,tãetſi ordine cõtrario eas diſponãt. Primã לְנִסְתָּר ad abſconditum,uocant.ut שָׁמַע audiuit.fœm. לְנִסְתֶּרֶת ut שָׁמְעָה Secundã לְנוֹכַח uocant, hoc eſt, ad præſentẽ ſeu ante oculos cõſtitutum.ut כָּתַבְתָּ ſcripſiſti.fœ. לְנוֹכַחַת ut כָּתַבְתְּ Tertiã לְעַצְמוֹ uocãt,hoc eſt,ad ſeipſum,ſiue לִמְדַבֵּר בַּעֲדוֹ id eſt, loquens ſecum uel de ſeipſo. ut נָפַלְתִּי cecidi. יָדַעְנוּ cognouimus.

De ordine.

Ordines ſeu claſſes uerborum octo enumerantur à R. D.K.quos Hebraice גִּזְרוֹת id eſt,diſtinctiões uocat:uñ dicit: בְּכָל פְּעֻלָּה יֵשׁ ח׳ גִּזְרוֹת וּבְכָל גִּזְרַת יֵשׁ ח׳ בִּנְיָנִים וּבְכָל בִּנְיָן יֵשׁ ו׳ דְּבָרִים שֶׁיְּדַבְּרוּ בָם id eſt:In omni uerbo ſunt octo

octo ordines,& in omni ordine ſunt octo cõiugationes,& in omni cõiugatione ſunt ſex locutiones quibus loquũtur.

Primi ordinis uerba uocãtur שְׁלֵמִים hoc eſt, perfecta, quorum uidelicet nulla radicalis litera unquam excidere poteſt. ut בָּעַל אָמַר רִבֵּר עָמַר רָרַח

Omnia itaq; uerba huius ordinis, perpetuo tribus cõſtant radicalibus literis.

Secundi ordinis uerba uocantur חֲסוּפֵי פַּח בָּעַל מִיוּר וּמִנוּן In quibus ſ. prima radicalis eſt iod uel nun, quæ facile inter coniugandũ perdũtur. ut יָרַר deſcendit, רֵר deſcẽde. יָשַׁב ſedit, שֵׁב לִימִינִי ſede à dextris meis. נָטַל portauit, טַל porta. נָפַל cecidit, יִפֹּל cadet.

Tertij ordinis uerba uocãtur חֲסוּפֵי לַמֵּר בָּעַל שֶׁל חֵא In quibus ſcilicet cadit tertia radicalis litera ה ut עָשָׂה fecit, עָשִׂיתָ feciſti. רָאָה uidit, רָאוּ uiderunt. Verba tamen in ה exeũtia cum

mappic pūcto.ut בָּמַהּ תָּמַהּ גָּבַהּ sunt de primo ordine. Huiusmodi enim sic coniugantur: תָּמַהְתָּ תָּמַהְתִּי &c. Porrò de uerbo נָתַן Rabi Dauid Kimhi hoc adducit commentum:

וְאִם תֹּאמַר וַהֲלֹא נָתַן שֶׁאֵינוֹ מְסַיֵּים ה
בְּהֵא וְאַף עַל פִּי כֵן אוֹת אַחֲרוֹנָה נוֹפֶלֶת
בְּאוֹמְרוֹ נָתַתִּי וְלֹא אוֹמֵר נָתַנְתִּי ׃ וְיֵשׁ לוֹ
לוֹמַר שֶׁהַפֹּעַל שֶׁל נָתַתִּי אֵינוֹ נָתַן כִּי אִם
נָתַת ׃ וְהַאי דִּכְתִיב נָתַן וְלֹא נָתַת לְפִי ש
שֶׁהַנּוּן וְהַתָּיו מִתְחַלְּפוֹת

Hoc est, ut tibi sensum reddam: Quod si dixeris, nūquid נָתַן non terminatur in he, & tamen litera ultima cadit, quum dicitur נָתַתִּי & non נָתַנְתִּי Dicendum, quod primitiuum huius נָתַתִּי non est נָתַן sed נָתַת Certum tamen est, quod scribitur potius נָתַן quàm נָתַת propterea quod nun & tau permutant se.

Quarti ordinis uerba uocātur חֲטוּפֵי הַקְּצָווֹת in quibus scilicet extremitates, id est,

id eſt, prima & tertia radicales cadūt. ut à יָרַה in futuro dicitur אוֹר eijciã. תּוֹר eijcies. Sic à נָכָה dicitur אַךְ percutiam.

Quinti ordinis uerba uocãtur עֲלוּמֵי עַ״ן פָּעַל in quibus uidelicet media radicalis occultatur & non expreſſe ponitur. ut קָם pro קָאַם ſurrexit. רָם pro רָאַם leuauit. Sic בָּן pro בוֹן intellexit.

Sexti ordinis uerba uocãtur כְּפוּלִים id eſt, duplicata, in qbus uidelicet ſecunda & tertia radicales ſũt ſimiles. ut קָמַם סָבַב גָּנַן in quibus poſtrema litera nõnunquam cadit, & alteri punctũ dages imprimit. ut סַבּוּ circuierunt, pro סָבְבוּ

Septimi ord. uerba uocant̃ מְרוּבָּעִים id eſt, quadruplicia. includũt enim quatuor literas radicales, & deriuantur plerunq; ab alijs uerbis. ut כִּלְכֵּל גִּלְגֵּל &c.

Octaui ord. uerba uocant̃ חֲמִשִּׁיִּים id eſt, quadruplicia: cõſtant nanq; quinque fundamentalibus literis. ut חֲמַרְמַר

 intu-

intumuit. סְחַרְחַר circuiuit. Et notandũ, quod nõnunq̃ unũ & idem uerbũ assciribit̃ pluribus ordinibus uariata tñ una litera. ut יָלַךְ & הָלַךְ ambulauit.

De modis uerborum.

Vplex est modus apud Hebræos, ut Latini de modo loquuntur, indicatiuus & imp. Pro optatiuo utuntur plerunq; futuro indicatiui. Loco uerbi infiniti & subiunctiui utuntur uerbo gerundiuo quod מָקוֹר uocant, præponendo scilicet ei unam ex literis בְּכְלָם ut פְּקוֹד uisitando, uisitare. בִּפְקוֹד in uisitando, uel cũ uisitaret. לִפְקוֹד ad uisitandum uel ut uisitaret. &c. Hebræi tamen sex ponunt loquendi modos, uidelicet עָבָר עָתִיד מָקוֹר צִוּוּי פָּעוֹל הַבֵּינוֹנִי

Primo loquũtur per præteritum indicatiui, & hunc modum uocant עָבָר quod uerbũ, pertransijt, sonat. ut פָּקַד uisitauit.

uisitauit פָּקַדְתָּ uisitasti. פָּקַדְתִּי uisitaui. פָּקְדוּ uisitauerunt. פְּקַדְתֶּם uisitastis. פָּקַדְנוּ uisitauimus.

Secũdus loquendi modus fit per futurũ, quod עָתִיד nominãt, & aliquando אֵיתָן perficitur enim per præpositionem literarũ huius cõplexionis איתן ut אֶשְׁמוֹר custodiã, יִשְׁמוֹר custodiet, תִּשְׁמוֹר custodies, נִשְׁמוֹר custodiemus, תִּשְׁמְרוּ custodietis. &c.

Regula Hebræorum.

Verba quorũ actio ab agẽte in alios transit, ita pũctantur in futuro: אֶפְקוֹד uisitabo. אֶשְׁמוֹר custodiã. Quorũ uero actio in nominatiuo antelato subsistit, sic punctantur: יִשְׁכַּב iacebit. אֶשְׁכַּב iacebo. יִקְרַב appropinquabit. utrinq; reperiũtur exceptiones, præsertim si ult. uel penul. fuerit una gutturaliũ אחהע tũc enim terminatur fut. in – uel ‑ ut יִבְחַן probabit. תִּשְׁמַע audies. אֶבְחַר eligam.

intumuit. סְחַרְחַר circuiuit. Et notandũ, quod nõnunq̃ unũ & idem uerbũ aſſcribit̃ pluribus ordinibus uariata tñ una litera. ut יָלַךְ & הָלַךְ ambulauit.

De modis uerborum.

Vplex eſt modus apud Hebræos, ut Latini de modo loquuntur, indicatiuus & imp. Pro optatiuo utuntur plerunq̃ futuro indicatiui. Loco uerbi iufiniti & ſubiunctiui utuntur uerbo gerundiuo quod מָקוֹר uocant, præponendo ſcilicet ei unam ex literis בַּכְלַם ut פְּקוֹד uiſitando, uiſitare. בִּפְקוֹד in uiſitando, uel cũ uiſitaret. לִפְקוֹד ad uiſitandum uel ut uiſitaret. &c. Hebræi tamen ſex ponunt loquendi modos, uidelicet עָבַר עָתִיד מָקוֹר צִוּוּי פָּעוּל בֵּינוֹנִי

Primo loquũtur per præteritum indicatiui, & hunc modum uocant עָבַר quod uerbũ, pertranſijt, ſonat. ut פָּקַד uiſitauit.

uiſitauit פָּקַדְתָּ uiſitaſti. פָּקַדְתִּי uiſitaui. פָּקְדוּ uiſitauerunt. פְּקַדְתֶּם uiſitaſtis. פָּקַדְנוּ uiſitauimus.

Secũdus loquendi modus fit per futurũ, quod עָתִיד nominãt, & aliquando אֵיתָן perficitur enim per præpoſitionem literarũ huius cõplexionis איתן ut אֶשְׁמוֹר cuſtodiã, יִשְׁמוֹר cuſtodiet, תִּשְׁמֹר cuſtodies, נִשְׁמוֹר cuſtodiemus, תִּשְׁמְרוּ cuſtodietis. &c.

Regula Hebræorum.

Verba quorũ actio ab agẽte in alios tranſit, ita pũctantur in futuro: אֶפְקוֹד uiſitabo. אֶשְׁמוֹר cuſtodiã. Quorũ uero actio in nominatiuo antelato ſubſiſtit, ſic punctantur: יִשְׁכַּב iacebit. אֶשְׁכַּב iacebo. יִקְרַב appropinquabit. utrinq; reperiũtur exceptiones, præſertim ſi ult. uel penul. fuerit una gutturaliũ אחהע tũc enim terminatur fut. in ‒ uel ‗ ut יִבְחַן probabit. תִּשְׁמַע audies. אֶבְחַר eligam.

gam. יִגְעַר increpabit.

Secunda regula.

Recipit plerũq; prima persona utriusq; numeri literã ה ut אֶשְׂמְחָה gaudebo. נְנַתְּקָה dirumpemus.

Tertia regula.

Dum prima persona sub א sægol habet, reliquæ communiter habent hiric.ut אֶרְדֹּף persequar, תִּרְדֹּף persequeris.Fallit dũ prima radicalis est gutturalis.ut אֶעֱשֶׂה faciam, יַעֲשֶׂה faciet.

Quarta regula.

Quum א est prima radicalis, literæ futuri signantur cũ holem.ut אֹמַר dicam, יֹאמַר dicet. Fallit tamen quandoq;. ut אֶאֱסוֹף congregabo.

Quinta regula.

Quum prima radicalis est una ex his חהע literæ futuri habent plerunq; patha.ut יַעֲמֹד stabit. יַעֲלֶה ascendet. יַחֲרִיק fremet. תַּחֲרִיק fremes.

Tertium

Tertium loquendi modum uocant Hebræi הַבֵּינוֹנִי & fit p participia præsentis temporis, suscipitq́; mas. & fœm. genus, singularem & pluralem numerum, sine certis personis & temporibus. Et formatur in uerbis kal, hoc est, in uerbis primæ coniugationis, hoc modo. שׁוֹמֵר custodiens uel custos, שׁוֹמְרִים custodientes. In fœm: gen. שׁוֹמְרָה & in plur. שֹׁמְרוֹת

Proinde quorũ caput est una ex his literis אהחער sic formant præsens: רוֹפֵא הוֹלֵךְ אוֹמֵר Quum uero ע uel ח est ult. radicalis, sic fit præsens: שׁוֹמֵעַ audiens. פּוֹתֵחַ aperiens. In uerbis uero בָּבֵר & הִפְעִיל & הִתְפָּעֵל recipit hic modus מ à principio. ut מְדַבֵּר loquens. מַפִּיל deijciens. מִתְפַּקֵּד uisitans seipsum.

Quartus loquẽdi modus est p פָּעוּל hoc est, per participiũ præteriti temporis, &

ris,& ſuſcipit maſculinũ & fœmininum
genus,ſingularem & plur.numerum.ut
שָׁמוּר cuſtoditus. שְׁמוּרִים cuſtoditi.
שְׁמוּרֶת cuſtodita.&c.Et in uerbis פִּקֵּד
ſic מְפוּקָּד מְפוּקָּדִים Et in uerbis hi-
phil מוּפְקָד מוּפְקָדִים &c.

Quintus loquendi modus eſt צִוּוּי
id eſt,imperatiuus, qui apud Hebræos
utrunq; habet numerum & genus, ſed
ſecundam duntaxat perſonam.ut פְּקַד
uel פְּקוֹד uiſita,tu uir. פִּקְדוּ uiſitate.Et
in fœm.gen. פִּקְדִי uiſita. פְּקוֹדְנָה ui-
ſitate. Regula. Si à futuro lite-
ras איתן ſubmoueris,imperatiui ſecũ-
da perſona plerunq; relinqtur.ut יְמַלֵּא
implebit. מַלֵּא imple. תַּעֲזֹב derelin-
ques. עֲזֹב derelinque. אֵשֵׁב ſedebo.
שֵׁב ſede. Punctantur autem uarie
uerba huiuſmodi,etiam de uno ordine
exiſtẽtia.ut שְׁמַע & שִׁמְעָה & שְׁמָעָה
audi.Sic שְׁלַח & שִׁלְחָה mitte. שְׁמֹר
&

& שְׁמֹר custodi. Verba uero quorum prima est gutturalis, sic pũctant: עֲשֵׂה fac. עֲזֹב relinque. עֲרֹךְ ordina. אֱסֹף congrega. Item quorũ ultima est ה sic faciunt imperatiuum: פְּנֵה respice. רְצֵה uelis. רְאֵה uide. Quorum uero prima radicalis est iod, hoc modo formant imperatiuum. שֵׁב sede. רֵד descende. צֵא egredere. De his & alijs consule infra formas cõiugationũ.

Sextus loquendi modus מָקוֹר dicitur, & fit per gerundia uerbaq́ꝫ infinita: & concordat plerunq; in pũctis cum imperatiuo. Hic modus nullius est certæ personæ, tẽporis aut numeri, sed est communis generis, & recipit à frõte has seruiles literas בְּכְלַם ut בִּפְקוֹד in uisitando, uel quum uisitaret. &c. Exempla quamplurima reperies in singulorum ordinum quadruplici aut octuplici coniugatione.

De uer

De uerborum coniugationibus.

Oniugationes uerborũ, quas Hebræi בִּנְיָנִים uocant, hoc est, structuras, octo sunt. Alij ponunt tantum quatuor, uidelicet kal, koued, hiphil, & hithpael.

Prima uocatur פָּעַל קַל id est, uerbum leue uel facile, scilicet prolatu, uel, ut alij dicunt, quod nullis extraneis grauetur literis. unde dicit R. D. K.

בִּנְיָן הָרִאשׁוֹן נִקְרָא פָּעַל קַל לְפִי שֶׁאוֹת
הָרִאשׁוֹן קָמוּצָה וּשְׁנִיָּה פְּתוּחָה כְּמוֹ ש
שָׁמַר ׃ וְקָמֵץ שֶׁבָּרִאשׁוֹנָה מוֹרָה עַל ת
חָנַח הַנֶּעְלָם כִּי דִינוֹ שֶׁאָמַר או בָּאָתַב ו
וְעַל כִּי הָעַיִן פַּעַל רְפוּיָה וְנִקְרֵאת בְּקַל ׃

Hoc est: Coniugatio prima uocatur uerbũ leue, ob id quod litera prima est kamezata, & secunda pathata, sicut שָׁמַר custodiuit. & quod est in prima, cadit super quiescentem absconditam, quia iudicium suum est שָׁאָמַר uel בָּאָתַב & propterea

propterea ain poal raphatur, & legitur cum leuitate. Et omnia uerba huius primæ cōiugationis sunt talis formæ: פָּקַד uel חָפֵץ uel יָכוֹל In mēbro tamen uel termino mutatur patha primæ terminationis in ָ ut פָּקָד &c.

Secūda cōiugatio uocatur נִפְעַל קַל id est, passiuum prioris cōiugationis. Et recipit hæc ultra actiuā, literam nun. ut שָׁמַר custodiuit, נִשְׁמַר custoditus est. Plerunq; tamē ob literas præpositiuas absconditur nun per dages. ut יִפָּקֵד uisitabitur. Reperiuntur etiā aliqua uerba huius formæ sub actiua significatione. ut נִשְׁבַּע iurauit. Item nota, si prima substantialis fuerit una ex gutturalibus, punctabitur nun cum sægol. ut נֶאֱמַר dictus est. נֶהֱרַג occisus est. נֶעֱזָבָה derelicta est. Isaiæ 62. Aliquādo tñ scribitur cū patha. ut נַעֲרָץ territus est.

Tertia coniugatio, quam alij secun-

dam ponunt,uocatur פָּעַל כָּבֵד uerbũ graue,quod difficilior eius ſit expreſſio, quàm præcedẽtis,aut quod luxu literarum atque copia ſupra primam augeatur,ut alij dicunt.Et eſt etiam trium literarum ſicut prima. Rabi Moſche uocat hanc dageſſatam, media enim litera in hac coniugatione ſemper habet dages,ſi eius eſt capax. Idem dicit frater ſuus Dauid in hæc uerba:

בִּנְיָן הַשֵּׁנִי נִקְרָא כָּבֵד עַל כִּי הָעַיִן פָּעַל רְגוּשָׁה וְנִקְרֵאת בִּכְבֵרוּת כְּמוֹ דִּבֵּר שִׁבֵּר כִּפֵּר Hoc eſt:Coniugatio ſecunda uocatur grauis, qa ain poal eſt dageſſata, & pronũciatur cũ grauitate.ut דִּבֵּר &c.

Porrò forma eius in pũctis eſt hæc: דִּבֵּר uel רִחַת Et quũ media fuerit gutturalis uel res , ſic plerunque formatur: בֵּרֵךְ חֵרֵשׁ uel etiam בֵּאֵר בֵּרַךְ Et aduerte quod uerba huius coniugationis ſunt in duplici differẽtia.[Quædã enim ſunt

ſunt primaria & propria huic coniuga/
tioni, quæ ſcilicet cum alijs pūctis in pri/
ma coniugatione nunquam uel rariſſi/
me inflectuntur. ut דִּבֵּר loquutus eſt.
בִּשֵּׂר annunciauit. שִׁבֵּר cōfregit. Aliæ
uero ſunt quæ deriuantur à uerbis pri/
mæ coniugationis præcipue actiuis, &
habent modum ſignificandi cōſtantio/
rem atque auctiorem quàm in prima
coniugatione. Vnde Rabi Dauid K.
אִם תֹּאמַר מַה בֵּין כָּבֵד לְקַל : וְיֵשׁ לוֹמַר
שֶׁהַקַּל רָדַף פַּעַם אַחַת וְהַכָּבֵד רִדֵּף פְּ
פְּעָמִים Hoc eſt: Si dixeris, quid eſt in/
ter grauem ad leuem : & eſt dicendum;
quod leuis perſequitur una uice : & gra/
uis multis uicibus. Quod ſequentibus
aperit exemplis. רָדַף uerbum primæ
coniugationis, ſignificat perſequi ad ho
ram & leniter, ſed רִדֵּף uerbum hu/
ius formæ, importat perſequendi inde/
feſſum ſtudium. unde Oſee ſecundo:

וְרִדְּפָה אֶת מְאַהֲבֶיהָ וְלֹא תַשִּׂיג אֹתָם
Et perſequetur amatores ſuos,& nō apprehendet eos.Sic פָּתַח ſignificat aperire,quod iterum daudimus, פִּתַּח uero quod amplius non clauditur . Et inter שַׁלַּח & שִׁלַּח tale eſt diſcrimē,quod שָׁלַח ſignificat mittere aliquid, quod cōfecto negocio redeat. שִׁלַּח uero quod nunꝙ̄ reuerſurū ſit.Exemplum huius ponitur Gen.8.& etiam 3.de Adam irreuocabiliter ex paradiſo miſſo.

Quarta cōiugatio uocat̃ בִּפְעַל כָּבֵד id eſt,paſſiuum tertiæ cōiugationis.Vocatur & alio nomine פֻּעַל ut à רִדֵּת formatur paſſiuū, רֻדַּת perſecutionem paſſ⁹ eſt.Et à פֵּרֵשׁ uenit פּוֹרַשׁ paſſiuū.

Quinta coniugatio,quā aliꝭ tertiam ponunt,uocatur הִפְעִיל uel פָּעַל נוֹסֵת id eſt,uerbum augmentatū.addit enim ad primitiuū literas ה & iod.ut à פָּעַל primitiuo,uenit הִפְעִיל Sic à שָׁמַר formatur

matur הִשְׁמִיר Quādo uero prima ra/
dicalis eſt gutturalis,pūctatur ipſa cum
ֱ augmentū uero ה cū ֶ ut הֶחֱרִישׁ
הֶאֱרִיךְ הֶעֱמִיד Quod ſi augmentū fue
rit מ punctatur gutturalis cum ֲ ut
מַאֲרִיךְ Quum aūt iod prima radicalis
eſt,mutatur in uau holem. ut יָצָא exi/
uit. Inde הוֹצִיא fecit exire ſeu eduxit.
יָדַע cognouit, הוֹדִיעַ notū fecit. Nun
uero cum prima radicalis eſt,per dages
in ſequentē propellitur literā.ut נָפַל ce
cidit, הִפִּיל fecit cadere,ſeu deiecit.
Proinde quantum attinet ad modū ſi/
gnificādi huius cōiugationis,notādum
quod hic p̱ uerbū unū ſignificātur duæ
actiones diuerſæ.ſ.actio principalis uer
bi,& actio hui⁹ uerbi facio.ut הֶעֱמִיד fa
cio ſtare ſeu colloco.De quo R.D.K.
בִּנְיָן הַשְּׁלִישִׁי יוֹצֵא לַגּ בְּנֵי אָדָם כְּמוֹ ה
הַרְרִית ׃ וְרוֹב פְּעָמִים הוּא יוֹצֵא רַק ל
לִשְׁנַיִם כְּמוֹ הִשְׁמִיעַ ׃ וּפְעָמִים יוֹצֵא רַק

לְאַחַר כְּמוֹ וּפַרְעֹה הִקְרִיב ׃ פֵּירוּשׁ ׃ חס הִקְרִיב אֶת עַצְמוֹ לַמִּלְחָמָה ׃ Id eſt: Coniugatio tertia exit ad tres filios hominum, ſicut eſt: Fecit perſequi. Et ſæpe ipſa egreditur tantum ad duos, ſicut, fecit audire. Et aliquando egreditur duntaxat ad unum, ſicut: Et Pharao fecit appropinquare. Gloſa: Fecit appropinquare ſeipſum ad prælium. Vnde fit, quod uerbum ex ſe neutrum & abſolutum, cuius actus nõ tranſit in aliud, per hanc coniugationem fiat trãſitiuum in ſecundum. ut קָם ſurrexit. Inde הֵקִים fecit ſurgere ſeu erexit. חָרַשׁ tacuit, הֶחֱרִישׁ fecit tacere, ſeu cõpeſcuit. גָּדַל creuit. הִגְדִּיל magnifecit. מָלַךְ regnauit. הִמְלִיךְ regem conſtituit, ſeu regnare fecit. tertij regum tertio. Et ita quoties alterum ad operandum inducimus, utimur hac cõiugatione. Quod ſi à uerbo per ſe actiuo deriuetur uerbum

hiphil,

hiphil, fit iam transitiuum in tertium, & concurrunt ibi tres personæ. ut הִפְקִיר fecit uisitare. ubi memoratur persona quæ facit uisitare, & quæ uisitat, & quæ uisitatur. unde tale uerbum includit primo מַפְעִיל id est, iubentem operari, secundo פּוֹעֵל operantem, seu iussa facientem, tertio נִפְעַל id est, operatum siue effectum. Quæ uero à uerbis neutris formantur, includunt solum פּוֹעֵל & נִפְעַל quia non transferunt actionem suam, ut dictum est. Retinent etiam nonnunquam huius coniugationis uerba significatum neutrale. ut Exodi decimo quarto: וּפַרְעֹה הִקְרִיב Et Pharao appropinquauit. de quo supra.

Sexta cōiugatio uocatur נִפְעַל נוֹסֵח uel הָפְעַל & est præcedētis passiuum. ut à הִרְדִית fit הָרְדַּת factus est, uel iussus est persequi. Sic ab הִשְׁמִיר deriuatur הָשְׁמַר Et quum prima radicalis

eſt gutturalis,ſic facit paſſiuum. הָעֳבַר traductus eſt.

Septima cōiugatio uocatur מְרוּבָּע hoc eſt,quadrata . Recipit enim ad primæ cōiugationis thema quartā literam ſcilicet uau.ut שׁוֹפֵט fuit iudicās. חוֹלֵל formauit,ſeu fuit formans. קוֹמֵם fuit ſurgens.Iud.4. וְהִיא שֹׁפְטָה אֶת יִשְׂרָאֵל Et ipſa fuit iudicans Iſrael.Et Geneſis 1. וְעוֹת יְעוֹפֵת עַל הָאָרֶץ Et auem uolaturam ſuper terram.

Octaua coniugatio uocatur הִתְפַּעֵל Et recipit à prima cōiugatione radicem, à tertia punctū dages,quo nunq̃ caret: à quinta literā ה Ex ſe aūt habet ת literā,quæ ſemper primæ radicali abſque interuallo cū raphe præficit᷑.ut הִתְפַּקֵּר niſi prima radicalis fuerit una iſtarum ז ס צ שׁ tūc enim nō præcedit ſed ſequitur,& nōnunq̃ in alias literas mutatur. unde quum zain eſt prima radicalis, ת

uertitur

uertitur in daleth.ut à זִמֵּן præparauit, formatur הִזְדַּמֵּן Quando aũt prima radicalis eſt צ mutat̃ ת in ט ut à צָרַק dicitur הִצְטָרַק Sin prima radicalis fuerit ס uel שׁ formatur hithpael hoc pacto, A שָׁמַם fit הִשְׁתַּמֵּם & à סָלַל fit הִסְתַּלֵּל Excipitur שָׁטַט cuius hithpael eſt הִתְשָׁטֵט Fit aũt hæc literarũ tranſpoſitio propter expeditiorẽ pronunciationem. Aduertendum quoq; quod uerba huius coniugationis ſignificant actionem ſiue paſſionem quæ cõmuniter nõ tranſit ab alia,uel in aliam perſonam , ſed fit illius actionis reciprocatio in perſonam agentẽ,ut eadem ſit perſona quæ agat & quæ patiatur. Cæterarũ quidem cõiugationum uerba aut ſunt abſoluta,aut trãſitiua in aliud:iſtius uero uerba retranſitionẽ actus importãt, detorquẽtia eũ in nominatiuũ qui præceſſit in eadẽ parte orationis, aut anne

xa per copulam.ut חִשְׁתַּמֵּר custodiuit se,uel fuit se custodiens, uel custoditus est à seipso.unde psalmo 18. וָאֶשְׁתַּמֵּר מֵעֲוֹנִי Et obseruabo me ab iniquitate mea.Et psal.103. תִּתְחַדֵּשׁ כַּנֶּשֶׁר נְעוּרָיְכִי Renouabitur ut Aquilæ iuuentus tua. uel sic erit se renouans ut Aquilæ iuuentus tua. Reperiuntur tamen quandoq; huius cõiugationis uerba, transitiua. ut הִתְפַּלֵּל orauit. הִתְבּוֹנֵן intellexit. Aliquãdo absoluta.ut הִתְהַלֵּךְ ambulauit.

Sequuntur tabulæ Hebræarum coniugationum.

Ihil nunc restat amplius candide lector, de uerbo prima orationis parte differendum, quàm ut singularum cõiugationum tibi formulas generales ob oculos depingamus, tam & si laboriosum atq; difficile sit, in tam angustum libellum tot cogere coniugationum modos.

Coniuga

Coniugatio prima uerborum perfectorum.

Præteritum perfectum.

Nota quod in hoc modo, prima p/
ſona utriuſq; num.& item tertia perſo/
na plur.eſt com.gen. Vnde Hebræi:
הִנֵּה אַשְׂכִּילְךָ בִּינָה לְחַלֵּק בֵּין לְשׁוֹן זָכָר
לִלְשׁוֹן נְקֵבָה כִּי רַבִּים שׁוֹגִים בָּהֶם הִנֵּה
בִּשְׁלֹשָׁה דְרָכִים שָׁוִים הַלְּשׁוֹנוֹת לְזָכָר ר
וְלִנְקֵבָה וְאֵלּוּ הֵן בִּלְשׁוֹן עָבָר לְרַבִּים ול
וּלְרַבּוֹת שָׁוִין כְּמוֹ רָדְפוּ אָמְרוּ וּכְשֶׁהֵם
מְדַבְּרִים בְּעַצְמָם בֵּין יָחִיד בֵּין יְחִידָה ב
בֵּין רַבִּים בֵּין רַבּוֹת שָׁוִין כְּמוֹ אֶשְׁמוֹר ב
נִשְׁמוֹר ׃ וּבְמָסוֹרוֹת גַּם כֵּן שָׁוִין כְּמוֹ ב
בִּפְקוֹד לִפְקוֹד׃ Hoc eſt: Ecce faciam
te prudentem ut diſtinguere ſcias inter
locutionẽ maſ.& locut.fœ.in qbus mul/
ti errãt . Ecce in tribus modis ſũt ſimiles
locutiones maſ.& fœ. Et iſtæ ſunt in lo/
cutione præt.pluribus maſ.& fœm.ſimi
les.ut perſecuti ſunt,dixerunt.&c.

Prima

Prima itaque coniugatio uerbi פָּקַד in hunc fit modum.

פָּקַד Visitauit,uir. פָּקַדְתָּ uisitasti. פָּקַדְתִּי uisitaui. פָּקְדוּ uerũt. פְּקַדְתֶּם uisitastis. פָּקַדְנוּ uisitauimus. פָּקְדָה uisitauit, fœm. פָּקַדְתְּ uisitasti. פְּקַדְתֶּן uisitastis,uos mulieres.

Notabilia quædam.

Præteritum perfectũ supplet præteritum imper. Aliquando etiã præteritum imperf. suppletur per futurũ. ut Gen.2. וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ Et nubes ascendebat de terra. Et Iob primo: כָּכָה יַעֲשֶׂה אִיּוֹב Sic faciebat Iob.

Primæ coniugationis uerba habent regulariter primam syllabam in ָ secundam in ַ sed excipiuntur quæ in ה uel in א terminantur, illa enim utranq; per ָ pronunciant. ut עָשָׂה fecit. בָּרָא creauit. Habent etiã alia utranq; per kamez quando stant in membro uel termino,

mino,ut patet Genesis secundo.

In uerbis desinentibus in zere uel holé,nulla est differentia præteriti ad præsens.ut חָפֵץ uoluit, אֲנִי חָפֵץ ego uolo. יָכוֹל potuit. אֲנִי יָכֹל ego possum. יָרֵא timuit, אֲנִי יָרֵא ego timeo. Ion.1.

Secunda & prima persona singularis,& secūda plur.præteriti perfecti semper habent ת cum dages, nisi quando præcedit א uel iod, tunc enim raphatur.ut אָמַרְתָּ & קָרָאתָ

Tertia pluralis præteriti aliquando recipit nun in fine. ut יָדְעוּן cognouerunt. שָׁמְרוּן custodierunt.Nō tamen ob id uariat uerbi uel modi significatū.

Literæ gutturales in omnibus uerborum modis & personis,mutant seua in ֲ uel ֱ quando stāt loco primæ uel secūdæ radicalis.ut אֲהַבְתֶּם pro אְהַבְתֶּם dilexistis.Et בָּחֲרָה elegit,scilicet mulier. pro בָּחְרָה &c.

Parti-

Participiū præsens. בֵּינוֹנִי

פּוֹקֵד uiſitans,uir. פּוֹקְדִים uiſitantes. פּוֹקֶדֶת uiſitatrix.Idē פּוֹקְדָה In plur. פּוֹקְדוֹת uiſitatrices.Inde אֲנִי פּוֹקֵד ego uiſito. אַתָּה פּוֹקֵד tu uiſitas.&c.ut ſupra quoq; dictū eſt. Itē quando ultima eſt gutturalis ח uel ע ſic facit præſens: שׁוֹלֵחַ mittens: שׁוֹמֵעַ audiens.

Participium præteritum פָּעוּל

פָּקוּד uiſitatus. פְּקוּדִים uiſitati. פְּקוּדָה uiſitata. פְּקוּדוֹת uiſitatæ.Et accipit̄ hic modus pro præterito & præſenti tēp.

Infinitiuus מָקוֹר

פְּקוֹד uiſitare. בִּפְקוֹד uiſitando. בִּפְקוֹד in uiſitādo , uel quum uiſitaret. לִפְקוֹד ad uiſitandū uel ut uiſitaret. מִפְּקוֹד à uiſitādo. כִּפְקוֹד ſecundū uiſitationem uel cū uiſitaret. לִשְׁמוֹעַ ad audiēdum. Et eſt hic modus plerunq; ſimilis imperatiuo,niſi quod cōmuniter ſibi una harum literarum בכלם præficitur , licet

caph

caph rarius præpoſita reperiatur.

Imperatiuus צִוּוּי

פְּקוֹד uiſita,uir. פִּקְדוּ uiſitate. פִּקְדִי uiſita,fœm. פְּקוֹדְנָה uiſitate. Formatur autem hic modus ut ſupra quoque admonuimus, à futuro, literam uidelicet eius abijciendo. ut ab אֶפְקוֹד uiſitabo, פְּקוֹד uiſita. Sæpe etiam ultima terminatur in patha.ut שְׁמַע audi. שְׁאַל pete. Recipit deniq; nonnunq; ה in fine. ut Neemiæ 3. זָכְרָה לִּי memēto mei. Item קָרָא habet קְרָא in imperatiuo, & eſt idem iudicium de ſimilibus. Quando autem prima uel ſecunda fuerit gutturalis, uariat nōnihil imperatiuus à cōmuni forma.ut אֱמֹר dic. עֲמוֹד ſta. הֲלוֹךְ uade. אֶהֱבוּ diligite. Item in uerbis quorum tertia perſona præteriti deſinit in .. uel holem, imperatiuus plerunque nō differt à præterito in pūctorū ſignatione.ut יָכֹל potuit uel poſſis.

מָלֵא impleuit uel imple.

Futurum עָתִיד

In hoc modo prima persona utriusq; numeri est communis generis.

אֶפְקוֹד uel אֶפְקַד uisitabo. אֶקְרָא clamabo. אֹמַר dicam. יִפְקוֹד uel יִפְקַד uisitabit. תִּפְקוֹד uel תִּפְקַד uisitabis. נִפְקוֹד uel נִפְקַד uisitabimus. נַחְמוֹץ desiderabimus. יִפְקְדוּ uisitabunt. יֹאבְדוּ perdent. תִּפְקְדוּ uisitabitis. Et in fœminino gen. תִּפְקוֹד uisitabit. תִּפְקְדִי uisitabis. תִּפְקוֹדְנָה uisitabitis & uisitabunt.

Recipit quoque futurum ה literam in fine. ut אֶשְׁמְרָה & etiam אֶשְׁמוֹרָה Quandoque etiam secũda & tertia personæ masculini generis pluralis numeri recipiũt in fine nun literam. ut תִּשְׁמְרוּן custodietis. יִפְקְדוּן uisitabunt. Et hoc in Targo, hoc est, Chaldaica translatione siue expositione, frequens est.

Coniu-

CONIVGATIO SECVNDA

passiua prioris נִפְעַל

PRAETERITVM עָבָר

נִפְקַד uisitatus est. נִפְקַדְתָּ es. נִפְקַדְתִּי sum. נִפְקְדוּ sũt. נִפְקַדְתֶּם estis. נִפְקַדְנוּ sumus. In fœm. gen. נִפְקְדָה uel נִפְקָדָה uisitata est. נִפְקַדְתְּ es. נִפְקַדְתֶּן estis. Quando autem prima est gutturalis, sic fit passiuum: נֶאֱסַר ligatus est. נֶאֱמַר uel נֶאֱמַר dictus est, &c.

Participium præsens בֵּינוֹנִי

נִפְקָד uisitatus. נִפְקָדִים uisitati. נִפְקָדָה uel נִפְקֶדֶת uel נִפְקָדָה uisitata. נִפְקָדוֹת uisitatæ. unde psal. 51. רוּחַ נִשְׁבָּרָה Spiritus contritus. Item. נֶאֱסָף collectus. נֶאֱסָפִים collecti. Isaiæ 57.

Infinitiuus מָקוֹר

הִפָּקֵד uisitari. בְּהִפָּקֵד in uisitando, uel quum uisitaretur. לְהִפָּקֵד ut uisitaretur &c. unde Genesis 2. בְּהִבָּרְאָם Quum crearentur ipsi, scilicet cœli.

Imperatiuus צִוּוּי

הִפָּקֵד uiſitatus eſto. הִפָּקְדוּ eſtote.
הִפָּקְדִי uiſitata eſto. הִפָּקַדְנָה eſtote.

Futurum עָתִיד

אֶפָּקֵד uiſitabor. יִפָּקֵד uiſitabit. תִּפָּקֵד uiſitaberis. נִפָּקֵד uiſitabimur. יִפָּקְדוּ uiſitabuntur. תִּפָּקְדוּ uiſitabimini. In fœminino gen. תִּפָּקֵד uiſitabitur. תִּפָּקְדִי uiſitaberis. תִּפָּקַדְנָה uiſitabimini & uiſitabũtur, ubi litera nun abſconditur per dages in prima eſſentiali. Ab אָמַר fit יֵאָמֵר dicetur. Ierem.7. Sic ab אָסַת יֵאָסֵת colligetur. Gen.49.

Coniugatio tertia, quam
פִּעֵל & כִּבֵּד uocant.

Præteritum עָבַר

סִפֵּר numerauit. סִפַּרְתָּ raſti. סִפַּרְתִּי numeraui. סִפְּרוּ rauerunt. סִפַּרְתֶּם raſtis. סִפַּרְנוּ numerauimus. In fœm. gen. סִפְּרָה סִפַּרְתְּ: סִפַּרְתֶּן uerbũ. בֵּרֵךְ & ſimilia ſic cõiugabis. בֵּרַכְתִּי בֵּרַכְתָּ בֵּרֵךְ

Parti-

Participium præsens הַבֵּינוֹנִי

מְדַבֵּר loquens. מְדַבְּרִים In fœm. gen. מְדַבֶּרֶת uel מְדַבְּרָת In plur. מְדַבְּרוֹת

Participium passiuum פָּעוּל

מְסוּפָּר numeratus. מְסוּפָּרִים In fœm. gen. מְסוּפֶּרֶת uel מְסוּפָּרָה. In plurali מְסוּפָּרוֹת Et nota, quando media radicalis est una gutturalium uel res, mutatur ו in ו ut מְבוֹרֶכֶת benedicta. מְטוֹהָרָה purificata. &c.

Infinitiuus מָקוֹר

סַפֵּר numerare. מִסַּפֵּר בְּסַפֵּר לְדַבֵּר

Imperatiuus הַצִּוּוּי

סַפֵּר numera. דַבֵּר loquere. סַפְּרוּ numerate. In fœm. gen. סַפְּרִי סַפֵּרְנָה

Futurum עָתִיד

אֲסַפֵּר uel אֲסַפֵּר numerabo. יְסַפֵּר numerabit. תְּסַפֵּר numerabis. נְסַפְּרָה uel נְסַפֵּר numerabimus. יְסַפְּרוּ numerabunt. תְּסַפְּרוּ numerabitis. Et in fœminino gen. תְּסַפֵּר numerabit. תְּסַפְּרִי

תְּפַקֵּרְנָה Sub gutturalibus autem mutatur patha in ֲ ut יְאָֽבֵּרוּ Et nota q͞d in hac & aliȷs coniugationibus, ſcheua in medio uerbo mutatur in zere uel ֶ quando uerbum ſtat in fine ſententiæ, uel notabilis ſubdiſtinctiōis.ut אֲפַקֵּרָה pro אֲפַקְּרָה numerabo.Et נִפְקָדָה pro נִפְקְרָה uiſitata,

Coniugatio quarta, quæ eſt paſſiua præcedentis. פֻּעַל

Præteritum. פּוּקַר uel פּוֹקַר uel פֻּקַּר numeratus eſt. פּוּקַרְתִּי פּוּקַרְתָּ פּוּקְרוּ פּוּקַרְנוּ פּוּקַרְתֶּם In fœm. gen. פּוּקְרָה numerata eſt. פֻּקַּרְתְּ es. פֻּקַּרְתֶּן eſtis.

Participiū פּוּקָר numeratus. פּוּקָרִים numerati.fœm. פּוּקָרוֹת פּוּקֶרֶת

Futurum. אֲפֻקַּר uel אֲפוּקַר numerabor. יְפוּקַר נְפוּקַר תְּפוּקַר יְפוּקְרוּ תְּפוּקַר תְּפוּקְרִי תְּפוּקַרְנָה Fœm. תְּפוּקְרוּ

Cōiugatio qnta,quæ hiphil uocat̃.

Præteritum. הִפְקִיר fecit uiſitare.

חבניע

הִכְנִיעַ fecit ſubditum. הִפְקַדְתִּי הִפְקַדְתָּ
הִפְקִידוּ הִפְקַדְתֶּם הִפְקַדְנוּ In fœmini-
no genere הִפְקִידָה הִפְקַדְתְּ הִפְקַדְתֶּן

Participium præſens. מַפְקִיד faciēs
uiſitare. מַפְקִידִים Fœm. מַפְקִידָה uel
מַפְקֶדֶת: מַפְקִידוֹת uel מַפְקְדוֹת

Participium præteritum. מוּפְקָד fa-
ctus uiſitare , id eſt , iuſſus ut uiſitet.
מוּפְקָדִים Fœm. מוּפְקָדָה uel מוּפְקֶדֶת
מוּפְקָדוֹת factæ uiſitare.

Infinitiuus הַפְקִיד facere uiſitare, hoc
eſt, inducere aliū ad uiſitandū. בְּהַפְקִיד
מֵהַפְקִיד לְהַפְקִיד &c.

Imperatiuus. הַפְקֵד uel הַפְקִיד uel
הַפְקָד fac uiſitare. הַפְקִידוּ In fœmini-
no genere הַפְקִידִי הַפְקֵדְנָה

Futurum. אַפְקִיד uel אַפְקֵד faciam
uiſitare. תַּפְקִיד יַפְקִיד uel יַפְקֵד : נַפְקִיד
תַּפְקִיד יַפְקִידוּ In fœminino תַּפְקִידוּ
תַּפְקִידִי תַּפְקֵדְנָה Quando autem pri-
ma eſt gutturalis, ut in his הֶעֱמִיד fecit

stare. הָאֲבִיר fecit perire. הָעֲבִיר uel
הָעֲבִיר fecit transire,sic coniugantur.

Præteritum הָעֱמִיר הָעֱמַרְתָּ תִּי
Participium præsens. מַאֲבִיר מַחֲסִיר
Participium præteritũ. מַעֲמָר מַחְסָר
Infinitiuus. הַעֲבִיר הַעֲמִיר
Impetatiuus. הַעֲבִיר הַחְסִיר
Futurum יַעֲבִיר אַעֲבִר uel אַעֲבִיר. Item quum tertia est gutturalis sic formatur futurum: אַשְׁמִיעַ אַצְלִיחַ

Coniugatio sexta,scilicet הָפְעַל præcedentis passiua.

Præteritum הָפְקַד uel הָפְקַד factus est uisitare. הָפְקְדוּ הָפְקַדְתָּ הָפְקַדְתִּי הָפְקַדְתֶּם הָפְקַדְנוּ In fœminino genere הָפְקְדָה הָפְקַדְתְּ הָפְקַדְתֶּן

Participiũ præsens. הָפְקָדִים הָפְקָד
In fœminino genere הָפְקָדוֹת הָפְקֶדֶת

Infinitiuus. הָפְקֵד uel הוּפְקַד uel הָפְקֵד uel הוּפְקוֹד fieri uisitare,hoc est,institui ad uisitandum.

Futurũ

Futurum. אֻפְסַר uel אָפְסַר factus ero uisitare, hoc est, iubebor uel institu-ar ad uisitandum. תֻּפְסַר יֻפְסַר : נֻפְסַר תֻּפְסְרוּ יֻפְסְרוּ In fœminino genere תֻּפְסַר תֻּפְסְרִי תֻּפְסַרְנָה Et habent literæ futuri ‑ֻ: uel kibuz.

Coniug. septima, quæ מְרוּבָּע uocat,

Præteritũ פּוֹקֵר uel פּוֹקַר fuit uisi-tans. פּוֹקַרְתָּ תִּי נוּ תֶּם פּוֹקְרוּ In fœminino genere פּוֹקְרָה פּוֹקַרְתְּ תֶּן

Part. præs. מְפוֹקֵר existens uisitans. מְפוֹקְרִים In fœminino מְפוֹקָּרָה uel מְפוֹקֶרֶת מְפוֹקְרוֹת

Participium præteritum. מְפוּקָּר existens uisitatus. מְפוּקָּרִים &c.

Infinitiuus. פּוֹקֵר esse uisitans; uel esse uisitantem. בְּפוֹקֵר &c.

Imperatiuus. פּוֹקֵר sis uisitans. פּוֹקְרוּ : In fœm. פּוֹקְרִי פּוֹקֵרְנָה

Futurũ. אֲפוֹקֵר ero uisitans. יְפוֹקֵר תְּפוֹקֵר נְפוֹקֵר יְפוֹקְרוּ תְּפוֹקְרוּ In foe, g.

תְּפוֹקֵר תְּפוֹקְרִי תְּפוֹקֵרְנָה

Coniugatio octaua, quæ hithpael uocatur.

Præteritum. הִתְפַּקֵּר uel הִתְפַּקַּר fuit ſe commendans, uel commendatus eſt à ſeipſo. הִתְפַּקַּרְתָּ fuiſti te cōmendans. הִתְפַּקַּרְנוּ הִתְפַּקַּרְתֶּם הִתְפַּקְּרוּ: הִתְפַּקַּרְתִּי In fœm. הִתְפַּקְּרָה הִתְפַּקַּרְתְּ תֶּן

Participium præſens. מִתְפַּקֵּר commendans ſeipſum. מִתְפַּקְּרִים In fœm. מִתְפַּקְּרוֹת מִתְפַּקֶּרֶת uel מִתְפַּקֶּרֶת

Infinitiuus. הִתְפַּקֵּר uiſitare uel commendare ſeipſum. בְּהִתְפַּקֵּר &c.

Imperatiuus. הִתְפַּקֵּר commēda teipſum. הִתְפַּקַּרְנָה הִתְפַּקְּרִי: הִתְפַּקְּרוּ

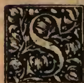
Futurum. אֶתְפַּקֵּר uel אֶתְפַּקַּר uiſitabo ſeu commendabo meipſum. יִתְפַּקֵּר תִּתְפַּקְּרוּ יִתְפַּקְּרוּ נִתְפַּקֵּר : תִּתְפַּקֵּר Fœm. תִּתְפַּקַּרְנָה תִּתְפַּקְּרִי תִּתְפַּקֵּר Itē à שָׁמַר ſic fit hithpael. תִּי הִשְׁתַּמַּרְתָּ הִשְׁתַּמֵּר הִשְׁתַּמַּרְנוּ הִשְׁתַּמַּרְתֶּם &c.

In fut.

In fut. יִשְׁתַּמֵּר אֶשְׁתַּמֵּר &c.
Item צָרַק in hac coniugatione ſic infle ctitur. תִּצְטַרַקְתָּ תִּצְטַרַק &c.

Futurum. יִצְטַרַק אֶצְטַרַק &c.

Tantum de coniugationibus uerborum perfectorum.

Equuntur coniugationes uerborum imperfectorum, & primo uerbi נָגַשׁ quod eſt de ſecundo ordine.

Præteritum. נָגַשׁ appropinquauit. נִגַּשְׁתָּ תְּ תֶּן Fœm. נִגְּשׁוּ תֶּם נוּ תִּי נִגַּשְׁתְּ

Participium præſens. נוֹגֵשׁ appropinquans. נוֹגְשִׁים : נוֹגֶשֶׁת נוֹגְשׁוֹת

Participium præteritum. נָפוּל lapſus. נְפוּלִים : נְפֻלָה lapſa. נְפוּלוֹת Nō poteſt commode hic poni נָגוּשׁ quum ſit neutrum, tamen cauſa exempli, ac ſi ſit actiuum, ipſo utemur in ſequēti coniugatione.

Infinitiuus. גֶּשֶׁת uel נְגוֹשׁ appro-

pinquare. בִּנְגוֹשׁ in appropinquando. בִּנְפוֹל in cadendo.&c.

Imperatiuus. נְגַשׁ גּוֹשׁ uel נְגוֹשׁ uel גַּשׁ & גְּשָׁה appropinqua. גְּשׁוּ uel נִגְשׁוּ appropinquate. Fœm. גְּשִׁי נִגְשִׁי גּוֹשִׁי In plurali גְּשְׁנָה uel גּוֹשְׁנָה

Futurum. אֶגַּשׁ uel אֶגּוֹשׁ appropinquabo. יִגַּשׁ uel יִגּוֹשׁ תִּגַּשׁ יִגְּשׁוּ תִּגְּשׁוּ נִגַּשׁ Fœ. תִּגַּשׁ uel תִּגּוֹשׁ תִּגְּשִׁי תִּגַּשְׁנָה

Coniugatio secunda, prioris
scilicet passiua.

Præteritum. נִגַּשׁ fuit approximatus ℓ applicatus. נִגַּשְׁתָּ תִּי נוּ תֶּם נִגְּשׁוּ In fœm. נִגְּשָׁה תְּ תֶּן

Participium præsens. נִגָּשׁ approximatus. נִגָּשִׁים In fœminino נִגָּשָׁה uel נִגֶּשֶׁת נִגָּשׁוֹת approximatæ.

Infinitiuus. הִנָּגֵשׁ approximari &c.

Imperatiuus. הִנָּגֵשׁ approximare. הִנָּגְשׁוּ In fœm. הִנָּגְשִׁי הִנָּגַשְׁנָה

Futurum. אֶנָּגֵשׁ approximabor &

אנגש

אֶנָּשְׂאָה leuabor. יִנָּגֵשׁ תִּנָּגֵשׁ ; נִנָּגֵשׁ In fœm.gen. תִּנָּגַשְׁנָה יִנָּגְשׁוּ

Coniugatio tertia, uidelicet grauis.

Hanc Helias in tabula non posuit, poteſt tamen facile ad exemplar בִּקֵּר formari.

Præteritum. נִגֵּשׁ נִגַּשְׁתָּ נִגַּשְׁתִּי

Participium præſens. מְנַגֵּשׁ מְנַגְּשִׁים

Participiũ præteritũ. מְנֻגָּשׁ מְנֻגָּשִׁים

Infinitiuus. נַגֵּשׁ בְּנַגֵּשׁ לְנַגֵּשׁ

Imperatiuus. נַגֵּשׁ נַגְּשׁוּ ; נַגְּשִׁי נַגֵּשְׁנָה

Futurum. אֲנַגֵּשׁ יְנַגֵּשׁ תְּנַגֵּשׁ נְנַגֵּשׁ

Paſſiua eius coniugatio.

Præteritum. נֻגַּשׁ נֻגַּשְׁתָּ תִי נוּ תֶּם

Futurum. אֲנֻגַּשׁ יְנֻגַּשׁ תְּנֻגַּשׁ נְנֻגַּשׁ

Coniugatio quinta, quæ hiphil uocatur.

Præteritũ. הִגִּישׁ fecit appropinquare. הִגִּישָׁה תָּ תֶּן Fœ. הִגַּשְׁתָּ הִגַּשְׁתִּי נוּ תֶּם

Particip.pr. מַגִּישׁ faciẽs appropinquare. מַגִּישִׁים Fœm. מַגֶּשֶׁת מַגִּישׁוֹת

Parti-

Participium præteritum. מֻגָּשׁ factus appropinquare. מוּגָּשִׁים In fœminino מוּגָּשׁוֹת מוּגֶּשֶׁת

Infinitiuus. הַגִּישׁ & הַגֵּשׁ facere propinquare. בְּהַגִּישׁ &c.

Imperatiuus. הַגִּישׁ uel הַגִּישָׁה uel הַגֵּשׁ fac ꝓpinq̃re. הַגִּישִׁי הַגֵּשְׁנָה הַגִּישׁוּ

Futurũ. אַגִּישׁ uel אַגֵּשׁ faciã propinq̃re. יַגִּישׁ uel יַגֵּשׁ : תַּגִּישׁ uel תַּגֵּשׁ : נַגִּישׁ יַגִּישׁוּ תַּגִּישׁוּ Fœmininum genus תַּגִּישׁ תַּגִּישִׁי תַּגֵּשְׁנָה

Coniugatio ſexta, paſſiua prioris.

Præteritum. הֻגַּשׁ uel הוּגַשׁ factus eſt appropinquare. הוּגַּשְׁתָּ הוּגַשְׁתִּי הוּגַשְׁנוּ In fœm. הוּגְּשָׁה הוּגַשְׁתְּ הוּגַשְׁתֶּן

Participium præſens. הוּגָּשׁ factus propinquare. הוּגָּשִׁים : הֻגָּשָׁה הֻגָּשׁוֹת

Infinitiuus. הֻגַּשׁ uel הֻגָּשׁ &c.

Futurum. אֻגַּשׁ factus ero propinquare. יוּגַּשׁ תֻּגַּשׁ תֻּגְּשׁוּ יֻוגְּשׁוּ : In fœminino gen. תֻּגַּשׁ תֻּגְּשִׁי תֻּגַּשְׁנָה

Coniu-

Coniugatio octaua, quæ est hithpael.

Hæc facile formari potest ad exemplar octauæ coniugationis uerbi פסר

Præteritum. התנגש fecit se propinquare. התנגשת fecisti te propinquare. תי נו התנגשו Fœm. התנגשת ת תן

Participium præsens. מתנגש faciés se propinquare. מתנגשים In fœminino genere מתנגשת מתנגשות

Infinit. התנגש facere se propinqre:

Imperatiuus. התנגש fac te propinquare. התנגשו : התנגשי התנגשנה

Futurũ. אתנגש faciam me propinquare. יתנגש תתנגש : נתנגש יתנגשו Foe. תתנגש תתנגשי תתנגשנה תתנגשו

Coniugatio uerbi אבל & similium.

SCiendũ quod uerba quorum prima radicalis est א & ultima alia ab ה pertinẽt ad primum

mum ordinem, à quo non uariant nisi in prima persona futuri singul. ubi א essentialis litera mutatur in uau holem. ut אָמַר dixit, אוֹמַר dicam. אוֹכַל & אוֹכַל comedam. In alijs uero personis א manet. ut תֹּאמַר dices, יֹאכַל comedet. Reperiuntur tamen quædam uerba incipientia ab א quæ recipiunt aliud א in futuro. ut אֶאֱסֹף adijciam. אֶאֱסוֹר alligabo. &c.

Coniugatio uerbi יָדַע & similiũ, quæ sunt de secundo ordine.

Ræteritũ. יָדַע cognouit uel sciuit. יָדַעְתָּ יָדַעְתִּי : יְדַעְתֶּם יָדַעְנוּ יָדְעוּ In fœm. יָדְעָה יָדַעַתְּ יְדַעְתֶּן

Participium præsens. יוֹדֵעַ cognoscens uel sciens. & à יָשַׁב fit יוֹשֵׁב habitans. יוֹדַעַת יוֹדְעוֹת : יוֹדְעִים

Participium præteritũ. יָדוּעַ notus. יָשׁוּב

יָשׁוּב & יְרוּעוֹת יְהוּעָה יְרוּעִים habitat⁹.

Infinitiuus. דַעַת ſcire. לְדַעַת ad ſciendum. יָשַׁב uero & יָרַד faciũt שֶׁבֶת habitare. רֶדֶת deſcẽdere. Idẽ iudiciũ de ſimilib⁹. Et à יָצָא fit צֵאת & יְצוֹא exire.

Imperatiuus. יְדַע uel דַע ſcias. דְּעֶנָה דְּעִי: דְּעוּ Quando uero ultima non eſt ע ſic faciunt imperatiuum. צֵא uel צֵאָה צְאַת exi. צְאֶנָה. צְאִי: צְאוּ. Sic שֵׁב ſede. שְׁבוּ ſedete. רֵד deſcende.

Futurum. אֵדַע ſciam. תֵּדַע יֵדַע: תֵּדְעִי תֵּדַע Fœ. תֵּדַעְנָה תֵּדְעוּ יֵדְעוּ נֵדַע Vbi autem ultima litera eſt alia ab ע ſic fit futurum. אֵלֵךְ ambulabo. אֵשֵׁב ſedebo. אֵרֵד deſcendam. Et cum uau coiunctiõe ſic וַיֵּשֶׁב & habitauit. וַיֵּרֶד & deſcendit. Aliquãdo ſic habent in futuro. אִיגַע laborabo. תִּיגַע &c. Et אִיקַץ expergiſcar. תִּיקַץ expergiſceris. יִיקַץ expergiſcetur. & cetera. Item יָצָא exiuit, facit futurum in hunc modum.

אֵצֵא

אֵצֵא uel אֵצֵאת exibo. יֵצֵא exibit &c.

Coniugatio secunda, prioris uidelicet passiua.

Præteritũ. נוֹרַע cognitus est. נוֹרַעְתָּ נוֹרַעְתִּי In fœm. נוֹרְעָה נוֹרְעוּ תֶּם נוּ נוֹרַעְתְּ נוֹרַעְתֶּן & נוֹשַׁע saluatus est.

Participiũ præsens. נוֹרָע cognitus. נוֹרָעִים fœm. נוֹרַעַת נוֹרָעוֹת

Infinitiuus. הִוָּרַע uel הִוָּרֵעַ cognosci. הִוָּלֵד generari.

Imperatiuus. הִוָּרַע sis cognitus. הִוָּרְשׁ הִוָּלֵד & הִוָּרְעוּ uel הִוָּרְעוּ Fœm. הִוָּרְעִי uel הִוָּרְעִי הִוָּרַעְנָה

Futurum. אִוָּרַע cognoscar. יִוָּרַע תִּוָּרַע : נִוָּרַע יִוָּרְעוּ תִּוָּרְעוּ In fœminino gen. תִּוָּרַע תִּוָּרְעִי תִּוָּרַעְנָה Item תִּוָּלֵד generabitur. נִוָּלֵד &c.

Coniugatio secunda.

Hanc Helias in tabula omisit, potest tamen formari in hunc modum.

Præteritum. יָרַע יָרַעְתָּ תִּי יָרְעוּ

Parti-

Participium præſens. מְיַדֵּעַ מְיַדְּעִים
Participiũ præteritũ. מְיֻשַּׁב מְיֻשָּׁבִים
Infinitiuus. יַדֵּעַ יַשֵּׁב לְיַשֵּׁב
Imperatiuus. יַדַּע יַדְּעוּ יַסֵּר יַסְּרוּ
Futurum. אֲיַדַּע יְיַדַּע תְּיַדַּע תְּיַדְּעוּ
Et יְיַשֵּׁב תְּיַשֵּׁב אֲיַשֵּׁב &c.

Coniugatio paſſiua prioris.

Præteritum. יֻלַּד יֻלַּדְתָּ יֻלְּדוּ יֻלַּדְתֶּם
Futurum. אֲיֻלַּד תְּיֻלַּד יְיֻלַּד נְיֻלַּד

Coniugatio quinta, uidelicet hiphil.

Iſta cõiugatio mutat iod in uau. Habent enim hæ quatuor uocales אחוי facilem inter ſe tranſmutationem, eadem uerbi manẽte ſignificatione. Aleph demigrat in omnes alias tres. ut קָרֵח pro קָרָא & נָשׁוּי pro נָשׁוּא & אוֹמֵר pro אָמַר Item ה in iod tranſit. ut עָשִׂיתִי feci, pro עָשַׂחְתִּי &c.

Præteritum. הוֹדִיעַ fecit ſcire ſiue indicauit. הוֹשִׁיב fecit habitare. הוֹדַעְתָּ

הוֹרִיעוּ תֶּם הוֹרַעְנוּ ׃ הוֹרַעְתִּי הוֹשַׁבְתָּ
In fœminino gen. תֶּן הוֹרַעְתְּ הוֹרְעָה
Participium præſens. מוֹרִיעַ faciés ſcire,ſeu notificans. מוֹשִׁיב faciés habitare. מוֹרִיעִים. Fœ. מוֹרִיעָה מוֹרִיעוֹת
Participium præteritum. מוּרַע notificatus. מוּרָעִים In fœmin. מוּרָעָה מוּרָעוֹת Sic מוּשָׁבָה facta habitare.
Infinitiuus. הוֹרִיעַ facere ſcire. Et הוֹלִיד facere gignere.
Imperatiuus. הוֹרַע fac ſcire, indica. הוֹשַׁב fac habitare. הוֹרִיעוּ notificate. In fœm. הוֹרִיעִי הוֹרַעְנָה
Futurum. אוֹרִיעַ faciã ſcire. אוֹצִיא uel אוֹצָא faciam exire. תּוֹרִיעַ יוֹרִיעַ תּוֹרִיעוּ יוֹרִיעוּ נוֹרִיעַ ׃ In fœminino genere תּוֹרִיעַ תּוֹרִיעִי תּוֹרַעְנָה

Coniugatio ſexta,paſſiua ſcilicet prioris.

Præteritum. הוּרַע factus eſt ſcire הוּרְעוּ תֶּם נוּ תִּי הוּרַעְתָּ In fœm. gen. הוּרעה

חורַעְתֶּן חורַעְתְּ הורְעָה

Futurum. אורַע faciam ſcire, hoc eſt, inducar ad ſciendum. תורַע יורַע תורַעְנָה תורְעִי Fœ. תורְעוּ יורְעוּ נורַע

Coniugatio octaua, quæ hithpael uocatur.

Præt. הִתְוַרַּע fecit ſe ſcire, ſiue indicauit ſibiipſi. הִתְיַלֵּד fecit ſe gignere. הִתְוַרַּעְנוּ הִתְוַרַּעְתִּי הִתְיַלַּדְתָּ הִתְוַרַּעְתָּ הִתְוַרַּעְתֶּן הִתְוַרַּעְתְּ הִתְוַרְּעָה Fœ. הִתְוַרְּעוּ תֶּם

Participiũ præſens. מִתְוַרַּע faciens ſe ſcire. מִתְיַקֵּר faciens ſe honorare. מִתְוַרְעוֹת מִתְוַרַּעַת ׃ מִתְוַרְּעִים

Infinitiuus. הִתְוַרַּע facere ſe ſcire. Et ubi ultima non eſt ע ſic הִתְיַבֵּשׁ areſacere ſe. &c.

Imperatiuus. הִתְוַרַּע fac te ſcire. Et הִתְיַצֵּב ſtatue teipſum. הִתְוַרְּעוּ In fœminino genere הִתְוַרַּעְנָה הִתְוַרְּעִי

Futurum. אֶתְוַרַּע faciam me ſcire. אֶתְיַשֵּׁב faciã me ſedere. הִתְוַרַּע יִתְוַרַּע

In fœminino genere תִּתְוָרַעוּ יִתְוָרְעוּ נִתְוָרַע תִּתְוָרַעְנָה תִּתְוָרְעִי תִּתְוָרַע

Coniugatio uerbi בָּן ſeu בּוֹן & ſimilium, quæ ſunt de quinto ordine.

Vnt autem in hoc quinto ordine uerba, quorũ media eſt Vau uel א quæ tamen expreſſe non ponitur ſed in ⌐ includitur. Et nota quod ſunt quædã uerba, quorum media ſubſtantialis iod uel uau in proceſſu coniugationis non extruditur, & illa pertinent ad primum ordinem, ſcilicet uerborum perfectorum. ut שָׁוַע damauit. שָׁוַעְתָּ damaſti. Sic גָּוַע defecit גָּוַעְתִּי defeci. &c.

Præteritũ בָּן uel בּוֹן intellexit. בָּא uel בּוֹא uenit. שָׁב uel שׁוֹב reuerſus eſt. In ſecunda perſona שַׁבְתָּ בָּאתָ בַּנְתָּ בָּנוּ בַּנְתֶּם ; שַׁבְנוּ בָּאנוּ uel בָּנְנוּ ; בַּנְתִּי בָּנוּ In fœm. בַּנְתֶּם בַּנְתְּ שַׁבְתְּ בַּנְתְּ Aduertendum hic quod in uerbis quorum ultima

ultima radicalis eſt nun, prima perſona plur. præteriti, & tertia plur. fœm. imperatiui & futuri, facile abijcit literā nun, & ſyllaba נוּ uel נָה in huius rei memoriā recipit punctum dages. ut בַּנּוּ uel בַּנּוּ intelleximus. De fut. & imperatiuo uide paulo inferius.

Participium præſens בָּן intelligens. בָּא ueniens. שָׁב reuertens. בָּאִים בָּנִים In fœm. בָּנָה pluraliter בָּנוֹת

Participium præteritum. בּוּן intellectus. שׁוּב reuerſus קוּם exurrectus, ſi liceret ita loqui. בּוּנִים In fœminino בּוּנוֹת בּוּנָה

Infinitiuus בּוּן intelligere. בּוֹא uenire. שׁוּב conuertere. בְּשׁוּב in conuertendo. Pſalmo 125.

Imperatiuus. בּוּן intellige. בּוֹא uel בּוֹאָה ueni. בֹּאוּ uenite. בּוּנוּ In fœminino genere בּוּנִי בּוּנֶּנָה uel בּוֹנָה

Futurum. אָבִין intelligam אָבוֹא ue-

niam. תְּבוּנוּ יָבוּנוּ נָבוֹן ׃ יָבוֹן תָּבוֹן In
fœm. תְּבוּנָה תָּבוּנָה תָּבוּנִי תָּבוּנֶינָה uel

Coniugatio secunda, passiua
scilicet prioris.

Præteritum. נָבוֹן intellectus est.
נְבוּנוֹתָ uel נְבוּנוֹתָ נְבוּנוֹתִי ׃ נְבוּנוֹנוּ נְבוּנוּ
נְבוּנוֹתֶם Fœm. נָבוֹנָה נְבוּנוֹת נְבוּנוֹתֶן

Participium præsens. נָבוֹן intellectus,
Plur. נְבוֹנִים In fœm. נְבוֹנָה נְבוֹנוֹת

Infinitiuus. הִבּוֹן intelligi.&c

Imperat. הִבּוֹן הִבּוֹנוּ ׃ הִבּוֹנִי הִבּוֹנָה

Fut. אִבּוֹן יִבּוֹן תִּבּוֹן ׃ נִבּוֹן יִבּוֹנוּ תִּבּוֹנוּ
In fœminino gen. תִּבּוֹן תִּבּוֹנִי תִּבּוֹנָה

Coniugatio tertia, quæ est grauis.

Præteritum. בִּין בִּינַתָּ & קִיַּמְתָּ קִיֵּים
קִיַּמוּ In fœm. בִּינָה בִּינְתֶּן &c.

Præsens. מְבִין מְבִינִים ׃ מְבִינָה מְבִינוֹת

Participium, præt. מְבֻיָּן מְבֻיָּנִים

Infinitiuus. בִּין בְּבִין קַיֵּם &c.

Imperatiuus. בִּין בִּינוּ ׃ בִּינִי בִּינֶינָה

Fut. אֲבִין יָבִין תָּבִין ׃ נָבִין תְּבִינוּ יָבִינוּ

In fœminino

In fœminino gen. תְּבִינֶנָה תְּבִינִי תָּבִין
Coniugatio quarta,
prioris passiua.
Præteritum. בִּין בִּינֹתָ בִּינוּ בִּינֹתֶם
Futurũ. אֲבֻיַן תְּבֻיַן יְבֻיְנוּ תְּבֻיְנוּ
Coniugatio quinta,quæ
est hiphil.
Habet hæc cõiugatio in isto uerborum ordine triplicem formam, scilicet הֵבִין parauit. הֵסֵר dissipauit. הֵצַר angustiauit.
Præteritum. הֵבִין fecit intelligere. הֵבִיא fecit uenire,seu adduxit. In secunda persona הֵבַנְתָּ uel הֲבִינוֹתָ & הֲבִיאֹתָ adduxisti. הֲבִינוֹתִי : הֵבִינוּ הֲבִינוֹנוּ In הֲבִיאוֹתֶם uel הֲבֵאתֶם & הֲבִינוֹתֶם fœminino gen. הֲבִינוֹתְ הֵבִיאָה הֵבִינָה
Præsens. מֵבִין faciens intelligere. & מֵבִיא adducẽs. מְבִינִים faciẽtes intelligere. Fœ. מְבִינָה In plur. מְבִינוֹת
Participiũ præteritũ. מוּבָן faciens intel-

intelligere. מוּבָא factus uenire, seu adductus. מוּבָנוֹת מוּבָנָה ׃ מוּבָנִים

Infinitiuus. הָבִין & הָבִין facere intelligere. הָבִיא adducere,&c.

Imperatiuus. הָבִין & הָבִין fac intelligere. הָבֵא adduc. הָבִינוּ & הָבִיאוּ

In fœm. הָבִינִי הָבִינָּה

Futurum. אָבִין faciam intelligere. אָבִיא adducam. יָבִיא ׃ תָּבִין יָבִין uel תָּבִינוּ יָבִינוּ נָבִין יָבֵא Genesis secūdo.

In fœm.gen. תָּבִין תָּבִינִי תָּבִינֶּנָה

Coniugatio sexta, prioris passiua.

Præteritum. חוּבַן factus est intelligere. חוּשַׁב factus est reuerti. חוּבַנְנוּ חוּבַנְתָּ תֶּם תִּי חוּבַנּוּ In fœm. חֻבָנָה

Præsens. חוּבָן factus intelligere. חוּבָנִים In fœm. חוּבָנוֹת חוּבָנָה

Futurum. אוּבַן factus ero intelligere. יוּבַן תּוּבַן נוּבַן יוּבַנּוּ תּוּבַנּוּ &c.

Coniugatio septima.

Præteritum. בּוֹנֵן fuit intelligens.

קוֹמֵם

קוֹמֵם fuit surgens. תַּם תִּי בּוֹנַנְתָּ &c.
Hæc cõiugatio est omnino prosequenda sicut septima coniugatio uerbi פִּסֵּר

Coniugatio octaua.

Præteritũ. הִתְבּוֹנֵן fuit se intelligens uel intellexit se. הִתְחַיֵּב condemnauit se. הִתְבּוֹנַנְתָּ. הִתְבּוֹנַנְתִּי. הִתְבּוֹנַנּוּ ; הִתְבּוֹנַנְתֶּם. הִתְבּוֹנְנוּ In fœminino genere הִתְבּוֹנְנָה הִתְבּוֹנַנְתְּ הִתְבּוֹנַנְתֶּן

Præsens. מִתְבּוֹנֵן. מִתְבּוֹנְנִים &c.

Infinitiuus. הִתְבּוֹנֵן & הִתְחַיֵּב &c.

Imperat. הִתְבּוֹנֵן fac te intelligere. הִתְבּוֹנְנוּ In fœm. הִתְבּוֹנְנִי הִתְבּוֹנַנָּה

Futurum. אֶתְבּוֹנֵן faciam me intelligere. אֶתְקַיֵּם confirmabo me. יִתְבּוֹנֵן תִּתְבּוֹנֵן ; נִתְבּוֹנֵן יִתְבּוֹנְנוּ &c.

Coniugatio uerbi קָרָא & similium quæ sunt de primo ordine.

Oc uerbum & sibi similia parum uariant à coniugatione פִּסֵּר propter tertiam radica-

lem aleph, quæ ſæpe inter coniugandum muteſcit.

Præteritum. קָרָא uocauit ſeu clamauit קָרְאוּ נוּ תֶּם תִּי קָרָאתָ In fœminino genere קְרָאתֶן קָרָאתְ קָרְאָה

Præſens. קֹרְאוֹת קֹרֵאת ׃ קוֹרְאִים קוֹרֵא

Infinitiuus. קְרוֹא uel קָרוֹא uocare.

Imperatiuus. קִרְאוּ קְרָא In fœm. קְרֶאנָה קִרְאִי uel קְרֶאןָ uel קְרֶנָה

Futurum. אֶקְרָא clamabo,uocabo. תִּקְרְאוּ יִקְרְאוּ נִקְרָא ׃ תִּקְרָא יִקְרָא In fœminino gen. תִּקְרֶאנָה תִּקְרְאִי תִּקְרָאת

Paſſiuum eius.

Præteritũ. נִקְרָא uocatus eſt. נִקְרֵאתָ נִקְרֵאתֶם נִקְרְאוּ נִקְרֵאנוּ ׃ נִקְרֵאתִי

Participium præſens. נִקְרָא נִקְרָאִים

Infinitiuus. הִקָּרֵא & הִבָּרֵא Gen.2.

Imperatiuus. הִקָּרְאִי ׃ הִקָּרְאוּ הִקָּרֵא

Futurum. אֶקָּרֵא uocabor יִקָּרֵא uocabitur. תִּקָּרֵא uocaberis. יִקָּרְאוּ נִקָּרֵא תִּקָּרְאוּ In fœminino genere תִּקָּרְאִי &c.

Coniu-

Coniugatio uerbi גָּלָה & simi-
lium, quæ sunt de tertio ordine.

PRæteritum גָּלָה reuelauit. גְּלִיתֶם גָּלִינוּ גָּלוּ : גָּלִיתִי גָּלִיתָ In fœm. גָּלַת גָּלְתָה uel גָּלִית גָּלִיתְ; Sic cõiugatur hoc uerbum הָיָה fuit. הָיִינוּ הֱיִיתֶם . הָיוּ הָיִיתִי הָיִיתָ הָיָה

Participium præsens. גּוֹלֶה reuelãs. גּוֹלִים In fœm. gen. גּוֹלָה גּוֹלוֹת

Participium præteritum. גָּלוּי reuelatus. רָאוּי uisus. גְּלוּיִים uel גְּלוּיִם In fœminino gen. גְּלוּיָה גְּלוּיוֹת &c.

Infinit. גָּלוֹת & גְּלֹה reuelare. עֲשׂוֹת facere. Et ab הָיָה fit הֱיוֹת esse. Gen. 2.

Imper. גְּלֵה reuela. uñ Ezec. 2. פְּצֵה פִיךָ aperi os tuũ. habet etiã גַּל uñ Psal. גַּל עֵינַי Reuela oculos meos. Itẽ הֱיֵה sis. & עֲשֵׂה fac. plur. גְּלוּ Fœ. גְּלִי הֱיִי גְּלֶינָה

Futurum. אֶגְלֶה uel אֲגַלֶּה reuelabo. תִּגְלֶה יִגְלֶה : נִגְלֶה יִגְלוּ תִּגְלוּ Habet etiam sic in futuro אֵגֶל reuelabo.

תגל

תֵּגַל uel תִּגֶל יִגֶל &c. In fœm. תִּגְלֶה
תִּגְלִי תִּגְלֶינָה Et cũ gutturali ſic forma-
tur futurũ. אֶעֱלֶה uel אַעַל aſcendam.
תַּעֲלֶה uel תַּעַל aſcendes. Item אֶעֱשֶׂה
faciam. יַעֲשֶׂה faciet. Item אֵרֶא uide-
bo. יֵרֶא תֵּרֶא Et quando præponitur
uau cũ patha. וַיַּרְא &uidit. Sic à פָּתָה
decepit, dicitur וַיְפְתְּ Et à שָׁבָה dicitur
וַיִּשְׁבְּ &apprehendit. Item חָיָה ſic fa-
cit futurum אֶחְיֶ uel אֶחְיֶה תִּחְיֶ יִחְיֶ
יִחְיוּ נִחְיֶ &c.

Coniugatio prioris uerbi paſſiua.

Præteritum. נִגְלָה reuelatus eſt.
נִגְלוּ תֶם נוּ תִי נִגְלֵיתָ & נִגְלֵיתָ & נִגְלֵתָ
Sic נַעֲשָׂה factus eſt. נַעֲשֵׂיתָ &c. In fœ-
minino gen. נִגְלֵתָה נִגְלֵית נִגְלֵיתֶן

Præſens. נִגְלֶה נִגְלִים ; נִגְלָה נִגְלוֹת

Infinitiuus. הִגָּלוֹת reuelari.&c.

Imperatiuus. הִגָּלֵה reuelatus eſto.
plur. הִגָּלוּ In fœm.gen. הִגָּלִי הִגָּלֶינָה

Futurum. אֶגָּלֶה uel אֶגַּל reuelabor.
יגלה

תְּגַלּוּ יְגַלּוּ נְגַלֶּה ; תְּגַלֶּה יְגַל uel יְגַלֶּה
In fœminino תְּגַלֶּינָה תְּגַלִּי תְּגַלֶּה

Coniugatio tertia, uidelicet grauis.

Præteritum. גִּלָּה גִּלִּיתָ גִּלֵּיתִי גִּלּוּ In fœminino genere גִּלְּתָה גִּלִּית גִּלִּיתֶן

Præſens. מְגַלֶּה ; מְגַלִּים מְגַלָּה &c.

Participiũ præteritũ. מְגוּלִּים מְגוּלֶּה ; מְגוּלָּה &c.

Infinitiuus. עַנּוֹת & גַּלּוֹת &c.

Imperatiuus. עַנּוּ גַּלּוּ גַּלֵּה & גַּלֵּה In fœminino genere גַּלֶּינָה גַּלִּי

Futurũ. תְּגַלֶּה יְגַלֶּה אֲגַלֶּה & אֲגַלֶּה יְגַלּוּ uel ſic. נְגַל תְּגַל יְגַל אֲגַל &c. In fœminino gen. תְּגַלֶּינָה תְּגַלִּי תְּגַלֶּה

Coniugatio eius paſſiua.

Præteritum. גּוּלֵּיתָ גֻּלָּה uel גּוּלָּה גֻּלּוּ גֻּלֵּיתִי In fœm. גּוּלֵּית גּוּלָּה &c.

Imperat. גּוּלוֹת לְגוּלוֹת מֵגוּלוֹת

Futurum. יְגוּלּוּ תְּגוּלֶּה יְגוּלֶּה אֲגוּלֶּה In fœminino g. תְּגוּלֶּינָה תְּגוּלִּי תְּגוּלֶּה

Cæteræ pſonæ fiãt analogicæ ut ſupra.

Coniu-

Coniugatio quinta, quæ eſt hiphil.

Præteritum. הִגְלָה uel הֶגְלָה fecit reuelare. הִרְבָּה fecit multiplicari. Et quãdo prima eſt gutturalis ע uel ח ſic punctat. הֶעֱלָה fecit aſcẽdere. הִגְלֵיתָ הִגְלֵיתִי הִגְלוּ הִגְלִיתֶם הִגְלִינוּ In fœmi nino genere הִגְלִיתֶן הִגְלִית הִגְלְתָה

Præſens. מַגְלֶה uel מְגַלֶּה faciens reuelare. מַעֲרָה faciẽs teſtificari. מַגְלִים uel מְגַלִּים In fœm. מְגַלָּה מְגַלּוֹת

Participium paſſiuũ. מוּגְלֶה factus reuelare, ſeu inductus ad reuelandum. מוּגְלִים In fœm. gen. מוּגְלָה

Imperatiuus. הַגְלֵה fac reuelare. הַגְלוּ & הַרְבֵּה fac multiplicari. הַרְבּוּ In fœminino genere הַגְלִי הַגְלֶינָה

Futurum. אַגְלֶה uel אַגֵל uel אֶגֶל faciam reuelare. אַרְבֶּה faciã multipli- cari. תַּגְלֶה & תַּגֵל & תֶּגֶל יַגְלֶה תַּגְלֶינָה תַּגְלִי תַּגְלֶה Et in fœ. תַּגְלוּ יַגְלוּ Et quando prima eſt gutturalis. אַעֲל

faciam

faciam aſcendere. יַעַל &c.

Paſſiua eius coniugatio.

Præteritum. הָגְלָה factus eſt reuelare. הָעֳלָה factus eſt aſcendere. הָגְלְתָה הָגְלֵיתִי הָגְלוּ הָגְלֵיתֶם הָגְלֵינוּ In fœmi nino gen. הָגְלֵיתָה הָגְלֵית הָגְלֵיתֶן

Futurum. אָגְלֶה uel אֳגְלֶה inducar ad reuelandũ. תָגְלֶה יָגְלֶה יָגְלוּ תָּגְלוּ In fœminino gen. תָּגְלֶינָה תָּגְלִי נָגְלוּ

Infinitiuus. הָגְלֵה הָגְלֹת בְּהָגְלֹת &c.

Coniugatio octaua, quæ eſt hithpael.

Præteritum. הִתְגַּלָּה reuelauit ſeipſum. הִתְעַלָּה fecit ſe aſcẽdere. הִתְגַּלֵּיתָ הִתְגַּלֵּית הִתְגַּלֵּיתִי הִתְגַּלּוּ : הִתְגַּלֵּיתֶם הִתְגַּלֵּינוּ In fœm. הִתְגַּלֵּיתָה הִתְגַּלֵּית הִתְגַּלֵּיתֶן

Præſens. מִתְגַּלֶּה faciens ſe reuelare. מִתְגַּלִּים : מִתְגַּלָּה מִתְגַּלּוֹת

Infinitiuus. הִתְגַּלּוֹת הִתְרַבּוֹת &c.

Imperatiuus. הִתְגַּלֵּה & הִתְגַּל הִתְגַּלּוּ

In fœminino gen. הִתְגַּלִּי הִתְגַּלֶּינָה

Futurũ.

Futurũ. אֶתְגַּל & אֶתְגַּלֶּה sic יִתְגַּלֶּה & יִתְגַּל תִּתְגַּל נִתְגַּל יִתְגַּלּוּ תִּתְגַּלּוּ In fœminino gen. תִּתְגַּלֶּה תִּתְגַּלִּי תִּתְגַּלֶּינָה Item אֶשְׁתַּחֲוֶה adorabo ſeu potius inclinabo me. תִּשְׁתַּחֲוֶה &c.

Cõiugatio uerbi סַב ſeu סָבַב & ſimilium, quæ ſunt de ſexto ordine.

Otãdum quod uerba in quibus ſecũda radicalis geminatur, aliquando occurrunt cum duabus tantum radicalibus. ut תַּם pro תָּמַם id eſt, perfecit. שַׁם pro שָׁמַם deuaſtauit. גַּז pro גָּזַז totondit. & tũc altera ſimilium punctatur cum dages: aliquando aũt ueniũt integra, & ſic utroqꝫ modo poſſunt coniugari. primo ut integra. Exemplũ. סָבַב circuiuit. סָבַבְתָּ סָבַבְתִּי סָבְבוּ סְבַבְתֶּם סָבַבְנוּ & ſic conſequenter ſecundum normam uerborum perfectorũ ſiue primi ordinis. Alio modo ut excluſa media radicali litera, quæ

ſupple

ſupplet̃ per dages impreſſum ultimæ literæ,& hoc modo ponẽdæ ſunt ſpeciales cõiugationes. Sequit̃ ergo prima.

Præteritum. סַב circuiuit. סַבּוֹתָ סַבּוֹנוּ סַבּוֹתֶם סַבּוּ ׃ סַבּוֹתִי Et in fœminino genere סַבּוֹתֶם סַבּוֹתְ סַבָּה

Præſens. סַב circuiens. סַבִּים In fœminino genere סַבּוֹת סַבָּה

Participium præteritum. סוֹב gyratus. סוֹבִים Et in fœm. סוֹבָה סוֹבוֹת

Infinitiuus. סוֹב circuire.&c.

Imperatiuus. סוֹב circungyra. סוֹבּוּ In fœminino genere סוֹבֶּינָה סוֹבִי

Futurũ. אָסוֹב circuibo. תָּסוֹב יָסוֹב תָּסוֹבּוּ יָסוֹבּוּ נָסוֹב uel יִסּוֹב אֶסּוֹב &c. In fœminino genere תָּסוֹב uel תְּסוֹב תָּסוֹבְנָה תָּסוֹבִי uel תְּסוֹבְנָה &c.

Eodem modo coiugantur hæc uerba רַב multiplicauit. תַּם perfecit. זַךְ purificauit. בַּז deſpexit. quæ duplici modo coniugari poſſunt.ut dictũ eſt.

 Paſ

Paſſiua coniugatio.

Præteritum. נְסַב uel נְסוֹב circun-gyratus eſt. נְתַם perfectus eſt. נְסַבּוֹתָ
נְסַבּוֹתִי ; נְסַבּוּ uel נְסוֹבּוּ נְסַבּוֹתֶם נְסַבּוֹנוּ
In fœminino genere נְסַבָּה uel נְסָבָה
נְסַבּוֹתֶן נְסַבּוֹתְ

Præſens. נָסָב circundatus. נְסַבִּים
In fœminino genere נְסַבּוֹת נְסַבָּה
Infinitiuus. הִסֵּב & הִסּוֹב circũdari.
Imperatiuus. הִסּוֹב & הִסּוֹב ſis cir-cundatus. הִתַּם ſis perfectus. הִסַּבּוּ
Et in fœminino genere הִסַּבְנָה הִסַּבִּי
Futurũ. אֶסַּב uel אֶסּוֹב circunda-bor. יִסַּב uel יִסּוֹב תִּסַּב נִסַּב יִסַּבּוּ תִּסַּבּוּ
In fœm.gen. תִּסַּבֶינָה תִּסַּבִּי תִּסַּב

Coniugatio tertia.

Præſens. מְסַבָּה ; מְסַבִּים מְסַבָּה
Imperat. הַסֵּב הַסַּבּוּ : הַסַּבִּי הַסְבֶּינָה

Eius paſſiuum.

Præſens. מֻסַּב & מֻסָב מֻסָבִּים
Infinitiuus. הֻסֵּב הֻתֵּם &c.

Coniugatio

Coniugatio quinta, quæ eſt hiphil.

Præteritũ. הֵסַב uel הֵסֵב uel הֵסָב fecit circundare. הֵסַבּוֹתָ uel הֲסִבּוֹתָ תִּי תַם גו׳ הֵסֵבּוּ & הֵתַמּוּ In fœminino genere הֵסַבָּה & הֵתַמָּה הֲסִבּוֹתְ הֲסִבּוֹתֶן & הֵתַמּוֹתֶן

Præſens. מֵסֵב & מֵסִיב faciens circuire. מְסִיבִּים In fœminino genere מְסִיבָּה מְסִיבּוֹת Sic מֵרִים faciẽs leuare.

Participium paſſiuum. מוּסַב factus circuire, ſeu inductus ad circuiundum. מְסַבִּים In fœm. מוּסַבָּה מְסַבּוֹת

Infinitiuus. הָסֵב uel הֲסֵב facere circuire. הָתֵם facere perficere.&c.

Imperatiuus. הָסֵב fac circuire. הָסֵבּוּ In fœminino gen. הָסֵבִּי הֲסִבֶּינָה Dicitur etiam הָתֵם fac perficere. הָתֵמּוּ

Futurum. אָסֵב uel אָסֵב faciam circuire. יָסֵב uel יָסֵב תָּסֵב נָסֵב תָּסֵבּוּ יָסֵבּוּ In fœminino genere תְּסִבִּי תָּסֵב

Eius paſſiuum.

Præteritum. חוּסַב uel חֻסַּב factus eſt circuire. חוּסַבּוֹתָ uel חוּסַבְתָּ תִּי חוּסַבּוֹתֶן חֻסַּבּוֹתְ חֻסַּבָה Fœm. חוּסַבּוּ

Infinitiuus. חוּסוֹב & חֻסּוֹב &c.

Futurum. אוּסַב factus ero circui- re. תּוּסַבּוּ יוּסַבּוּ נוּסַב תּוּסַב יוּסַב In fœminino gen. תּוּסַבְנָה תּוּסַבִּי תּוּסַב

Coniugatio uerbi נָטָה & ſimiliũ, quæ ſunt de quarto ordine.

PRæteritum. נָטָה extendit. נָכָה percuſſit. נָטִיתִי נָטִיתָ נָטוּ תֶם נָטִינוּ In fœminino genere נָטִיתֶן נָטִיתְ נָטְתָה

Præſens. נוֹטֶה extendẽs uel exten ſor. נוֹטִים In fœm. נוֹטָה נוֹטוֹת

Participium paſſiuum. נָטוּי exten tus. נְטוּיִים In fœm. נְטוּיָה נְטוּיוֹת

Infinitiuus. נְטוֹת extendere.&c.

Imperatiuus. נְטֵה extende. נְטוּ In fœminino genere נְטִי נְטֶינָה

Futurum

Futur. אטה uel אט extendã. יטה uel יט : תטה uel תט : נטה uel נט : יטו תטו Fœm.gen. תטה תטי תטינה

Eius paſſiuum.

Præteritũ. נטה extentus eſt. נטית נטיתי נטו נטינו In fœm. נטתה נטית

Præſens. נטה extentus. נטים extenti. In fœm.gen. נטה נטות

Infinitiuus. תנטות תנבות &c.

Imperatiuus. תנטה ſis extentus. תנטו In fœm.gen. תנטי תנטינה

Futurũ. אנטה uel אנט extendar. ינטה uel ינט : תנטה uel תנט : ננטה uel ננט ינטו תנטו In fœminino genere תנטה תנטי תנטינה &c.

Coniugatio tertia, quæ eſt koued.

Præteritũ. נטה נטית נטיתי נטו נטיתן נטינו In fœm. נטתה נטית נטיתן

Præſens. מנטה מנטים ; מנטה &c.

Infinitiuus. נטות נבות &c.

Imperatiuus. נטה נטו ; נטי נטינה

Futurum. ננטה ינטה תנטה אנטה

תנטו ינטו Fœm. תנטינה תנטי תנטה

Passiuum eius.

Præteritum. נטו נטיתי נטית נטה

נטינו In fœm. נטית נטתה &c.

Coniugatio quinta.

Præteritum. הטה fecit extendere.

הכה fecit percutere. הטו הטיתי הטית

הטינו Fœm. הטית הטתה &c.

Præsens. מטה faciens extendere.

מטים Et in fœm. gen. מטות מטה

Participiũ præteritũ. מטה factus

extendere. מטים Fœm. מטה &c.

Infinitiuus. הטות facere extẽdere.

Imperatiuus. הטה uel הט fac ex-

tendere. הטו In fœm. הטינה הטי

Futurum. אטה uel אט faciam ex-

tendere. יטה uel יט יטו תטו נטה uel

נט In fœm. gen. תטינה תטי תטה

Eius passiua.

Præteritum. הוטה factus est exten

dere.

dere. חוטית חוטיתי תם נו חוטו In
fœm.gen. חוטתח חוטית חטיתן
Infinitiuus. חוטות בחוטות &c.
Futurum. אוטח יוטח תוטח יוטו
תוטו נוטח In fœm. תוטח תוטי &c.

Coniugatio octaua.

Præteritum. חתנטח extendit se.
חתנטית תי נו תם חתנטו In fœmini-
no genere חתנטתח התנטית &c.
Præs. מתנטח extẽdens se. מתנטים
In fœm.gen. מתנטח מתנטות
Infinitiuus. חתנטות extendere se.
Imperatiuus. חתנטח extende te.
חתנטו In fœm. חתנטינה חתנטי
Futurum. אתנטח faciam me exten-
dere. יתנטח תתנטח נתנטח יתנטו
תתנטו In fœminino תתנטח תתנטי

Exemplar coniugationis huius uerbi ירא & similium.

PRæteritũ ירא timuit. יראת תי
נו תם יראו Fœ. יראח יראת

Præsens. יָרֵא & יָרֵא timés. יְרֵאִים
In fœminino gen. יְרֵאוֹת יְרֵאָה
Infinitiuus. יְרוֹא time.&c.
Imperatiuus. יְרֵא time. יִרְאוּ In fœminino genere יִרְאִי יְרֶאנָה
Fut. יִירְאוּ נִירָא תִירָא יִירָא אִירָא תִּרְאוּ In fœm. תִּרְאֶינָה תִּרְאִי תִּרָא

Passiuum eius.

Præt. נוֹרָא formidatus est. נוֹרֵאתָ נוֹרֵאתִי נוֹרְאוּ תֶם נוֹרֵאנוּ In fœminino genere נוֹרֵאתֶן נוֹרֵאת נוֹרָאָה
Præsens. נוֹרָא formidatus & terribilis. נוֹרָאִים In fœm. נוֹרָאוֹת נוֹרָאָה
Infinitiuus. הִוּרֵא uel הִוָּרֵא timeri.
Imper. הִוָּרֶאנָה הִוָּרְאִי : הִוָּרְאוּ הִוָּרֵא
Futur. יִוָּרְאוּ נִוָּרֵא תִּוָּרֵא יִוָּרֵא אִוָּרֵא תִּוָּרְאוּ Fœm. תִּוָּרֶאינָה תִּוָּרְאִי תִּוָּרְאָה

Exemplar coniugationis huius uerbi נָתַן dedit.

IN præterito נָתַתִּי נָתַתָּ נָתַן נְתַתֶּם נָתַנּוּ uel נָתַ:נוּ נָתְנוּ In fœmi-

fœminino genere נָתַנָּה &c.
Præſens. נוֹתֵן נוֹתְנִים In fœm.gen. נוֹתֶנֶת uel נוֹתְנָה נוֹתְנוֹת dantes.
Particip.præt. נָתוּן נְתוּנִים ; נְתוּנָה
Infinitiuus. נָתוֹן uel תֵּת dare.
Imperatiuus. תֵּן uel תְּנָה da. תְּנוּ
In fœminino genere תְּנִי תֵּנָּה
Futurum. אֶתֵּן dabo. יִתֵּן תִּתֵּן נִתֵּן
יִתְּנוּ תִּתְּנוּ Fœm. תִּתֵּן תִּתְּנִי תִּתֵּנָּה.
Eius paſſiuum.
Præteritũ. נִתַּן datus eſt. נִתַּתָּ תִּי
נִתַּתְּ נִתְּנָה In fœm. נִתְּנוּ נוּ תֶּם נִתַּתֶּן
Futurũ. אֶנָּתֵן יִנָּתֵן תִּנָּתֵן נִנָּתֵן יִנָּתְנוּ
תִּנָּתְנוּ In fœm.gen. תִּנָּתֵן תִּנָּתְנִי &c.

Cõiugatio huius uerbi יָרָה & ſimilium, quæ ſunt de quarto ordine.
Præteritũ. יָרָה iecit. יָרִיתָ & יָרִיתָ
יָרִיתִי יָרִינוּ יָרוּ יְרִיתֶם In fœminino genere יָרְתָה יָרִית יְרִיתֶן &c.
Præſens. יוֹרֶה יוֹרִים ; יוֹרָה יוֹרוֹת

Participiũ præt. ירויה ; ירויים ירוי
Infinit. ירות & ירות proijcere.
Imperat. ירה uel ירינה ירי ירו ירה
Futurum. אירה uel איר ירה uel
תירו נירה תירה ייר Fœ. תירי תירה

Coniugatio secunda, prio-
ris passiua.

Præteritũ. נורה proiectus est. נורית
נורו תם נו נוריתי Fœm. נורתה &c.
Præsens. נורות נורה ; נורים נורה
Infinit. הורות proijci. Idem הורות
Imperatiuus. הורה & הורה sis pro-
iectus. הורו Fœm. הורי uel הורי
Futurum. אורה uel אור proijciat.
יורה uel תורו יורו יור In fœminino
genere תורינה תורי תורה &c.

Coniugatio grauis.

Præteritum. יפה pulcher fuit. יפית
יפיתם יפו תי Fœm. יפית יפתה &c.
Præsens. מיפה pulcher. מיפים
Participiũ præt. מיפים מיפה &c.

Infinitiuus

Infinitiuus. יַפּוֹת pulchrescere.

Imperatiuus. יַפֵּה יַפּוּ In fœmi- nino genere יַפִּי יַפֶּינָה

Futurum. אִוָּפֶת תְּוָפֶת יָוָפֶת יָוָפוּ Fœm. תְּוָפֶת תְּוָפִי תְּוָפֶינָה תְּוָפוּ

Passiuum eius.

Præteritum. יָפֶּת יָפִּיתָ יָפֵּיתִי יָפּוּ Fœm. יָפְּתָה יָפִּית יָפִּיתֶן &c.

Futurũ. אוּפֶּת יוּפֶּת תוּפֶּת יוּפּוּ תוּפּוּ In fœm.gen. תוּפֶּת תוּפִּי &c.

Coniugatio quinta,uideli- cet hiphil.

Præteritum. הוֹרָה uel הוֹרַת fecit proiicere. הוֹרֵיתָ תִּי נוּ הוֹרוּ In fœmi nino gen. הוֹרְתָה הוֹרֵית הוֹרֵיתֶן,

Præs. מוֹרֶה מוֹרִים ; מוֹרָה מוֹרוֹת

Participiũ pas. מוּרֶה מוּרִים ; מוּרָה

Infinitiuus. הוֹרוֹת facere proiicere.

Imperatiuus. הוֹרֵה uel הוֹר fac pro- iicere. הוֹרוּ Et in fœ. הוֹרִי הוֹרֶינָה

Futurũ. יוֹר uel יוֹרֶה אוֹר uel אוֹרֶה

תּוֹרוּ יוֹרוּ Fœm. תּוֹרֶינָה תּוֹרִי תּוֹרָה
Et quando media nō eſt res, ſic forma-
tur futurum: תְּחוֹרָה יְחוֹרָה אֲחוֹרָה

Coniugatio octaua, quæ
eſt hiphil.

Præteritū. הִתְיַפָּה fecit ſe pulchrū.
הִתְיַפִּיתָ תִּי נוּ תֶּם הִתְיַפּוּ &c.
Præſens. מִתְיַפָּה ; מִתְיַפִּים מִתְיַפָּה
Infinit. הִתְיַפּוֹת facere ſe pulchrū.
Imperatiuus. הִתְיַפָּה הִתְיַפּוּ Et in
fœminino genere הִתְיַפֶּינָה הִתְיַפִּי
Fut. נִתְיַפָּה תִּתְיַפָּה יִתְיַפָּה אֶתְיַפָּה
יִתְיַפּוּ תִּתְיַפּוּ Fœm. תִּתְיַפֶּה תִּתְיַפִּי

Coniugatio grauis uerborum
quatuor literarum.

Præteritum. שִׁעֲשַׁע delectatus eſt.
שִׁעֲשַׁעְתָּ תִּי נוּ תֶּם שִׁעַשְׁעוּ Et in fœ-
minino g. שִׁעֲשַׁעְתֶּן שִׁעֲשַׁעְתְּ שִׁעַשְׁעָה
Præſens. מְשַׁעְשֵׁעַ מְשַׁעְשְׁעִים
Participium paſ. מְשׁוּשָׁע מְשׁוֹשְׁעִים
Infini-

Infinitiuus. שַׁעֲשֵׁעַ & שַׁפְשֵׁת &c.
Imperat. שַׁעְשְׁעִי שַׁעְשְׁעוּ שַׁעְשֵׁעַ
Futurũ. יְשַׁעְשְׁעוּ יְשַׁעְשֵׁעַ אֲשַׁעְשֵׁעַ
In fœ. תְּשַׁעְשְׁעֶנָה תְּשַׁעְשְׁעִי תְּשַׁעְשֵׁעַ

Eius passiuum.

Præteritum. נוּ תִּי שֻׁעְשַׁעְתָּ שֻׁעְשַׁע
תֶּן שֻׁעְשַׁעְתְּ שֻׁעְשְׁעָה Fœm. שֻׁעְשְׁעוּ
Futurũ. יְשֻׁעְשְׁעוּ יְשֻׁעְשַׁע אֲשֻׁעְשַׁע
Fœm.gen. תְּשֻׁעְשְׁעִי תְּשֻׁעְשַׁע &c.

Coniugatio uerbi חֲמַרְמַר
& similium.

Præteritũ. נוּ תִּי חֲמַרְמַרְתָּ חֲמַרְמַר
חֲמַרְמְרָה Fœm. חֲמַרְמְרוּ תֶּם
Fut. יְחֲמַרְמְרוּ יְחֲמַרְמַר אֲחֲמַרְמַר
Fœmininum. תְּחֲמַרְמַר &c.

Tantum de uerbis.

De nomine ſecunda parte orationis.

Abi Moſes Kimhi diuidit nomẽ in quatuor partes.ſ.nomen ꝑ ſe ſeu ſubſtãtiale.ut terra,caro,ſol.Gentile,ut Iſraelites, Bethlehemites. Numerale, ut unũ duo. Formale,ut iuſtus,impius,rex,ſeruus.&c.

Sunt autem hæc uerba ſua.

הַשֵּׁם נֶחְלָק לְאַרְבָּעָה חֲלָקִים // שֵׁם הע
הָעֶצֶם // שֵׁם הַיַּחַס. // שֵׁם הַמִּסְפָּר // ש
שֵׁם הַתּוֹאַר ; הַשֵּׁם הָעֶצֶם אֶרֶץ שָׁמַיִם ר
רֶשֶׁא עֵשֶׂב שֶׁמֶשׁ יָרֵחַ לֶחֶם בָּשָׂר יַיִן מַיִ
מַיִם רֹאשׁ רֶגֶל אֹזֶן עַיִן נֶפֶשׁ רוּחַ נְשָׁמָה
הֵם וְכָל דּוֹמֵיהֶם שֶׁהֵם סִימָן לִקְרִיאַת
דָּבָר נִקְרָאִים שֵׁם הָעֶצֶם ; וְשֵׁם הַתּוֹאַר
צַדִּיק רָשָׁע גָּדוֹל קָטָן עֶבֶד מֶלֶךְ שַׂר נג
נָגִיד וְכָל שֵׁם שֶׁהוּא מְתוֹאָר מִדָּבָר אַחֵר
נִקְרָא שֵׁם תּוֹאַר ; וְשֵׁם הַיַּחַס יִשְׂרְאֵלִי
עִבְרִי מִצְרִי ; וְשֵׁם הַמִּסְפָּר אֶחָד שְׁנַיִם

Senſum horũ uerborũ antea explicui.

Nomi-

Nomini possunt assignari sex accidentia, scilicet, comparatio, genus, numerus, species, figura, declinatio.

De comparatione.

Omparatiuum gradum Hebræi circunloquuntur uel per aduerbium יוֹתֵר id est, plus: uel per præpositionem מִ a uel ab. ut אַתָּה צַדִּיק יוֹתֵר מִמֶּנִּי Tu es iustus plus ꝙ ego. Sic Ion. 3. טוֹב מוֹתִי מֵחַיָּי Bona mors mea, ꝙ uita mea. Et Gen. 4. גָּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשֹׂא Magna iniquitas mea à remissione, hoc est, maior est ꝙ ut ablationem mereatur.

Superlatiuum circunloquuntur per aduerbium מְאֹד ualde, uel per מִכָּל אֲחֵרִים id est, sup oĩes alios. ut 1. Reg. 4. מַכָּה גְדוֹלָה מְאֹד Cedes maxima. Et מֹשֶׁה הָיָה עָנָו מְאֹד Moses fuit mitis ualde, id est, mitissimus.

Geminatio substãtiui plerũq; ultra princi-

principale significatum, includit hoc di/
stributiuũ,unũquodq;.ut בְּשָׁנָה בְשָׁנָה
per singulos annos. Et Leuitici.17.
אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל Vnusquisque
de domo Israel.

Geminatio uerborum, significat uè/
hementiam actus. ut Deut.6. שָׁמוֹר
תִּשְׁמְרוּן אֶת מִצְוֹת יְהֹוָה Custodiendo
custodietis præcepta domini.

De genere.

Ccidit nomini apud Hebræ/
os triplex genus, mas.fœm.&
commune. Communis gene
ris reperiuntur quinque uocabula. Vn/
de grammatica Hebræa.

וּמִן חֲמִשָׁה רְבָרִים שֶׁנִּמְצָא בָהֶם לְשׁוֹן
זָכָר וּלְשׁוֹן נְקֵבָה וְסִימָן שֹׁבְרִים ; פֵּירוּשׁ
שֶׁמֶשׁ בְּגָדִים רוּחַ יָר מַחֲנֶה ; כְּמוֹ חש
הַשֶּׁמֶשׁ יָצָא עַל הָאָרֶץ // זָכָר // הַשֶּׁמֶשׁ
זָרְחָה עַל הַמַּיִם // נְקֵבָה ; בְּגָדִים צוֹאִים
// זָכָר // וּבְגָדָיו לֹא תִשָּׂרַפְנָה נְקֵבָה ; ד
רוח

רוּחַ צַח שְׁפָיִים וַיִּגַּע בְּאַרְבַּע פִּינוֹת הַבַּיִת // זָכָר : רוּחַ גְּדוֹלָה // נְקֵבָה : וְהִנֵּה יַד שְׁלוּחָה אֵלַי // נְקֵבָה : וְהִנֵּה בוֹ מְגִלַּת סֵפֶר // זָכָר : הַמַּחֲנֶה הָאַחַת נְקֵבָה וְחָנוּ זָכָר Interpretatio: Itaq; in quinq; uerbulis inueniũtur masculinum genus & fœmininum. Signũ horum est שברים

Explanatio: Sol, uestes, spiritus, manus, turma. Exempla.
Sol egressus est super terram, masc. Sol exorta est super aquas, fœm. &c.

Et cognoscitur genus multiplici uia.

Primo, quando singulare nomen in א uel ה aut ת desinit, plerũq; est fœm. gen. ut צָבָא exercitus. תָּא thalamus. צָמָא sitis. Sunt autem pauca Hebræa fœm. quæ in א desinunt. Itẽ בְּרָכָה benedictio. חַיָּה bestia, מַלְכָּה regina. קֶשֶׁת arcus. אוֹת signum.

Secundo ex adiunctis uerbis, quæ perinde atq; nomina habẽt masc. fœm.

& com. genus. ut 4.Reg.1. אֵשׁ יָרְדָה Ignis descendit. Et Genes.11. יְהֹוָה יָרַד Dominus descendit. Deuteroñ.2. בָּשָׂר אֲשֶׁר שָׁמַע Caro quæ audierit.

Tertio ex adiunctis adiectiuis. Fœminina nãq; adiectiua in singulari semper terminantur in ה & in plur. in וֹת.

Exempla. נַעַר קָטֹן puer paruus. נַעֲרָה קְטַנָּה puella parua. אֶבֶן גְּדוֹלָה lapis magnus. זֶבַח גָּדוֹל sacrificiũ magnum. יוֹם טוֹב dies bonus. טוֹבָה הָאָרֶץ bona terra. עֵינַיִם רָמוֹת oculi sublimes. בָּתִּים מְלֵאִים domus plenæ.

Vbi notandũ, quod masc. tam substantiua q̃ adiectiua facile trahunt̃ ad fœm. genus per adiectionẽ literæ ה uel ת ut אִישׁ uir, אִשָּׁה uirago. מֶלֶךְ rex, מַלְכָּה regina. רֵעַ socius, רְעוּת socia. גְּבִיר dominus. גְּבִירָה & גְּבֶרֶת domina. Sic חָדָשׁ nouus, חֲדָשָׁה noua. טוֹב bonus, טוֹבָה bona. &c.

Quarto cognosci possunt nominum genera ex subiuncto relatiuo. ut in psalmo נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם Eleuauerũt flumina uocẽ suam. Et תֵּבֵל וּמְלוֹאָהּ orbis & plenitudo eius. Vbi daret נָהָר esse masc. & תֵּבֵל fœminini generis.

Quinto ex plurali terminatiõe. quæ enim pluralem in ים faciunt, sunt masculina, & quæ in וֹת fœ. ut סְפָרִים סֵפֶר libri. הָרִים הַר montes. מִשְׁפָּט מִשְׁפָּטִים iudicia. Et רוּחוֹת רוּחַ spiritus. חֲרָבוֹת חֶרֶב gladij. &c. Inueniuntur tamen multa masculina quæ pluraliter in וֹת desinunt, & fœminina, quæ in ים Exempla de masculinis קוֹל קוֹלוֹת ut קוֹל גָּדוֹל uox magna. Sic אָב pater, אָבוֹת Et בִּסֵּא לַיְלָה נָהָר לֵב

Exempla de fœmininis: אֶבֶן lapis. אֲבָנִים ut אֲבָנִים גְּדֹלוֹת Lapides magni. עִיר ciuitas. יָד רֶגֶל עַיִן &c. uide dictionarium nostrum. Sunt

 deniq;

denique multa quæ utranque recipiunt pluralem terminationem. ut נַעַל calciamentum. נְעָלוֹת & נְעָלִים Sic חֹק lex. חֻקּוֹת & חֻקִּים; קֶרֶן cornu. קְרָנַיִם & קְרָנוֹת

De numero.

NVmerus nominũ est triplex, singularis, quem Hebræi uocant לְשׁוֹן יָחִיד id est, lingua singularis. ut אֶרֶץ terra. Dualis. ut עֵינַיִם oculi. Pluralis, quē uocant לְשׁוֹן רַבִּים id est, sermo plurium. ut אֲרָצוֹת terræ. Non tamen differt dualis à plurali, nisi quòd hic desinit in im, ille uero in ijm. Habent aũt dualem numerum illa tantum nomina, quæ uel natura uel artificio sunt paria. ut רֶגֶל pes, רַגְלַיִם pedes. עַיִן oculus. שָׂפָה labiũ. כָּנָף ala. אֹזֶן auris, אָזְנַיִם De quadrupede tamen non diceretur רַגְלַיִם sed רְגָלִים Hebræi de hoc numero ita loquun-

quuntur: כָּל דָּבָר שֶׁנִּבְרָא זוּגוֹת כְּמוֹ
אֲזָנַיִם, יָדַיִם בִּרְכַּיִם יָבֹא חִירֶק תַּחַת חַרְבַּיִם
תַּחַת חִיּוּר וְלֹא כִּשְׁאָר רַבִּים שֶׁיָּבֹא קוֹרֶם
חִיּוּר כְּמוֹ מְלָכִים עֲבָדִים : Inueniuntur etiam alia paucula, quæ huius dualis numeri formam habent. ut שָׁמַיִם cœli. דְּרָכַיִם uiæ. צֹהַר fenestra, meridies. צָהֳרַיִם Item מַיִם aquæ. &c. Sed in his fortassis etiam dualitas quædam facile reperiri posset.

De specie.

SVnt quædam nomina שֵׁם קוֹרֵם id est, primitiuæ speciei. ut עֵץ lignum. אֶרֶץ terra. Quædam שֵׁם נִגְזָר id est, deriuatiuæ. ut מֶלֶךְ rex, à מָלַךְ regnauit. אָדָם homo, ab אֲדָמָה humo.

De figura.

POtest nominib⁹ Hebræis duplex assignari figura: simplex quā פָּשׁוּט uocant, ut צֶלֶם

imago. Cópoſita, quæ dicitur הַמּוּרְכָּב ut צַלְמָוֶת umbra mortis. עִמָּנוּאֵל nobiſcũm deus.

De nominum declinatione.

Omina Hebræa proprias caſuum inflexiones nõ habent ut Latina & Græca, niſi quod ad numerũ ſingularem recipiunt pluralem terminationem ים uel וֹת Præponuntur tamen eis nonnunꝗ̃ hi articuli. הַ לְ אֶת מִ quorũ הַ genitiuũ indicat. ל datiuũ cõſtituit. אֶת accuſatiuo ſæpe præmittitur, & מ cũ ualeat præpoſitionem a uel ab, reddit ablatiuũ. Exẽplũ. מֶלֶךְ rex, הַמֶּלֶךְ regis. לְמֶלֶךְ regi, אֶת מֶלֶךְ regẽ. מִמֶּלֶךְ à rege. מְלָכִים reges, הַמְּלָכִים regũ, לַמְּלָכִים regibus, אֶת מְלָכִים reges, מִמְּלָכִים à regibus. Pleruncq; tamen ex lectionis tenore innoteſcit obliquus. ut Ier. 11. יְהוָה צְבָאוֹת שֹׁפֵט צֶדֶק Dominus exercituũ iudicat iuſtum:

iustum,uel iudex iusti.

De uaria pũctatione nominũ mas. gen.in plur.num. regulæ quædam.

Quæ in נ uel ל cum ָ desinunt, pleruncꝫ sic faciũt pluralem num. גָּמָל
: גְּמַלִּים : קָטָן קְטַנִּים

Quæ in zere terminantur, non mutant puncta in plurali.ut : זְאֵבִים זְאֵב
שְׁאֵרִים שְׁאֵר : אֵילִים אֵיל : עֵצִים עֵץ

Quorũ terminatio fit in u uel o nihil in plur.mutant.ut : אֶבְיוֹנִים אֶבְיוֹן
סוּסִים סוּס : אֲבוּסִים אֵבוּס : כִּנּוֹרוֹת כִּנּוֹר
kamez tamen in dissyllabis mutatur in scheua.ut יְתוֹמִים יָתוֹם pupilli.

Quæ duplici punctantur sægol, uel saltem in sægol terminantur, tali forma faciunt pluralem num. : מְלָכִים מֶלֶךְ
בְּקָרִים בֹּקֶר : סְפָרִים סֵפֶר : שְׁקָלִים שֶׁקֶל
nisi prima radicalis fuerit gutturalis, tũc enim non scheua, sed ֲ habet.ut אֶבֶן lapis. אֲבָנִים : חֶבֶל funis. חֲבָלִים

חֲבָלִים חֶבֶל ; עֲבָרִים עֵבֶר &c.

Quæ duplici signantur ‗ sic formãt pluralem numerum: רְשָׁעִים רָשָׁע : צְבָאוֹת צָבָא ; שְׂרָפִים שָׂרָף : בְּרָקִים בָּרָק Item פָּרִים פָּרָה ; רָמִים רָם : Et quũ prima litera fuerit gutturalis, sic: חָטָא חֲכָמִים חָכָם ; חֲטָאִים

Forma quando utraq; dictionis syllaba cum patha scribitur, aut prima cũ ‗: & secunda cum ‗ ut נְחָלִים נַחַל : זְבָחִים זֶבַח ; סְלָעִים סֶלַע ; נְעָרִים נַעַר

Alia forma: מִשְׁפָּטִים מִשְׁפָּט : מַלְאָךְ ; מִשְׁכָּנוֹת מִשְׁכָּן ; מִדְבָּרִים מִדְבָּר מַלְאָכִים ; אַלְמָנוֹת אַלְמָנָה : &c.

Alia forma. קְרוֹבִים קָרוֹב ; רָחוֹק : עָמֹק עֲמֻקִּים ; קְדוֹשִׁים קָדוֹשׁ ; רְחוֹקִים

Alia forma. צַדִּיקִים צַדִּיק ; כַּבִּיר בְּסִיל Sic : אַדִּירִים אַדִּיר ; כַּבִּירִים תָּמִים Et : זְמִירוֹת זָמִיר ; כְּסִילִים : נְבִיאִים נָבִיא ; תְּמִימִים Inueniuntur tamen in omnibus his formis quædam

dam exceptiones, quas hic omitto.

De uariatione punctorum ratione regiminis.

NOtādum quod multa nomina aliter punctantur in statu absoluto, aliter in statu regiminis, hoc est, quum post se regũt obliquum, idq́ꝫ in utroque numero.

Exempla. בָּשָׂר caro, בְּשַׂר הָאָדָם caro hominis. זָקָן barba, זְקַן אַהֲרֹן barba Aaron. דְּבָרִים uerba, דִּבְרֵי יְהוָה uerba domini. מְלָכִים reges, מַלְכֵי הָאָרֶץ reges terræ. כְּרָמִים uineæ, כַּרְמֵי הַסְּדוֹם uineæ Sodomæ. עַיִן oculus, in constructione עֵין Et בַּיִת domus, in construc. בֵּית Et דָּם sanguis, in constr. דַּם Sic חָר mõs, in constructione חַר

Alia forma. מַעֲשֶׂה opus, in construc. מַעֲשֵׂה Sic מִקְנֶה & מִקְנֵה Itẽ מַלְאָךְ & מַלְאַךְ; מִדְבָּר & מִדְבַּר

Item fœminina quæ in ה desinunt. mutant ה in ת in constructione. ut חֶלְקָה pars, in construct. חֶלְקַת ; שָׁנָה annus, in const. שְׁנַת ; תְּפִלָּה oratio, in const. תְּפִלַּת ; אֲדָמָה terra, in construc. אַדְמַת Vnde grammatica Hebræa

זאת תורת תיבות שסופן הא ופתח קטן
לפניהם כמו משנה מטה, נהפך הפתח
קטן לקמץ קטן כמו משנת תורת מטת
ראובן ׃ וכל תיבות שיש להן הא בסות
וקמץ גדול לפניהם כמו שפה יפה גם
נהפך הקמץ גדול לפתח גדול בדבקות
כמו שפת היאור יפת תואר ובכולן ה
ההין נהפכין לתוין ׃ ותיבות קטנות או
גדולות שיש להן יוד מם בסות ונקודות
בחירק להיות לשון רבים אם החירק ת
תחת היוד או לפני היוד כמו שמים ר
דברים הרים בכולן תפול המם ונהפך ה
החירק לקמץ קטן כמו שמי־שמים. דב
דברי־יעקב הרי־ישראל ׃ תיבות שיש
להן בסות ־ ויש להם אותיות המוצאות
מן התפה כמו מספר משפט נהפך ־ לם

לְפַתַּח גָּרוֹל כְּמוֹ מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל · מַל
מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים ׃ מִשְׁקַל עֵץ בֵּית יַיִן מֵחַן
נְאֻמַּר עֵין־הָאָרֶץ בֵּית־יַעֲקֹב יֵין־הַחֵמָה ׃

Variantur quoq; nonnunq̃ dictiones in pũctis, quando ſtant in loco inſigniorũ accentuũ. ut לֶחֶם panis, & לָחֶם Sic כֶּסֶף argentum, idem ׃ כָּסֶף Et אַפֶּךָ, facies tua, idem ׃ אַפָּךְ Sic סָלַע pro סֶלַע Et בָּךְ pro בְּךָ id eſt, in te.

De formatione plurali nominũ fœm. gen. & monoſyllabarum.

NOmina fœminina & nonnulla maſculina addũt plerunq; ad nominatiuũ ſingularẽ ſyllabam pluralem וֹת ut. צָבָא צְבָאוֹת ׃ רוּחַ רוּחוֹת ׃ חֶרְפָּה חֲרָפוֹת ׃ שֻׁלְחָן שֻׁלְחָנוֹת ׃ לָשׁוֹן לְשׁוֹנוֹת &c.

Nomina abſtracta in uth uel ith faciunt plur. num. in hunc modũ: מַלְכוּת regnum, מַלְכֻיוֹת ׃ כְּסִילוּת כְּסִילֻיוֹת ׃ גְּבִרִית גְּבִרִיּוֹת ׃ רֵאשִׁית רֵאשִׁיּוֹת &c.

Forma monoſyllabarum in kamez

desinentium. רַמִּים רַם : רַתִּים רַת
סָרִים סַר : שָׂרִים שַׂר

Alia forma. אֵל אֵלִים : נֵר נֵרִים :
&c. אַיִל אֵילִים : עַר עָרִים : גַּר גָּרִים
Excipiuntur ab hac forma אֵם אִמּוֹת
&c. קֵן אֵשׁ : עֵת עִתּוֹת : לֵב לְבוֹת

Alia forma. חֹק חֻקִּים : תּוֹם תּוֹמִּים
: חוּץ חֻצוֹת : אוּר אוּרִים : תּוֹר תּוֹרִים

Alia for. : סִיג סִיגִים : שִׁיר שִׁירִים
&c. נִין נִינִים : זִיק זִיקִים : מִין מִינִים
Sunt etiam quædã monosyllaba, quæ in plurali recipiunt punctum dages. ut : עַם עַמִּים : בַּר בָּרִים : גַּגּוֹת tectũ גַּג
&c. סַת סִפִּים : גַּל גַּלִּים : סַל סַלִּים

Grammaticus Hebræus in qualibet forma plura ponit exempla, uerum nos hic, sicut & ubiq;, studentes breuitati, superflua rescindimus.

De ter-

De tertia parte orationis, quam מִלָּה Hebræi uocant.

Ertia orationis pars, includit pronomẽ, aduerbium, præpositionem & coniunctionem.

Pronominum, aliud affixum, aliud separatum. Affixa dicuntur, quæ dictionibus sic cohærent, quod seorsum stare non possunt. Et horum quædam sunt masculini generis, uidelicet: נו ו הו ךָ כֶם הֶם ם מו Quædam fœminini. ut נָה ה הָ ן כֶן הֶן Quædam communis. ut שָׁ נו י Horum officia & significationes supra quoq; dilucide exprimuntur.

Pronomina separata sunt, quæ per se stare possunt, nec faciunt unum cum alia dictione corpus. Et inter illa unum est relatiuum tantum, uidelicet אֲשֶׁר qui quæ quod, utriusq; numeri.

Quædam

Quædam ſunt demonſtratiua tantum.ut אֲנִי אַתָּה הוא ego,tu,ille.Eſt autem אֲנִי communis gen . & declinatur ſic: אֲנִי uel אָנֹכִי ego. לִי mihi. אוֹתִי me. מִמֶּנִּי à me. Plur. אֲנַחְנוּ nos. לָנוּ nobis. אוֹתָנוּ nos. מִמֶּנּוּ à nobis. Genitiuus in utroque numero fieri poteſt, ſi datiuo præponitur litera שֶׁ ut שֶׁלִּי mei. שֶׁלָּנוּ noſtri.

In maſculino gen. אַתָּה tu. שֶׁלְּךָ uel שֶׁלָּךְ tui. לְךָ tibi. אוֹתְךָ te. מִמְּךָ à te. Plur. אַתֶּם uos. שֶׁלָּכֶם ueſtri. לָכֶם uobis. אֶתְכֶם uos. מִמְּכֶם à uobis.

In fœ.g. אַתְּ tu. שֶׁלָּךְ tui. לָךְ tibi. אוֹתָךְ te. מִמֵּךְ à te.pl. אַתֵּן uos. שֶׁלָּכֶן ueſtri. לָכֶן uobis. אֶתְכֶן uos. מִמְּכֶן à uob.

In maſ.gen. הוא ille. שֶׁלּוֹ illius. לוֹ illi. אוֹתוֹ illum. מִמֶּנּוּ ab illo . Plur. הֵמָּה uel הֵם illi. שֶׁלָּהֶם illorum. לָהֶם illis. אוֹתָם & אֶתְהֶם illos. מֵהֶם ab illis.

In fœm.gen. הִיא uel הִוא illa. שֶׁלָּהּ illius.

illius. לָהּ illi. אוֹתָהּ illam. מִמֶּנָּה ab illa. Plur. הֵנָּה uel הֵן illæ. שֶׁלָּהֶן illarũ. לָהֶן illis. אוֹתָן uel אֶתְהֶן illas. מֵהֶן ab illis

Alia ſunt pronomina demonſtratiua & relatiua ſimul. Maſculina ſunt hæc: זוּ is. זֶה ille. אֵל ij. אֵלֶּה illi. הַלָּזֶה idem. הָאֵל & הָאֵלֶּה ijdem. Fœm. זאת illa. זֹה ea. אֵלּוּ illæ. הַזּוּ eadem. הַלָּזוּ eædem. עֶצֶם met. &c.

De pronominibus affixis.

IAm quo pacto pronomina affixa nominib⁹, & uerbis adhæreãt, exemplis demõſtrandum eſt. Et primo quomodo nomini maſculino affigantur.

דָּבָר Verbũ. דְּבָרִי uerbũ meum. com.gen. דְּבָרְךָ uerbũ tuum, maſc. דְּבָרֵךְ uerbum tuum, fœm. דְּבָרוֹ uerbum eius, maſc. דְּבָרָהּ uerbũ eius, fœm. דְּבָרֵנוּ uerbũ noſtrum, com.gen. דְּבָרָם uerbum eorum. דְּבָרָן uerbum earum.

earum. דְּבַרְכֶם uerbũ ueſtrũ,maſcul. דְּבַרְכֶן uerbum ueſtrum,fœm. Solent tamen accẽtus,paſec,æthnahtha , rebia & zakeph paruum , ultimũ ſcheua mutare in ſægol.ut דְּבָרֶךָ pro דְּבַרְךָ &c. Inuenitur etiam עֶזְרָת auxilium eius, pro עֶזְרוֹ Et אוֹרֵהוּ pro אוֹרוֹ lumẽ eiꝰ. In plurali דְּבָרִים uerba:inde דְּבָרָיו uerba eius, maſ. דְּבָרֶיהָ uerba eius. fœm. דְּבָרֶיךָ uerba tua,maſ. דְּבָרַיִךְ uerba tua,fœm. דְּבָרַי uerba mea,cõmunis g. דִּבְרֵיהֶם uerba eorũ. דִּבְרֵיהֶן uerba earum. דִּבְרֵיכֶם uerba ueſtra, maſ. דִּבְרֵיכֶן uerba ueſtra,fœ. דִּבְרֵינוּ uerba noſtra,communis generis.

Exemplar affixorum cum nomine fœm. gen.

תּוֹרָה Lex. תּוֹרָתִי lex mea,communis g. תּוֹרָתְךָ lex tua, maſ. תּוֹרָתֵךְ lex tua, fœm. תּוֹרָתוֹ lex eius,maſ. תּוֹרָתָהּ lex eius ; fœm.

תּוֹרָתֵנוּ lex noſtra,com.g. תּוֹרַתְכֶם lex ueſtra, maſ: תּוֹרַתְכֶן lex ueſtra, fœm. תּוֹרָתָם lex eorum. תּוֹרָתָן lex earum.

Plur. תּוֹרוֹת leges.

תּוֹרוֹתָיו leges eius,maſ. תּוֹרוֹתֶיהָ leges eius,fœm. תּוֹרוֹתֶיךָ leges tuæ, maſcul. תּוֹרוֹתַיִךְ leges tuæ,fœm. תּוֹרוֹתַי leges meæ,com.gen. תּוֹרוֹתֵיהֶם leges eorũ. תּוֹרוֹתֵיהֶן leges earum. תּוֹרוֹתֵיכֶם leges ueſtræ,maſ. תּוֹרוֹתֵיכֶן leges ueſtræ, fœ. תּוֹרוֹתֵינוּ leges noſtræ,com.gen.

Exemplar affixorum cum uerbo,ſecundum diuerſas eius perſonas & tempora,

פָּקַד Viſitauit, in maſculino gen. פְּקָדוֹ uel פְּקָדָהוּ uiſitauit eũ. פְּקָדָהּ uiſitauit eam. פְּקָדְךָ uiſitauit te, maſ. פְּקָדֵךְ uiſitauit te, fœm. פְּקָדַנִי uel פְּקָדֵנִי uiſitauit me,com.g. פְּקָדָם uel פְּקָדָתַם uiſitauit eos. פְּקָדָן uel פְּקָדָתַן uiſitauit eas. פְּקַדְכֶם uiſitauit

uos,maſ. פְּקָדְכֶן uiſitauit uos, fœm. פְּקָדַנוּ uiſitauit nos,cõmunis generis.

פָּקַדְתָּ uiſitaſti,maſc.

פְּקַדְתּוֹ uel פְּקַדְתָּהוּ uiſitaſti eũ. פְּקַדְתָּהּ uiſitaſti eam. פְּקַדְתָּךְ uiſitaſti te,maſc. פְּקַדְתַּנִי taſti me. פְּקַדְתָּם uel פְּקַדְתָּמוֹ uiſitaſti eos. פְּקַדְתָּן uiſitaſti eas. פְּקַדְתָּנוּ uiſitaſti nos.

פָּקַדְתִּי uiſitaui,com.gen.

פְּקַדְתִּיו uel פְּקַדְתִּיהוּ uiſitaui eũ. פְּקַדְתִּיהָ uiſitaui eam. פְּקַדְתִּיךָ uiſitaui te,maſc. פְּקַדְתִּיךְ uiſitaui te,fœm. פְּקַדְתִּינִי uiſi taui me. פְּקַדְתִּים uel פְּקַדְתִּימוֹ uiſita ui eos. פְּקַדְתִּין uiſitaui eas. פְּקַדְתִּיכֶם uiſitaui uos. פְּקַדְתִּינוּ uiſitaui nos.

פָּקְדוּ uiſitauerunt,com.gen.

פְּקָדוּהוּ uiſitauerunt eum. פְּקָדוּהָ uiſi tauerunt eam. פְּקָדוּךָ uiſitauerunt te, maſ. פְּקָדוּךְ uiſitauerunt te,fœ. פְּקָדוּנִי uiſitauerunt me. פְּקָדוּם uiſitauerunt eos. פְּקָדוּן uiſitauerunt eas. פְּקָדוּכֶם

uiſita

uiſitauerunt uos. פְּקָדוּנוּ tauerũt nos.
פְּקַדְתֶּם uiſitaſtis,maſ.
פְּקַדְתּוּהוּ uiſitaſtis eũ. פְּקַדְתּוּהָ uiſita/ ſtis eã. פְּקַדְתּוּנִי uiſitaſtis me. פְּקַדְתּוּם uiſitaſtis eos. פְּקַדְתּוּן ſtis eas. פְּקַדְתּוּכֶם uiſitaſtis uos. פְּקַדְתּוּנוּ uiſitaſtis nos.
פְּקַדְנוּ uiſitauimus,com.gen.
פְּקַדְנוּהוּ uiſitauimus eũ. פְּקַדְנוּהָ uiſi/ tauimus eam. פְּקַדְנוּךָ uiſitauimus te, maſ. פְּקַדְנוּךְ uiſitauimus te,fœ. פְּקַדְנוּם uiſitauimus eos. פְּקַדְנוּן uiſitauimus eas. פְּקַדְנוּכֶם uos,maſ. פְּקַדְנוּנוּ nos.
פָּקְדָה uiſitauit,fœm.gen.
פְּקָדַתְהוּ uel פְּקָדַתּוּ uiſitauit eũ. פְּקָדַתָּה uel פְּקָדַתְהָ uiſitauit eã. פְּקָדַתְךָ uiſita/ uit te,maſ. פְּקָדַתֶךְ tauit te,fœ. פְּקָדַתְנִי tauit me. פְּקָדַתַם uit eos. פְּקָדַתַן eas. פְּקָדַתְכֶם tauit uos. פְּקָדַתְנוּ tauit nos.
פְּקַדְתְּ uiſitaſti,fœm.gen.
פְּקַדְתִּיהוּ uiſitaſti eum : & cætera. Hæc affixorum formatio in nullo differt à

prima persona פסרתי

פסרתן uisitastis, fœm. gen.

Hæc persona recipit affixa nõ secus quàm פסרתם secunda masculina.

Forma affixorum cũ uerbis præsentis temporis mas. gen.

פוקר uisitans, scilicet uir. פוקרו uel פוקרתו uisitans eũ, uel uisitator eius. פוקרה uisitans eam. פוקרך uisitans te, mas. פוקרך uisitans te, fœm. פוקרי uel פוקרני uisitãs me. פוקרם uisitans eos. פוקרכם uisitans uos, masc. פוקרנו uisitans nos.

פוקרים uisitantes, mas. gen.

פוקריו uisitantes eum. פוקריה uisitantes eam. פוקריך uisitãtes te. פוקריך te, fœm. פוקרי uisitãtes me. פוקריהם uel פוקרמו uisitãtes eos. פוקריכם uisitantes uos. פוקרינו uisitantes nos.

פוקרת uisitans, fœm. gen.

פוקרתו uisitans eum. פוקרתה uisitãs eam.

eam. פּוֹקְדֵתֶךָ uiſitans te,maſ. פּוֹקַדְתֵּךְ uiſitans te,fœm. פּוֹקַדְתִּי uiſitans me. פּוֹקַדְתָּם uel פּוֹקַדְתְּמוֹ uiſitans eos. פּוֹקַדְתְּכֶם uiſitans uos. פּוֹקַדְתֵּנוּ uiſitans nos.

פּוֹקְדוֹת uiſitantes,fœm.gen. פּוֹקְדוֹתָיו uiſitantes eum. פּוֹקְדוֹתֶיהָ uiſitantes eam. פּוֹקְדוֹתֶיךָ uiſitātes te, maſc. פּוֹקְדוֹתַיִךְ uiſitantes te, fœm. פּוֹקְדוֹתַי uiſitātes me. פּוֹקְדוֹתֵיהֶם uiſitantes eos. פּוֹקְדוֹתֵיכֶם uiſitātes uos. פּוֹקְדוֹתֵינוּ uiſitantes nos.

Forma affixorum cū participio præteriti temporis.

פָּקוּד Viſitatus. פְּקוּדוֹ uiſitatus eius,maſ. פְּקוּדָהּ uiſitatus eius,fœm. פְּקוּדְךָ uiſitatus tuus, maſ. פְּקוּדֵךְ uiſitatus tuus,fœm: פְּקוּדִי uiſitatus meus. פְּקוּדָם uiſitatus eorum. פְּקוּדְכֶם uiſitatus ueſter. פְּקוּדֵנוּ uiſitatus noſter.

פְּקוּדִים uiſitati.

פְּקוּדָיו uiſitati eius,maſ. פְּקוּדֶיהָ uiſitati eius,fœm. פְּקוּדֶיךָ uiſitati tui,maſ. פְּקוּדַיִךְ uiſitati tui,fœm. פְּקוּדַי uiſitati mei. פְּקוּדֵיהֶם uel פְּקוּדֵימוֹ uiſitati eorum. פְּקוּדֵיכֶם ueſtri. פְּקוּדֵינוּ uiſitati noſtri.

פְּקוּדַת uiſitata.

פְּקוּדָתוֹ uiſitata eius, maſ. פְּקוּדָתָהּ uiſitata eius,fœ. פְּקוּדָתְךָ uiſitata tua, maſ. פְּקוּדָתֵךְ uiſitata tua,fœ. פְּקוּדָתִי uiſitata mea. פְּקוּדָתָם uel פְּקוּדָתֵיהֶם uiſitata eorum. פְּקוּדַתְכֶם uiſitata ueſtra. פְּקוּדָתֵנוּ uiſitata noſtra.

פְּקוּדוֹת uiſitatæ.

פְּקוּדוֹתָיו uiſitatæ eius,maſ. פְּקוּדוֹתֶיהָ uiſitatæ eius, fœm. פְּקוּדוֹתֶיךָ uiſitatæ tuæ,maſ. פְּקוּדוֹתַיִךְ uiſitatæ tuæ, fœ. פְּקוּדוֹתַי uiſitatæ meæ. פְּקוּדוֹתֵיהֶם uel פְּקוּדוֹתֵימוֹ uiſitatæ eorũ. פְּקוּדוֹתֵיכֶם uiſitatæ ueſtræ. פְּקוּדוֹתֵינוּ tæ noſtræ.

Forma

Forma affixorum cum im-
peratiuo, masc. gen.

פְּקוֹד Visita. פָּקְרֵחוּ uel פּוֹקְרֵחוּ
uel פּוֹקְרוֹ uisita eum. פָּקוֹרָהּ
uisita eã. פָּקוֹרֵנִי uisita me. פָּקוֹרָם
uel פָּקוֹרֵמוֹ uel פָּקְרֵם uisita eos. פָּקוֹרֵנוּ
uisita nos.

פִּקְרוּ uisitate, mas. gen.

פִּקְרוּחוּ uel פְּקָרוּחוּ uisitate eũ. פִּקְרוּהָ
uel פְּקָרוּהָ uisitate eam. פִּקְרוּנִי uel
פְּקָרוּנִי uisitate me. פִּקְרוּם uel פְּקָרוּם
uisitate eos. פִּקְרוּנוּ uisitate nos.

פִּקְרִי uisita, fœm. gen.

פִּקְרִיחוּ uisita eum. פִּקְרִיהָ uisita eam.
פְּקָרִינִי uisita me. פְּקָרִים uisita eos.
פְּקָרִין uisita eas. פְּקָרִינוּ uisita nos.

פְּקוֹרְנָה uisitate, fœmi-
nini generis.

Hæc persona pluralis non recipit af-
fixa, sed loco eius utimur פִּקְרוּ plu-

 rali

rali masc.nec est differentia inter masculinum & fœmininum.

Forma affixorum cum פְּקוֹד infinitiuo, non differt ab imperatiuo.

Forma affixorum cum futuro.

אֶפְקוֹד Visitabo. אֶפְקְדוֹ uel אֶפְקְדֵהוּ uel אֶפְקְדֶנּוּ uisitabo eum. אֶפְקְדֶנָּה uel אֶפְקְדָהּ uisitabo eam. אֶפְקָדְךָ uisitabo te, masc. אֶפְקְדֵךְ uisitabo te, fœm. אֶפְקְדֵם uel אֶפְקְדֵמוֹ uisitabo eos. אֶפְקָדְכֶם uisitabo uos.

יִפְקוֹד uisitabit, masc.

יִפְקְדוֹ uel יִפְקְדֵהוּ uel יִפְקְדֶנּוּ uisitabit eum. יִפְקְדֶנָּה uel יִפְקְדָהּ uisitabit eã. יִפְקָדְךָ uisitabit te, masc. יִפְקְדֵךְ uisitabit te, fœ. יִפְקְדֵנִי uisitabit me. יִפְקְדֵם uel יִפְקְדֵמוֹ uisitabit eos. יִפְקָדְכֶם uisitabit uos. יִפְקְדֵנוּ uisitabit nos.

יִפְקְדוּ uisitabunt, masc.

יִפְקְדוּהוּ uel יִפְקְדוּנוּ. uisitabunt eum.

יפקדוה

יִפְקְדוּהָ uel יִפְקְדוּנָּה uiſitabunt eam. יִפְקְדוּךָ uiſitabunt te, maſ. יִפְקְדוּךְ uiſitabunt te, fœm. יִפְקְדוּנִי uiſitabunt me. יִפְקְדוּם uel יִפְקְדֵימוֹ uiſitabũt eos. יִפְקְדוּכֶם uiſitabunt uos. יִפְקְדוּנוּ uiſitabunt nos.

Tantum de pronominibus ſeparatis & affixis.

De reliquis conſignificatiuis, uidelicet aduerbijs, præpoſitionibus & coniunctionibus.

Poſſunt reliqua conſignificatiua in duos diſtingui ordines. Quædam nanqꝫ recipiunt articulos & affixa, quædam non.

Recipientia affixa & articulos.

תַּחַת ſub, מִתַּחַת deſub. תּוֹךְ intus, בְּתוֹךְ in medio. נֶגֶר corã, aduerſum, נֶגְדּוֹ coram eo. עַל ſuper, מֵעַל deſuper. Idem מִלְמַעְלָה Item עָלֶיךָ ſuper te.

per te. חוץ extra. בַּחוּץ foris. בַּעֲבוּר propter. לְבַעֲבוּר ob. לְבַד præter. מִלְּבַד secus. אֶל ad. אֵלֶיךָ ad te. אֵצֶל apud. אֶצְלִי apud me. אֵת cum. אִתִּי mecum. אִתּוֹ secum.&c. אַחַר post. ב in uel cũ. לְפִי secundũ. לִפְנֵי coram. מ a,ab,de. מִן מִנִּי de,ex. בִּגְלַל propter. בִּגְלַלְכֶם propter uos. לְמַעַן propter. לְמַעַנְךָ propter te. עוֹד adhuc. עוֹדִי adhuc ego. נֶגֶד cõtra. סָבִיב circum. עֵבֶר trans. עִם cum. עִמָּנוּ nobiscum. עַד usque. בְּעַד pro. בַּעֲדוֹ circum uel circa eum. קָרוֹב prope.

Aduerbia tẽporis, quorũ quædã admittũt articulos, quædã non.

עַתָּה nũc. מֵעַתָּה exnũc. אָז tũc. מָחָר cras. הַיּוֹם hodie. אֶמֶשׁ heri. אֶתְמוֹל nudius. שִׁלְשׁוֹם triduo. עֶרֶב uespere. בֹּקֶר mane. כְּבָר iam. מִקָּרוֹב pxime. שׁוּם aliquando. זְמַן qñq̃. סֶלָה semp. תָּמִיד iugiter. פֶּגַע subito. פִּתְאוֹם mox.

קֶדֶם

קֶדֶם prius. מָתַי aliqñ. טֶרֶם priusquàm.

Aduerbia loci.

חוּץ extra. תּוֹךְ intra. שָׁמָּה illic. שָׁם ibi. מִזֶּה hinc. מִשָּׁם illinc. לָזֶה alibi, uel illic. פֹּה hic. הֲבָא & כָּאן hic. עַל super. מִמַּעַל desuper. תַּחַת subter. מִתַּחַת ab infra. מֵאַיִן unde. אָנָה quo. בַּת huc,illuc. שׁוּם־מָקוֹם alicubi. בֵּין & בֵּינוֹת inter. הָלְאָה trans,ultra. לְאָן quo. אֵיפֹה ubi. אֵי & אֵהִי & אַיֵּה ubi. בְּכָל מָקוֹם ubiq;. מִבַּיִת intus.

Aduerbia negandi.

אַל. לֹא לֹאת בַּל אַין לֵית. בְּלִי בִּלְתִּי אֶפֶס מִבְּלִי omnia ista ualent,nõ,nec, haud, neq;,nequaquam,nihil. &c. אוּלַי לוּלֵי זוּלָת nisi,ni.

Aduerbia affirmandi.

בֵּן כַּךְ כֹּה כָּכָה sic,ita,utiq;. אָכֵן certe. חָרִי p certo. אֻלָם pfecto. Optãdi. לוּאַ אַחֲלַי לוּ חוּאַל utinã. אָנָּה o,obsecro. מִי יִתֵּן quis det. אִלוּ utinam.

Demon-

Demonstrandi.

רְאֵה uide. הֵא הִנֵּה הֵן en,ecce.

Similitudinis.

כַּאֲשֶׁר quemadmodũ, secũdum quod. כְּמוֹ ut,sicut. כִּדְמוּת ad instar. כ si/cut,uelut,quasi.

Interrogandi.

לָמָּה quare. לְמַעַן ob quid. מַדּוּעַ quamobrem. אֵיכָה & אֵיךְ quomo/do. אֵיךְ & אֵיכָה quomodo. מָתַי quãdo. עַד מָתַי quousq;. מָה & מַה quid,quàm,quantum. כַּמָּה quoties, quantũ. אָנָה & אָן quo. הַאִם utrũ. הֲ nũquid. הֲלֹא nónne. הֲאֵת an nõ.

Qualitatis & quantitatis.

מְעַט parum. רַב multum. רַע male. טוֹב bene. אַשְׁרֵי feliciter. אֱמֶת uere. יָשָׁר recte. שָׁוְא falsó.

Comparandi.

מְעַט & לְאַט paulatim. מִזְעָר sensim. יוֹתֵר magis. מְאֹד ualde, nimis.

Alia

Alia quædam aduerbia.

פֶּן ne forte. רְלְמָא fortaſſis. אוּלַי ſi forte. שֶׁמָּא forte. חוֹי heus. יַחַד & יַחְדָו ſimul. בְּאֶחָד pariter.

Coniunctiones & interiectiones.

אוֹי heus, ó, uæ. אֲבוֹי uæ. בח uah. חֶאָח euge. כִּי אִם ſed. אֲבָל tamen. כִּי quod,quia. ו &,autem,ꝙ. או uel, aut. לְפִי quia. אִם ſi. כְּשֶׁ ſecũdum quod. אַךְ attamen. רַק uerũtamen. גַּם etiã. לָכֵן propterea,ideo. אַףְעַלְפִּי tam & ſi,quamuis ita ſit. Aliqui diui-dunt in tres dictiones.ut אַף עַל פִּי

Tantum de conſignificatiuis.

De conſtructione quædam regulæ.

Onſtructionum quædam ſit inter nomina & affixa, uel inter uerba & affixa : quædam inter nomina, uel inter nomina & uerba.De affixorũ cõſtr.ſupra,nũc de alia.

Prima

Prima regula.

Nomina adiectiua, participia, & pronomina separata, cõueniũt cũ suis substantiuis in numero & genere. Indicant etiam plerunq; adiectiua substantiuorum genera. Exempla.

Masc. קוֹל גָּדוֹל uox magna.
Fœm. אֶבֶן גְּדוֹלָה lapis magnus.
Masc. נַעַר קָטֹן puer paruus.
Fœm. נַעֲרָה קְטַנָּה puella parua.
Fœm. עָרִים גְּדֹלוֹת ciuitates magnæ.
Fœm. יָד חֲזָקָה manus ualida.
Fœm. זְרוֹעַ נְטוּיָה brachiũ extentum.
Masc. זֶה אִישׁ iste uir.
Fœm. זֹאת אִשָּׁה ista mulier.

Secunda regula.

Nomẽ & uerbũ cõueniũt in nu. & g. ut
Mas. יְהוָה מָלָךְ dominus regnauit.
Masc. אָמַר לִבִּי dixit cor meum.
Fœm. יָרְדָה אֵשׁ descendit ignis.
Fœm. אִשָּׁה צָעֲקָה mulier clamauit.

Repe-

Reperiũtur tamen quandoq; singularia construi cum pluralibus. ut וַיְהִי לִפְנִנָּה יְלָדִים Et fuit Phenennæ filij. primo Reg.1. הָעָם הַשֹּׁאֲלִים populus petentes.1.Regum octauo. חֲמִשִּׁים אִישׁ qnquaginta uiri. שִׁשִּׁים עִיר sexaginta urbes. Deut.secundo.

Tertia regula.

Quando duo uerba iunguntur, alterum plerunque ponitur in infinitiuo.ut 4.Reg.1. מַהֵרָה רֵדָה Festina descendere. Deuter.1. לֹא אוּכַל שְׂאֵת אֶתְכֶם Non potero portare uos.Et 1. Regũ 3. וַיֹּסֶף יְהוָה קְרֹא Et adiecit dominus uocare.psal.78. יוּכַל תֵּת Potest dare.

Quarta regula.

Quando substantiuum construitur cum substantiuo, alterũ ponitur in genitiuo. Innotescit aũt plerunq; genitiuus aut ex adiuncto articulo, aut ex diuersa punctatione, quam habet dictio regens

gens in conſtructione à ſuo abſoluto.

Exempla.

בְּשַׂר הַיֶּלֶד	caro pueri.	בָּשָׂר
אִישׁ הָאֱלֹהִים	uir dei.	אִישׁ
שְׁלוֹם רְשָׁעִים	pax peccatorũ.	שָׁלוֹם
אִמְרַת יְהוָה	eloquium dñi.	אִמְרָה
אַבְנֵי הָאָרֶץ	lapides terræ.	אֲבָנִים
יְמִין עֶלְיוֹן	dextera excelſi.	יָמִין
כּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם	ſtellæ cœli.	כּוֹכָבִים

Hic ad dexteram poſui abſoluta dictionum regentium. Porrò extra hos duos caſus, genitiuus cognoſcitur ex ſermonis tenore. ut לֵב מֶלֶךְ cor regis. אֶרֶץ מִצְרַיִם terra Aegypti. &c.

Poſſunt à ſtudioſo Hebræo lectore plures inueniri conſtructionum regulæ, nos generaliores tantũ poſuimus.

Tantum de conſtructione.

De abbre-

De abbreuiaturis Hebraicis.

Vando Hebræi dictionē aliquam ſuccincte ſcribere uolunt,non copulant per titellum primam eius literam & ultimam, aut primam & duas poſteriores,quemadmodum Latini cōmuniter facere conſueuerunt: ut patet in his dictionibus: mīa,rō,dñs: ſed accipiunt uel primam duntaxat literam,uel primam & ſecundam,uel tres primas ſi uocabulum pluribus conſtet elementis,ultimam notantes uel duplici uirgula, ut ה״ uel unico puncto,ut ע̇ aut curua uirgula,ut ע׳ Frequentius tamen, ſolum capitales dictionum accipiūt literas.unde etiam huiuſmodi abbreuiaturas רָאשֵׁי תֵּיבוֹת id eſt,capita dictionum,uocant. Porrò quando integram ſentētiam abbreuiare uolunt,colligunt omnium dictionū initiales literas in unā cōplexionem,

easque ſigillatim notis uirgularum uel punctorum ſignant. Id autem frequentius faciunt in ſuis commentarijs & liberioribus diſputationibus. Exempli gratia: Scribit quidam Rabi ſuper Geneſim in hunc modum

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים ; אם יאמרו חמ
חמשומרי למח כת אֱלֹהִים לשו רבים
; חיח לו לכתב אֱלֹהַ לשון יחיר אלא י
וראי שנים חם אב ובן ; וי״ל אלחי לפ
לפעמים לשו יחיר חוא כ״ש חוא מפו
מפורש בפני ראח נתתיך אלחי לפרעת
; וגם י״ל לשו כבור חוא שה״ שרים ש
שחם בשר ורם חם נוחגי לכתוב ליחיר
לרבים אנו פלו ופלו ; וכ״ש לקרא לח
לחקב״ח עצמו לרבי ררך כבור ;

Huius ſcripturæ hæc eſt interpretatio: In principio creauit deus. Si dixerint deuaſtatores (Chriſtianos putat) quare (בת pro כָּתוּב) ſcriptum eſt אֱלֹהִים dij lingua plurium (en לשו pro לשון) id eſt,

id est, uoce plurali: fuisset ei scribendum אֱלוֹהַ deus lingua unica (.i. singulari numero) nisi quod certũ est duos esse, patrem & filium. Responsio. (וי״ל quod ualet, & est dicendum) Elohim quandoque linguæ singularis est, secundum quod est expositum clare: Ecce dedi te אֱלֹהִים deum Pharaoni. Et etiam est dicendum, linguam honoris esse, secundum quod principes, qui sunt caro & sanguis, solent scribere unice pluraliter, nos talis & talis. Et quãto magis uocabit dominus sanctus benedictus ipse seipsum pluraliter causa honoris: In qua lectione, uides optime lector sex aut septem truncata uocabula, nempe
להקב״ה & פלו׳ שה׳ י״ל כ״ש וי״ל לשו׳ בת׳
quorum significationes in nullo dictionario inuenire poteris, nisi ea integra reddideris, in distinctasq; dictiones ordinaueris. Quod ex sequẽtib9 explana-
 tis

tis abbreuiaturis, tibi non difficile erit.
פרשי integra eius ſunt פירוש רבינו שלמה Hoc eſt: Expoſitio ſeu gloſſa Rabi noſtri Solomonis.

רדק ualet רבי דוד פירוש Rabi Dauid gloſſa.

כרזל ualet במאמר רבותינו זכרונם לברכה ut dicunt magiſtri noſtri memoria eorum ſit benedicta.

הקבה ualet הקדוש ברוך הוא ſanctus benedictus ipſe. dei ſic recordatur.

ארזל ualet אמרו רבותינו זכרונם לברכה Dicunt magiſtri noſtri, memoria eorum ſit benedicta.

אעפכ ualet את על פי כן quis ſic.

תא ualet תרגום אונקלוס Targum onkalos.

תי ualet תרגום יונתן Targum Ionathæ.

חשי ſignificat חית שמו יתברך Sit nomen eius benedictum.

צֹעֹב ualet צריך עיון בשורש Indiget ſcrutinio pro fundamento, ſiue neceſſaria eſt inquiſitio.&c.

יֹמֹ ualet יש מפרשים Sunt qui exponunt.

כֹחֹג ualet כי האי גוונא Quemadmodum,ad inſtar.

עֹכֹלֹ ualet עד כאן לשונו Hucuſque expoſitio eius.

כֹשֹ ualet כל שכן Tanto magis.

תֹלֹ תלמוד לאמר: Talmud dicit.

אֹכֹ ualet אם כי Si ſic. כי אם באֹ ſed,tantum.

עֹיֹ על ידים Super manus.

לֹ לשון Lingua uel expoſitio

לֹאֹ לשון אחר Expoſitio alia.

זֹלֹ זהי לשונו Iſta expoſitio eius.

רֹשֹ ראש חדש Caput nouum.

כֹתֹ כתב uel כתוב ſcribit uel ſcriptum eſt.

וֹכֹכֹ וכל כרגן Et omnia iſta.

י״ט	יום טוב	dies bonus.
ע״ז	עברה זרה	ſeruitium alienum.
צ״ע	צריך עיון	neceſſaria inqſitio.
ר״ל	רצונו לאמר	uult dicere.
ע״ה	עליו השלום	pax ei.
ל״א	לשון אשכנז	lingua Germanica
ס״ת	סופי תיבות	finis dictionis.
ר״ת	ראש תיבות	principiũ dictiõis.
ש״נ	שנאמר	quod dicitur.
א״ר	אמר רבי	dicit magiſter.
נ״ל	נראה לי	iudicio meo.
ול״נ	ולי נראה	& mihi uidetur.
ע״ד	על דרך	iuxta morem.
כ״ד	כל דבר	omne uerbum.
ב״ד	בית דין	domus iudicij.
א״ל	אמר לו	dicit ei.
ג״כ	גם כן	etiam, ſic, utiq;.
וי״ל	ויאמר לו	& dicitur ei.
כ״א	כן אאמר	ſic loquar.
וי״ל	ויש לאמר	eſt autem dicen-

dum, ſiue, reſponſio.

מ׳מ׳ מכל מקום ubicq.
נ׳מ׳ נפקא מנא sequitur inde.
ע׳מ׳ על מנת hac conditione.
ד׳א׳ דבר אחר sermo alius.
וא׳ז׳ל׳ ואמר זכר לשלום Et dixit cuius memoria sit in pace.
ת׳ח׳ תלמוד חכם doctrina sapientis.
פי׳ פירוש glossa, expositio.
א׳ת׳ אם תאמר si dixeris.
כ׳ג כגון כגון sicut, ad instar.
ב׳ע׳ה׳ בעזרת השם cum auxilio dei.
ו׳י׳ש׳ ויש אומרים sunt qui dicunt.
ע׳כ׳ עד כאן usq; huc.
ע׳א׳ עניין אחר negocium aliud
ה׳ק׳ השם קדוש deus sanctus.
כ׳ל׳ כלומר quasi diceret.
ש׳י׳ שיהא quod sit.
ה׳ה׳ הוא הדין hoc iudicium.
ז׳צ׳ל׳ זכר צדקה לו bonæ memoriæ.
ה׳ יהוה dominus.
ר׳ רבי rabi siue magister.

De accentibus Hebrææ linguæ succinctus tractatus, ex Capnionis prosodia & Hebraico libro qui שַׁעַר הַמְּתָג uocatur, excerptus.

Abent Hebræi in sua lingua triplicem accentũ, uidelicet grammaticum, quem טַעַם rhetoricum, quem מֶתֶג & musicũ, quem נְגִינָה uocant.

Grammaticus est, quo dictio simplici pronunciatur uoce. Et hunc cuiuslibet dictionis prolatio requirit, quo uox resonet eminentior.

Rhetoricus est, quo dictio ornate pronũciatur. Musicus, quo modulatione quadam & harmonia dictiones proferuntur.

Grammatici accentus, non habent aliquam propriam figurã uel signum in Biblia, sed eorum loco successerũt accentus musici. Vnde quancunq; dictionis syl-

nis ſyllabā uideris tropo muſico ſignatam, ibi grammaticum accentum habere locum ſcias. Poſſet proinde is accentus demonſtrari uirgula erecta ſupra literā uel infra. ut מֶעַל & דָבָר uerum quũ idem officiũ impleāt accentus muſici, ſat fuerit, ſi illi ponātur. ut דָבָר מֶעַל

Regulæ breues, quando accentus cadat in ſecũda, ultima uel penultima.

IN diſſyllabis quũ utraq; punctatur cum -- aut prima cum ſcheua, & ſecũda cum kamez, patha, zere uel ſægol, manet accentus in ultima. ut יוֹצֵר שְׁבָט וְאֵב גִּבּוֹר קָרָב גָּמָל Idem iudicium eſt in his formis: חֵלֶק חָרָשׁ אִבָּר חֹבֵל חֵבֶל חֵיבָל בָּבֵר

Quum utraq; pũctatur cum ſægol, aut prima cum ſægol, ſecunda cum patha, aut prima cum zere, ſecunda cũ ſægol uel patha, cadit accẽtus in primam. ut עֶשֶׂב מֶצַח צֶרֶק שֶׁבַע Manet quo-

que accentibus,quando in termino uel distinctione puncta uariantur.ut אֶרֶץ & אָרֶץ Consonat etiam iste canon cũ hac forma נַעַר (media scilicet existente gutturali) & מָוֶת שַׁחַר אוֹפֶל &c.

Item accentus fermè semper in ultimam cadit syllabam:quando intra uocabuli radicem recipitur uau litera. ut שׁוֹפֵךְ אָבֵל גִּבּוֹר גְּבוּל חֲמוֹר פְּעוֹל &c.

Item quum ultima dictionis est iod, aut ת constituens fœmininum genus, accentus cadit in ultim.ut שְׁבִיעִי אַרְבִּי שְׁלשְׁתְּ בְּהֵמָת חָכְמוֹת אַהֲבַת Fœminina uero in sægol & ת exeũtia,habent accentum in penultim.ut שִׁבֹּלֶת אֲדֶרֶת כַּפֹּרֶת Quæ uero in וּת uel ית uel וֹן desinunt , habent acentum in ultima.ut קָרְבָּן זִכָּרוֹן רֵאשִׁית מַלְכוּת Idem sentiendum de ijs quæ habent iod inter secundam & tertiam radicalem.ut צָרִיס בָּצִיר & quæ quatuor constant radicalibus

libus.ut זָוִית צִלְצַל &c.

Item literæ חאמנתי signant accentum in ultima dictionis, nisi ipsa dictio desinat in ה & sægol, tunc enim cadit in penul. Exempla: תַּנְחוּמֹת מְזִמּוֹךָ מַאֲכָלֹת & מַרְאֹתָ מַתָּן &c.

De accentibus signandis in nominibus habentibus affixa.

Hic nota unam regulam. In omnibus nominibus singularis & pluralis numeri habentibus affixa; accentus est in ult. seu in affixo. ut רֵב רְבָרִים רְבַרְכֶם רְבָרָם רְבָרוֹ רְבָרֵיהֶם &c. præter hæc affixa רְבָרֵנוּ רְבָרֶיהָ רְבָרֶיךָ פָּנֵימוֹ ubi accentus cadit in penultima.

De situ accentuum in consignificatiuis.

Accentus in cõsignificatiuis fermè semper cadit in ultimã. ut אֲנִי

חֲמוֹת אֶפֶס אָנָה &c. præter אַתָּה אֲנִי
אַלְלָה אֶתֵּן ubi manet in prima.

Quem locum accentus occupent in uerbis præteriti temporis.

IN tertia persona sing. uerborum primæ coniugationis accẽtus cadit in ultima. ut פָּקַד חָפֵץ &c In prima aũt & secunda persona, est in penultima. ut אָמַרְתִּי פָּעַלְתָּ Plerunq; tamen quum uau coniunctio mutat tempus, ponitur accentus in ultima. ut וְשָׁמַרְתָּ & dices.

Tertia persona pluralis habet accentum in ultima. ut שָׁמְרוּ nisi in distinctione uel pasuc, ubi scheua mutatur in ָ uel ֵ & accentus cadit in penultima. ut גָּבְרוּ שָׁמָרוּ Secunda persona plur. semper habet accentum in ultima, etiã si præponatur uau: & prima syllaba semper notatur cũ scheua, idq; solum in hac persona plurali. ut פְּעַלְתֶּם

Prima

Prima perſona pluralis habet accentum in penul. tertia fœm. in ultima: ſecūda fœm. etiam in ultima, niſi ultima radicalis fuerit ח uel ע &c.

De accentu præſentis temporis.

Præſens maſ. ſingul. & plur. habet accentum in ultima, etiam in ſtatu regiminis. Idem iudiciū de præſenti fœm. ſingul. & plur. niſi quum in cōſtruc. ה mutatur in ת cum .. tunc enim cadit accentus in penultima. Idem contingit in uerbis, quorum tertia radicalis eſt ח uel ע talis enim litera habet patha pro ſægol. ut שֹׁמַעַת audiens, ſcilicet Sara.

De accentu participij præteriti.

Cadit accentus in uerbis paul in ultima, idq́ꝫ in ſingulari & plur. maſ. & fœ. gen. ut בָּרוּךְ בְּרוּכִים

Infinitiuus.

Habet hic modus accentum in ultima, ſiue ſcribatur cum uau, ſiue non. ut שׁמוֹר

שְׁמוֹר & שְׁלַח Idem iudicium eſt ſi literæ בבלם præficiantur.

Imperatiuus.

Cadit accentus in ultimã, tam in ſingulari quàm plurali maſ. ut שְׁמוֹר & שְׁמֹרְןָ שְׁמֹרוּ & שְׁמָעוּ Idem iudicium eſt de ſecunda perſona ſing. fœm. Pluralis uero habet accentũ in penult.

De accentu futuri.

Prima, ſecunda, & tertia perſona ſingular. habent accentum in ult. Idem eſt iudicium de omnibus perſonis plur. niſi quando tertia perſona ſcribitur cum holem. ut יִפְּלוּ ruent, ubi accentus cadit in penultima. Idem contingit quando hæc perſona terminat ſententiam, tunc enim ſcribitur per ֑ & habet accẽtum in penultima. ut יִשְׂמָחוּ lætabuntur. Idem iudicium eſt de ſecunda perſona plurali. Item ſecunda & tertia perſona fœm. ſingulares habent accentum in ultima.

tima. Secunda uero siue tertia plurales, in penultima.

Affixa cum פָּקַד

פְּקָדַנִי accentus est in ultima. פְּקָדָהוּ in penultima. פְּקָדְךָ in ultima & penultima. פְּקָדָם & פְּקַדְכֶם in ult. פְּקָדָנוּ in penult. Idem in פְּקַדְתַּנִי Itẽ פְּקָדַת פְּקַדְתֶּם פְּקַדְתּוֹ פְּקָדֵךְ habẽt accentum in ultima. פְּקַדְתָּהוּ & פְּקַדְתָּנוּ in penultima. In prima persona ubiq; accentus cadit ad ת ut פְּקַדְתִּיהוּ In tertia plurali accentus manet in tertia radicali. ut פְּקָדוּכֶם Item secunda persona pluralis mutat ם in uau, & sic recipit affixa, cadente semper accentu in ת ut ab אֲמַרְתֶּם אֲמַרְתּוּנִי Prima persona pluralis habet accentũ sub nun. ut פְּקַדְנוּךָ

Verba fœminina, ut פָּקְדָה mutant ה in ת manente accentu in penultima. ut פְּקָדַתְךָ uisitauit te, scilicet fœmina uirum. &c.

Affixa

Affixa cum פּוֹקֵד

Manet accentus in ultima, præterq; in פּוֹקֵדְתָּ פּוֹקְדֵנוּ פּוֹקְדֵנִי פְּקָדֵתוּ ubi cadit in penultima. Eadem regula quadrat in פּוֹקְדִיִם nisi quod פּוֹקְדַיִךְ & פּוֹקְדַיִתָ habent accẽtum in penultima.

Affixa cum futuro.

Affixa נִי נָּה נוּ נּוּ הוּ faciunt accentum in prima persona cadere in penult. in reliquis cadit in ult. ut אֶפְקְדוֹ Idem fermè ubiq; est iudicium de secunda & tertia persona singularibus.

Et tantum de accentu grammatico.

De accentu Rhetorico.

Versatur accentus Rhetoricus circa dictiones, ornatus & suauitatis gratia, conducens ad id, ut sciatur quæ syllabæ longæ uel breues ueniant producendæ. unde ab Hebræis מֶתֶג uocatur, id est, retinaculum. Est enim artificiosa spiritus retẽtio. Debet nanq;

bet nanque diſtincte ac ornate, ſiue loquendo, ſiue legendo, ſyllaba lõga produci, & uox ipſa aliquanto retineri, & ſignatur hic accẽtus ſeu retinaculum per uirgulam ad literam producendam ſignatam. Notandum igitur quod in libro שַׁעַר הַמֶּתֶג ita ſcribitur:

בְּעֶשֶׂר הַתְּנוּעוֹת ה״ גְּדוֹלוֹת וְה״ קְטַנּוֹת.

Hoc eſt: In decem uocibus, quinq; ſunt longæ ſeu magnæ, & quinq; paruæ ſeu breues.

אִי אוֹ אוּ אֵ אָ	Longæ ſunt.
אִ אָ אֻ אֶ אַ	Breues ſunt.

De harum pronũciatione ita ſcribit K.

וְעַתָּה אֲבָאֵר לְךָ דֶּרֶךְ קְרִיאָתָם ׃ הַגְּדֹלוֹת יֵשׁ לָהֶן עִיכּוּב וְאִיחוּר בְּכָל קְרִיאוֹתָם חוּץ אִם טַעַם הַתֵּיבָה סָמוּךְ לָה כְּמוֹ שׁ׳ שָׁמְרֵךְ הַטַּעַם בְּמֵם לֹא תַאֲרִיךְ קַמְצוּת הַשִּׁין

Hoc eſt: Et nũc inſtruam te modum lectionis earum. Magnis eſt mora & tardatio in omni lectione earum,

niſi quādo accentus ad dictionē acceſſerit. ut cuſtodiuit, accentus eſt ſub mem, non producitur ſchin kamezatum. hoc clarius ita accipe: Habent ſyllabæ lōgæ retinaculum, niſi proxime ſequatur accentus. ut שָׁמַךְ ubi שָׁ nō eſt retinenda uel producenda propter accentum grammaticum immediate ſequentem. Sin mediate ille accentus à uoce longa diſtet, tunc ſupra eandem ſyllabam longam quādoq; ponitur uirgula uel duo punctula ſubalternatim poſita, ad indicandum quod eius prolatio eſt aliquantulum producenda. Poteris id facile aduertere ex hac Latina indeclinabili uoce, aliquando, quæ quum acutum accentum habeat in li, nihilominus tamē iſta ſyllaba quan non correpte, ſed producte pronunciari debet. Ita eſt in וְשָׁמַרְתָּ ubi accentus proprius in תָּ mediate diſtat à ſyllaba longa שָׁ ideo מֶתֶג uirgula ſci-

gula scilicet tarditatis signat ad שֵׁ Sic hic וּבֵרַכְתָּ permittit accentus in ultima tertiam ante se produci. Hic uero אוֹמֵר non permittit. Quemadmodũ autem longæ syllabæ in oratione sunt producendæ, nisi obstet exceptio, ita breues sunt corripiendæ. ut שָׁמַיִם media breui: nisi proxime sequantur literæ gutturales, tunc enim breuis quæ præcedit, proferendo extẽditur. ut יַעֲשֶׂה יֵאָסוֹת ubi accentus grammaticus est in ultima & rhetoricus in prima. Quod Hebræi his uerbis tradunt:

וְהַתְּנוּעוֹת הַקְּטַנּוֹת לְעוֹלָם תְּמַהֵר בִּק
בִּקְרִיאוֹתָם זוּלָתִי אִם תִּהְיֶנָה עַל אַחַת מ
מֵאוֹתִיּוֹת אהחע אָז תַּאֲרִיךְ הַתְּנוּעוֹת ת
הַקְּטַנּוֹת שֶׁעֲלֵיהֶם Expositio omittitur, quia sensus clarus. Accipe igitur de hoc sequentes regulas.

Prima. Nulla principalis syllaba quæ cum uoce magna scribitur

 proxi-

proxime ante ſeua eſt corripienda. Per principalem intellige eã quæ eſt prima ſubſtantialis.ut שֹׁומְרִים חֹובְאוּ בִּינְחָס שָׁמְרוּ יֵצְאוּ Idem eſt iudicium de ſyllaba principali quã immediate ſequitur litera duplicata, quarum prima ſcribitur cum ſcheua.ut צַלְלוּ

Secunda. Syllaba tertia ante accentum grammaticum nũquam corripitur per hateph.ut בְּעֶנֶן אֲנֹכִי Excipiuntur יִשְׂרָאֵל אַבְרָהָם & ſimilia, quæ in principali ſyllaba non patiuntur productionis notam, quantumlibet poſt eam ſequatur in tertia ſyllaba grãmaticus accentus. Et hæc regula etiã ueritatem habet in duabus dictionibus, quarũ prior eſt makeph, id eſt, in conſtructione ſequentis continuatiua.ut יִקַּח־לֹו ubi in prima ſignatur retinaculum. Et idem iudicium eſt habendum de his & eis ſimilibus exemplis: מִשְׁנֵה־בֶסֶת יִסְלַח־לָךְ

ubi ſci-

ubi ſcilicet poſt priorem dictionem ſequitur dictio encletica (hoc eſt, monoſyllaba, aut alia quæ acuitur in prima.) continuata per makeph, id eſt, habens ſe ut recta ad regentem. In tali enim caſu, reijcitur prioris accentus in ſequētem encleticam.

Tertia. Literæ miniſteriales primariæ præcedentes unam ex his dictionibus חויה & חיות patiuntur retinaculum. ut אֶחְיֶה יִחְיֶה וַיְחִי

Quarta. Literæ בכלם præpoſitæ dictionibus à ſeruili litera incipiētibus, & quarum prima radicalis eſt gutturalis, ſignātur cum retinaculo. ut לְמַעֲשֵׂר

Quinta. Omnis litera primaria præpoſita gutturali, patitur retinaculũ. ut לְאַנְשִׁים חֲכָמִים &c.

Sexta. Prima ſyllaba non habet productionis notã, ſi eam ſequatur dages. ut חַטָּאתִי. Secus ſi per interual-

 lum

lum ſequatur.ut חַֽטַּאת

Septima. Syllaba præcedẽs -ׇ: uel ׃ׄ: habet retinaculum.ut יַֽעֲקֹב

Octaua. Literæ accidentales præcedentes in adorationis uerbo, recipiũt retinaculum.ut וַֽיִּשְׁתַּֽחֲוּ &c.

Nona. Litera ה quum ut quæſitiuum uel admiratiuum ſignum præponitur dictionibus,aut quũ iũgitur præſenti tempori coniugationis grauis uel hiphil,ſolet habere retinaculũ.ut הָֽעוֹר & הֲֽמְרַבֵּר אֲבִיכֶם חַי ubi etiam mem liquide profertur.

Decima. Dictio habens accentum in prima, conſtructa cum ſequente per makeph,extendit primam per retinaculum.ut מֶֽלֶךְ־מִצְרַיִם rex Aegypti.

Vndecima. Coniunctio uau ante iod literam futuri plerunꝗ; habet retinaculum,niſi uerbum defectiuum deſinat in literam gutturalem, tunc enim

non eſt

nō est capax retinaculi. ut וַיִּזְבְּחוּ וַיַּעַשׂ

Duodecima. Dictio מָה uel מָה quando unitur cum sequenti incipiente ab una illarū אחהי recipit retinaculum.

Decima tertia. Dictiones paruæ in quibus est iod in medio uel in fine, & continuantur cū sequenti per makeph: recipiunt retinaculum. ut שְׁנֵי שְׁתַּיִם כִּי אִישׁ אֵין &c.

Decima quarta. Vau in fine dicti-onis, quæ per makeph continuatur ad sequentem, recipit extensionis notam. ut אוֹ &c.

Decima quinta. Nomē tetragrammaton quum continuatur ad sequens per makeph, suscipit retinaculum. ut יְהוָה-אֱלֹהֶיךָ.

Decima sexta. Zere & holem in fine dictionis continuatiuæ per makeph, suscipit retinaculum. ut בְּעֵינֵי-יְהוָה

Decima septima. Quādo dictioni

a gutturali incipienti præficitur una harum ſeruilium בבמ recipit in principio retinaculum.ut מְֽחַר בְּֽעֵת &c.

Decima octaua. Omnis litera retinaculo ſignata, habẽs ante ſe ſyllabam cum litera ſeruili,facit eandem ſeruilem ſyllabam produci.ut לְֽמַֽחֲנֶה

Decima nona. Quando à principio poſt pũctum ſcheua ſequitur mox una gutturalium, patitur litera ſcheuata retinaculum. ut בְּֽהַרְרֵי אֱלֹהִים ſicut montes dei.Et uocatur tale ſeua (quod ſcilicet ſequitur litera gutturalis) שְׁבָא חֲגָעִיַח id eſt,ſcheua hiatus.

De accentu muſico.

MVſicum accẽtum Hebræi uocant נְגִינָה hoc eſt, ſonum, uel Græco uocabulo tropum. utuntur enim eo pro notis cantionum ſuarum, ſurrogaturq́ in locum grammatici accentus.

Requi-

Requirit autem omnis dictio unum accentum, siue fuerit rex, siue minister, excepta dictione constructiua, quæ per makeph sequenti dictioni cõtigua est. Talis enim cum sequenti, quasi una dictio est, ideo proprio non eget accentu. De musicis igitur accentibus quidam dicuntur reges, qui scilicet sermonẽ distinguũt, & ad rectam intelligẽtiam quoslibet sententiæ uersus ordinant. Alij uero qui regem præcedũt, ministri uocantur. Dominantur autem reges in omnibus Bibliæ libris, præterquàm in Iob, prouerbijs & Psalterio. Reges numero sunt 18. ministri decem.

Sequuntur nunc nomina & signa siue characteres regum.

Primus.	⸗	ſupra literam	שַׁלְשֶׁלֶת
Secund.	∴	ſupra literam	סְגֹלְתָּ
Tertius.	ᵒ	ſupra literam	תְּלִישָׁא גְּדוֹלָה
Quart.	ᵽ	ſupra literam	פָּזֵר קָטֹן
Quint.	ⁿᵖ	ſupra literam	פָּזֵר גָּדוֹל
Sextus.	/	ſupra literam	טֶרֶס
Septim.	//	ſupra literam	טַרְסִיִּם
Octa.	c	infra literam	יְתִיב
Nonus.	\	ſupra literam	פַּשְׁטָ
Decim	:	ſupra literam	זָקֵף קָטֹן
Vndec.	⁞	ſupra literam	זָקֵף גָּדוֹל
Duod.	ʌ	infra literam	אַתְנַחְתָּא
Tred.	~	ſupra literam	זַרְקָא
Dec.qu.	ǀ	ad latus	לְגַרְמֵיהּ
Dec.qu.	·	ſupra literam	רְבִיעַ
Dec.ſex.	⸝	infra literam	תְּבִיר
Dec.ſep.	\	infra literam	טִפְחָא
Dec.oc.	ǀ	infra literam	סוֹף פָּסוּק

Nomina & ſigna miniſtrorum.

Primus.	\	ſupra literam	אַזְלָא
Secund.	/	infra literam	מֵרְכָא

Tertius.

Tertius. ˎ infra literam מְאַיְלָא
Quart. ƨ infra literam דַרְגָא
Quint. ᵕ infra literam גַלְגַל
Sextus. ٩ supra literam תְלִישָא קְטַנָה
Septim. ⌐ infra literam שׁוֹפָר מוּנַח
Octau. ˂ infra literam שׁוֹפָר מַהְפַךְ
Nonus. ⌐ infra literam שׁוֹפָר עִילוּי
Decim. ווכ־ם infra literam שׁוֹפָר מְכַרְבֵל

PRimus rex שַׁלְשֶׁלֶת id est, trium graduũ, ponitur in penultima & ultima.

Secundus סְגֹלְתָּא siue סֶגוֹל hoc est, proprietas, ponitur solum in ultima syllaba. Aliquando tamen bis ponitur in una dictione. s. loco accentus grammatici & in ultima syllaba, ubi habet sedem propriam: quod & in alijs quibusdam accentibus cõtingere solet. Venit aũt segulla semper post zarka. Et quũ habet ministrum, est Munah.

Tertius est תְלִישָׁא magna .i. ternarius ma-

rius magnus, & habet ſedem in prima. unde contingit quod quandoq; bis po nitur in una dictione, uidelicet quando accentus grammaticus in aliam quàm primam cadit ſyllabam. Hic alio nomi-ne uocatur תרסא uel ſecundum alios תלשא Et habet munah miniſtrum.

Quartus eſt פזר קטן id eſt, diſper-ſor paruus: & habet ſedem in ſecunda. Miniſtri eius ſunt munahim.

Quintus eſt פזר גדול qui & קרני פרה id eſt, cornua uaccæ, uocatur, & ca dit in ſecundam. Miniſtri eum præce-dentes ſunt munah & galgal.

Sextus eſt טרס qui & גריש id eſt, expulſor. & ponitur in prima & ſecũda. Miniſtri eius ſũt munah, Thiſſa minor & Azla ſiue Cadma. Et nota quod Azla rex habet eãdem figuram quam Geris, ſicut Azla miniſter & Cadma u-nam habent.

Septi

Septimus est טַרְסִיִּים qui & שְׁנֵי גְּרִישִׁין id est, duo gerischin, & solet poni in ultima.

Octauus est יְתִיב id est, tornator, & est similis מַהְפַּךְ id est, reuersiuo. Differunt tamen, quia Iethib solum residet in dictione cuius prima litera seruare debet accentum, & ordinatur ante punctum. ut אֵלֶּה בְּנֵי ubi uides ante zere sub aleph poni signum Iethib. Q̃d si sub alia litera quàm prima ponatur, est mahpach, non Iethib. Seruit autem ei Munah in principio dictionis praecedentis. Facit etiã makeph ex Iethib mahepach, & tunc habet Cadma seruum.

Nonus est פַּשְׁטָא id est, planator, quem etiam פַּשְׁט uocant. Et habet figuram sicut uirgula קַדְמָא tendẽs scilicet ad sinistram. Azla autem tendit ad dextram, quando scilicet est rex. Differt tamen pašet à cadma, quia cadma ponitur

nitur in dictionis initio, ubi debet poni accentus,& pasta in ultima. Quod si ultima syllaba non est capax accẽtus, ponuntur in illa dictione duo pasta, quæ uocantur שְׁנֵי פַּשְׁטִין. unum scilicet loco accẽtus, aliud ad ultimam, ubi est sedes sua. ut שְׁמֵי חֲשָׁמַיִם ubi mem finale & mem proxime antecedẽs debet habere pasta. Serui huius dicuntur esse mercha & mahepach.

Decimus est זָקֵף קָטֹן id est, erector paruus, duo scilicet punctula supra dictionem. Et quando habet in principio dictionis ministrum, est עילוי etiam si rex & seruus sint in eadem dictione. Sin in secũda litera ponat̃, est Munah, Cũ uero duos habet seruos, primus dicitur Mecarbel, secundus, ut iã dictũ est.

Vndecimus est זָקֵף גָּדוֹל Hic nullum unquam habet ministrum.

Duodecimus est אַתְנַחְתָּא id est, pausator,

ſator,& ponitur ſub qualibet ſyllaba. Et nota quod nunq̃ ueniunt duo æthnahtha in uno uerſu. Habet autem pro miniſtro עְלוּי niſi in undecim locis ubi ſeruit meaiela. Tunc autem æthnahtha ponitur in ſecunda uerſus dictione. ut Geneſis octauo: וַיֵּצֵא נֹחַ

Decimus tertius eſt זַרְקָא id eſt, ſparſor, & poni ſolet in ultima litera, ſequiturq; ipſum ſemper, aut prope aut lõge ſægol. Miniſtri eius ſunt: Ilui, Cadma, Tliſſa, Ketãna. Nõ tñ oẽs ſp ſiĺ ſeruiũt.

Decimus quartus eſt לְגַרְמֵיו id eſt, perfectũ, & ponit̃ inter duas dictiones. ut צֹהַר׀ תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה feneſtram facies in arca. Vocat̃ aũt alio nomine פְּסִיק id eſt, diſtinctio. eſt tñ aliqua differentia inter eos, quia פְּסִיק nõ habet ſeruos, ut לְגַרְמֵיו Vnde nõ eſt rex nec tropus, ſed tm̃ pauſa aſpiratiõis. deſtruit tñ regulã iehu. Porrò ſerui legarmi ſunt munah, mercha, & cadma.

Decimus quintus eſt רְבִיעַ id eſt, quadrum, punctus ſcilicet unus directe ſupra literam: & habet ſeruos munah & darga.

Decimus ſextus eſt תְּבִיר id eſt, frãgens, & poni ſolet ſub ſecunda uel ultima. Serui eius ſũt Mercha, Darga, Munah, Cadma & Thiſſa minor.

Decimus ſeptimus eſt טִפְחָא id eſt, palma, qui & טַרְחָא uocatur, id eſt; labor, & ponitur infra ubiq;. Seruus eius eſt Mercha, & quandoq; Darga.

Rex ultimus eſt סִלּוּק id eſt, ſumma, qui & סוֹף פָּסוּק id eſt, finis diſtinctionis dici cõſueuit. Et eſt uirgula quæ ponitur in periodo, eiuſq; miniſter ferme ſemper eſt Mercha.

Inter hos reges, principaliores ſunt ad diſtinguendum ſententiam רְבִיעַ סוֹף פָּסוּק אֶתְנַחְתָּא זָקֵף קָטֹן membrũ; terminus, diſtinctio, & ſubdiſtinctio.

In prin-

In principio zakeph caton, in medio æthnahtha, in fine ſoph paſuc.

Iniſter primus eſt אַזְלָא id eſt, ambulans, linea ſcilicet in prima uel ſecunda, à dextera ad ſiniſtram ſurgens, quæ & מַקֵּל & אֶשֶׁל uocatur. קַדְמָא autem in medio dictionis ſurgit ad ſiniſtram.

Secundus eſt מֵרְכָא id eſt, haſtile, qui & מַאֲרִיךְ uocatur, & poteſt ubiq; poni. Duplicatur etiam aliquando illa uirgula, & uocatur תְּרֵין חוּטְרִין id eſt, duæ uirgulæ.

Tertius מְאַיְּלָא id eſt, ſubulinum cornu, & ponitur in ſecũda & ultima, ſoletq; figurari ut tiphha. Ponitur autem in prima uerſus dictione, quando æthnahtha occupat ſecundam.

Quartus דַּרְגָּא id eſt, gradus.

Quintus גַּלְגַּל id eſt, circulus. uocatur etiam alio nomine יֶרַח בֶּן יוֹמוֹ id

 eſt,

est luna filius diei suæ.

Sextus תְּלִישָׁא קְטַנָּה id est, triplex paruum, qui & תַּלְשָׁא uocatur.

Septimus שׁוֹפָר מוּנַּח id est, cornu repositũ, & potest ubiq; poni. Hic quoque uocatur שׁוֹפָר עִלּוּי quando mox præcedit regem zarka, aut æthnahtha. aut zakeph caton. Quãdo autem alios reges præcedit, uocatur schophar munah.

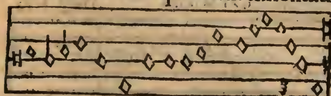
Octauus שׁוֹפָר מַהְפַּךְ id est, cornu reuersiuũ, & poni solet in secun. & ul.

Nonus est שׁוֹפָר עִלּוּי id est, cornu eleuatum. uocaturq; etiam alio nomine יָשָׁר & potest ubiq; poni.

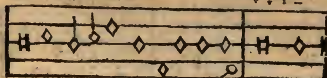
Vltimus uocat' שׁוֹפָר מְכַרְבֵּל id est, cornu sustinens, & ponit' in fine. Hũc dicunt figurari sicut uersum mahpach cũ duplici mercha. Ex his itaq; ministris, semper aliqs uel aliqui præcedũt reges, cõmunius tñ munah. Verum de his satis.

tis. Quod si qs plenius de eis cupiat informari, ille legat Capnionis prosodiã.

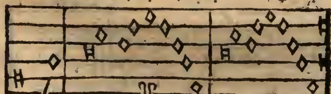
Sequuntur nunc musicorum accentuum melodiæ, ne quid desit curiositati.

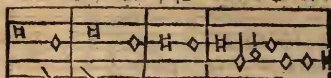
שַׁלְשֶׁלֶת

סְגוֹלְתָא תְּלִישָׁא גְדֹלָה

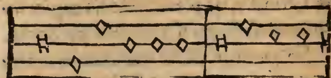

פָּזֵר קָטוֹן קַרְנֵי פָרָה גֶּרֶשׁ

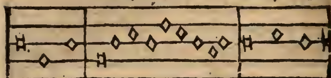

גֵּרְשַׁיִם יְתִיב פַּשְׁטָא קַדְמָא

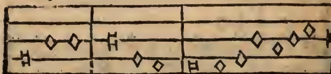
In fa isti 3. incipiũt.

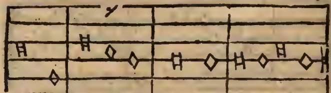
זַקֵף קָטוֹן   זַקֵף גָּדוֹל

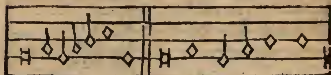
אַתְנַחְתָּא   זַרְקָא   לְגַרְמֵי ׀

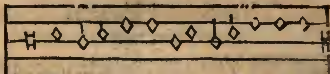
רְבִיעַ   תְּבִיר   טִפְחָא

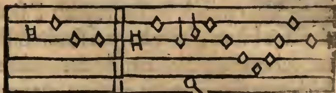
סוֹף פָּסוּק   פְּסִיק ׀   אַזְלָא   מֵרְכָא

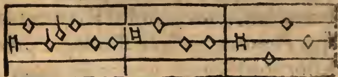
תְּרֵין חוּטְרִין   דַּרְגָּא

גַּלְגַּל uel יָרֵחַ בֶּן יוֹמוֹ

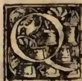
תְּלִישָׁא קְטַנָּה מוּנַח

מַהְפַּךְ עִלּוּי מְכַרְבֵּל

Variant inter has melodias nõnul-
læ ab illis, quas Capnion in ſua ſigna-
uit proſodia, nempe quas ego
ipſe ab עִבְרִיִּים בְּחַנִּים
non ſemel cantilla-
ri audiui.

Versilogus Hebraicus
ספר השירים

Vum colophonem impone-re cogitarē grāmaticæ meæ, candide lector, rogatu F. Balthasaris Huni, sacræ linguæ studiosissimi, & hunc appendicem de carminibus Hebraice cōponendis, adijcere placuit, cuius autor quidem non ego (ne alienū honorē mihi arrogem) sed R. pater Caspar Ammonius, sacræ theologiæ professor atq; Hebrææ linguæ doctissim⁹, est, quiq; primus, quod ego sciā, huius artis genus ex Hebræis scriptoribus in Latinum transtulit sermonem.

De multiplici differentia carminum Hebræorum.

Xplicabimus in primis quatuor uocabula, deinde multiplicem carminū differētiam, quibus Hebræi utuntur in huius artis tradi-

traditione atq; deſcriptione.

Primũ eſt תְּנוּעָה & eſt ſyllaba cõſtituta ex literis, uel litera & pũcto uocali. Puncta uocalia ſimplicia, ut ſupra diximus, ſunt ſeptẽ, cõpoſita tria, ex quibus fiũt qnq; magna & qnq; parua. Apud modulatores tñ metrorũ, ſeptem uoces ſimplices dicunt reges, ſeruãturq; in ſcãſione lõgæ: ſcheua uero cũ ex ſe mobile eſt, uel ſaltẽ cauſa metri, ut plerunq; fit, ſyllaba breuis cenſetur.

Secundũ יָתֵר & eſt ſcheua mobile cũ una ſyllaba, facitq; pedẽ iambicũ. ut לְךָ בְּבָל שְׁמוֹר diſſyllaba. Quod ſi aliã ſyllabã adijcias ipſi iathed, uocabitur iã illud cõpoſitum מוּרְכֶּבֶת Componitur enim ex יָתֵר & תְּנוּעָה ut גְּבָרִים

Notandum etiam quod uau à capite dictionũ ſeruiẽs ferè ſemper cũ ſequẽte ſyllaba facit iathed, nõ obſtãte quod añ literas labiales בּוּמַת cũ ſurec ſignet.

ut וּפְרוּ וְרְבוּ Tam & si quandoque faciat syllabam cum sequente scheua, ut patet in hoc metro:

לְדִירִי צוֹת בְּפִי וּבְפִי עֲקָצַת :

Facit quoq; hateph segol יתר ut אֱמֶת

Tertium דֶלֶת quo significatur prima pars alicuius sententiæ, quæ in fine duorum uersuum consonantiam quandam & rhythmum obseruat.

Quartum סָגוֹר & est secunda pars sententiæ in rhythmum disposita.

Quartum בַּיִת & complectitur utrunq; uersum דֶלֶת & סָגוֹר Exemplum רבי חאיי זל qui sic cecinit.

שְׁמַע קוֹלִי אֲשֶׁר יִשְׁמַע בְּקוֹלוֹת :

וְהָאֵל הַמְּקַבֵּל הַתְּפִלּוֹת :

Vbi primum metrum rhythmicū uocatur daleth, secundum sægor, utrunq; בַּיִת Possunt etiā duo metra sine rhythmo dici בַּיִת &c.

Quintum פָּסוּק & est canticū complectés

plectens minus quàm decem. בָּתִּים

Sextũ שִׁירָה & est Canticũ comprehendens decem uel plures בָּתִּים

Septimum שִׁיר מָשׁוּט Canticum scilicet in quo non occurrit scheua mobile, sed omnes dictiones cõstant magnis syllabis. Exemplum Rabi Solomonis filij Gibirol.

בַּתְּפִלָּתִי יִסְכּוֹן גֶּבֶר :

כִּי בָּה יִלְמַד יוֹשֶׁר וּזְכוּת :

Vbi scheua nõ mouetur, sed absorbet.

Octauum שִׁיר מוּרְכָּב Canticum scilicet in quo ueniunt plures iambi & syllabæ.

Nonum שִׁיר קָשׁוּר Canticum in quo nõ uenit litera rhythmica nisi in fine cuiuslibet בַּיִת

Decimum שִׁיר חֲרוּזִי Et est Canticum in quo semper litera rithmica ponitur in fine cuiuslibet דֶּלֶת ut

אַחַת בְּלִי רֵאשִׁית הַכֹּל מְלֹא חוֹרוֹ :

אַךְ הוּא מְהֻלָּל עַל פִּי אִישׁ לַחֲגִירוֹ

Et sunt hæc metra de nono genere metrorum. de quo infra patebit.

Vndecimũ שִׁיר מְחֻלָּק carmen.s. in cuius בָּתִּים ueniũt plures psekim, id est, pausæ, & in qualibet pausa est litera rhythmica. Et sic cãtauit filius Gibirol:

שמור לבי מענה · היה כמאור נענה ·
ירא האל ומנה · דבריו הישרים :

Fiũt aũt rhythmi in fine aliqñ simplici litera, qñq; duplicata, & aliqñ triplicata.

Duodecimũ שִׁיר עוֹבֵר carmẽ.s. metricũ, in quo ult. tantũ litera rhythmicã modulationẽ seruat. ut si primũ metrũ finiatur in אחר secundum in נחמר tertium in אבר &c.

Tredecimũ שִׁיר רָאוּי ubi.s. in quolibet rhythmo ponũtur duæ literæ sibi inuicẽ respõdentes. ut si in Cãtico quopiam primus rhythmus fiat in יִשְׁמוֹר secũdus in לֶאֱמוֹר tertius in לִגְמוֹר &c.

ubi

ubi mem & res ubiq; sunt similes.

Decimum quartū שִׁיר מְשׁוּבַּח carmen.s. in quo tres literæ posteriores in rhythmū aptātur. ut si in primo ponat סְבָרִים in secūdo גְּבָרִים in tertio דְּבָרִים Indoctiores tñ Hebræi nō semper easdem in rhythmo ponūt literas, sed etiā eas quæ in prolatione affinitatē quandam habēt uocalem. ut si in fine rhythmi primo ponatur סוּבַּח secūdo צוֹמַח Aut si מְצָא & מְסַח in rhythmū dispo nātur. Verū docti id reprobāt. Admittūt tamē quod id fieri possit in uocibus propinquis, ut sunt holem & surec. &c.

Genera metrorū apud Hebræos decem & octo inueniuntur.

Rimū genus metrorū, est carmen simplex in quo non ponitur scheua mobilis. ut

אַשְׁרֵי אָדָם שׁוֹמֵעַ לִי :

לִשְׁקוֹר . עַל דַּלְתוֹתַי יוֹם יוֹם . :

Secundum, est cōpositum ex יָתֵר &

quatuor ſyllabis. ut

נְדוֹר חֲסִיר אֲנִי ׃ וְחִבְחִיל רַעְיוֹנִי ׃

וְשַׁתּ פִּי וּלְשׁוֹנִי ׃ אֲסוּרִים בְּזִיקִים ׃

Et de hoc genere eſt carmen quod poſnitur ſupra in undecimo uocabulo.

Tertium eſt compoſitum ex יָתֵר & quatuor ſyllabis : item ex יָתֵר atque duabus ſyllabis.ut

בְּשֵׁם אֵל חַי הֶגְיוֹן לְשׁוֹנֵנוּ ׃

בְּעוֹד רוּחַ חַיִּים בְּאַפֵּנוּ

Aliud.

בְּרוּם גַּלְגַּל יִסּוֹב עֲלֵי מַעְגַּל ׃

שְׁמָךְ יָגֵל אָיוֹם וְגַם נִרְגַּל ׃

Quartum eſt compoſitum ex יתר & duabus ſyllabis: item ex יתר & duabus ſyllabis: item ex יתר & una ſyllaba. Vnde Gerundenſis ad filium ſuum Hai:

יְרָא הָאֵל בְּנִי רֵאשִׁית אֲמָרַי ׃

Item aliud Rabi Abraham.

לְךָ אֵלִי בְּגַלְגַּלֵּי זְבוּלִי ׃

גְּרוּלָּח לֹא אֲגָּרְלְךָ בְּרַגְלִי :

Quintum genus est compositum ex יתר & duabus syllabis: ex יתר & duabus syllabis . unde Rabi Solomon filius Gebirol:

תְּבוֹרַךְ יָהּ אֲרוֹן עוֹלָם :
בְּפִי כָל חַיְצוּר בּוֹלָם :

Item aliud.

אֲרוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ :
לְךָ אֵלִי תְּשׁוּקָתִי :

Sextum est compositum ex יתר & syllaba : ex יתר & duabus syllabis: ex יתר & syllaba : ex יתר & duabus syllabis: unde Rabi Solomon filius Geb.

אֱמֶת אֵל אֱמֶת אַתָּה וְאִם לֹא רְאִיתִיךָ :
וְאוּלָם בְּרוֹב טוּבָךְ בְּכָל עֵת חֲסִיתִיךָ :

Interpretatio: Veritas deus , ueritas tu: & si non uidi te. Et uere secundũ multitudinem bonitatis tuæ in omni tempore apparui tibi.

Septimum est cõpositum ex יתר & syllaba:

ſyllaba : ex יתר & ſyllaba,& ſic conſequēter.unde Rabi Solomon qui ſupra.

שְׁבָחָה כְּחִכִּי וְשִׁירָה כְּעֶרְכִּי אֲהַנֵּה :
לְמַלְכִּי בְּפַחַד וְאֵימָה :

Id eſt : Laudem ſecundum faucem meam,& Canticum ſecundum diſpoſitionem meam dabo: Regi meo in tremore & timore.

Octauum,eſt compoſitum ex ſyllaba & יתר : ex duabus ſyllabis & יתר & ſyllaba.unde filius Gibirol:

נִגְדְּעָה קֶרֶן עֲדִינָה :
הִיא גְּבֶרֶת כָּל מְדִינָה :

Interpretatio: Cōfractum eſt cornu delicatū:Ipſa domina totius regionis.

Nonū,eſt cōpoſitum ex duabus ſyllabis & יתר : ex quatuor ſyl.& יתר & duab9 ſyl. unde R.Iehuda Eben Iehia.

אֶל אֵל אֲשֶׁר בָּרָא כָּל יֵשׁ אֲשֶׁר נִבְרָא :
קָרְמוֹן בְּלִי חֶבְרָה אֵלָיו תְּשׁוּבָתִי :

Hoc eſt : Ad deum qui creauit omnia,

quæ

quæ ſunt creata: Antiquum abſq; conſortio, ad eum conuerſio mea.

Decimum, eſt compoſitum ex duabus ſyllabis & יתר : ex quatuor ſyllabis & יתר & ſyllaba. ut hic:

אמנם לברך שם נורא ועילם :
עמי בשיר קומו ולכו לשלם :

Id eſt: Vere ad benedicendum nomen terribilis & fortiſſimi: Popule meus, cum cantico ſurgite & ite in pace.

Ad idem eſt iſtud:

כי אשמרה שבת אל ישמרני :

Hoc eſt: Igitur cuſtodiam ſabbatũ dei qui cuſtodit me.

Vndecimum, eſt compoſitum ex duabus ſyllabis & יתר & iterum ex duabus ſyllabis & יתר & ex tribus ſyllabis. Vnde Rabi Ioſeph:

קרחת לתרחיב בנשרים שרים :
חושו ותחת שיר אמרים מרים :

In reliquis aũt בתים adijcit יתר loco ulti-

co ultimæ syllabæ primi membri, quod dicitur רלת & secundum membrum quod dicitur סוגר manet iuxta regulam suam. ut

וּמְנַגְּנִים תַּנִּים מְקוֹם מַנִּים תְּנוּ ׃

יַעֲנָה תְּסוֹבֵב כַּיְּעָרִים עָרִים ׃

Id est: Et canẽtibus syrenis, locũ uasorũ date: Strutio circũdat ut nemora urbes.

Duodecimum, est carmen compositum ex duabus syllabis & יתר ex syllaba & יתר atq; syllaba. unde רשבג id est, R. Solomon filius Gibirol.

נִחַר בְּקָרְאִי גְרוֹנִי ׃ רָבַק לְחִיכִּי לְשׁוֹנִי ׃

Hoc est: Defecit in clamore meo guttur meum: Adhæsit fauci meæ lingua mea.

Decimum tertium, cõponitur ex duabus syllabis & יתר & rursum ex duabus syllabis & יתר & duabus syllabis. unde חרשבג

נֶפֶשׁ אֲשֶׁר עָלוּ שְׁמוֹנֶיהָ ׃

אָנָּא תְּשַׁלַּח רַעְיוֹנֶיהָ ׃

יגדל

יִגְדַּל אֱלֹהִים חַי וְיִשְׁתַּבַּח :

Id est: Anima quã ascenderunt pingue-dines suæ: Obsecro mitte afflictiones suas: Magnificetur deus uiuus. & glorificetur.

Decimum quartum, componitur ex duabus syllabis & יתר & item ex duabus syllabis & יתר unde חר״שבג

מַהֹלֵךְ יְחִירָה תִּשָּׁבִי :

רוֹמָה בְּמֶלֶךְ בַּשְּׁבִי

Id est: Ambulans sola captiuaberis: Similis regi in captiuitate.

Decimum quintum, constat ex duabus syllabis & יתר & ex quatuor syllabis. unde חרּרבּע

קוּמָה אֱלֹהִים עָזְרָה :

לִי וַעֲנָה בְּצָרָתָה :

Id est: Surge deus adiuua Me, & exaudi in tribulatione.

Decimũ sextũ, est cõpositũ ex duabus syll. & יְתֵר : ex syllaba & יְתֵר in

 fine

fine rhythmi ponitur ſyllaba loco יתר unde Rabi Iehuda Leuites.

צִיּוֹן הֲלֹא תִשְׁאֲלִי : לִשְׁלוֹם אֲסִירַיִךְ :
דּוֹרְשֵׁי שְׁלוֹמֵךְ וְהֵם : יֶתֶר עֲדָרַיִךְ :

Aliud.

גֶּבֶר אֲשֶׁר דַּת וְחֹק : חָרוּת עֲלֵי לִבּוֹ :
יִשְׂמַח וְיָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר עֵת שְׁלוּת חַרְבּוֹ

Id eſt : Vir cui ius & præceptũ eſt ſculptum in corde ſuo : Gaudebit & exultabit ſicut fortis cuius in tempore extractus eſt gladius.

Decimum ſeptimum, cõſtat ex duabus ſyllabis & יתר : ex duabus ſyllab. & יתר & tribus ſyllabis. Vnde חר״אבע cecinit in die carniſpriuij.

עֵת שַׁעֲרֵי רָצוֹן לְהִפָּתֵחַ :
יוֹם בּוֹ אֲהִי כַפַּי לְאֵל שׁוֹטֵחַ :

Senſus eſt: Tempus eſt ut portæ libidini præcludãtur : Dies eſt, in quo expanſurus ſum manus meas ad deum.

Decimũ octauum, cõponitur ex ſyllaba &

laba & יתר : item ex ſyllaba & יתר & ita cōſequenter quouſq; ad finē perueniatur. Et eſt hoc genus cæteris grauius. unde cecinit ר׳שבּג

אֶדְרְשָׁה חַסְדְּךָ כִּי אֲנִי עַבְדְּךָ :
אֶעֱרוֹךְ נֶגְדְּךָ מְהַלֵּל נֶחְמָד :

Hoc eſt : Inquiram miſericordiā tuam, quia ego ſeruus tuus : Componam me coram te, laudans deſiderabilem.

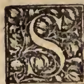
Paulus Ricius.

AD nullū metrorū genus, pſalmorū metrū reducēdū cognoui, licet Hieron. in prologo ſuper Iob idipſū cōmemoret, niſi tinnulā quādam euphoniā (quod potius crediderim) metrū appellari uoluerit: & id fuiſſe Ioſephi, Origenis, aliorūq; id aſſerētiū ſñiam puto. Qđ forſan ibidē innuit Hieron. dū ait : Et propter linguæ idioma, crebro recipiētes alios pedes, nō eaſundem ſyllabarū, ſed eorundē tēporū.

Tale enim genus, in infinitum multipli-
cari patitur. Ideo nulla fixa & determi-
nata carminis lege comprehenditur.

Raimundus Mithridates Roma-
nus, de tropis Hebraicis.

Yllabæ accidunt quatuor: to-
nus, tempus, ſpiritus, & paſ-
ſio. Tonus eſt triplex: acutus,
grauis, & circunflexus.

Tonus acutus, habet duo loca ſupra
literam, & uocatur kadma uel azla mi-
nor, cuius ſignum eſt uirgula à dextra
ad ſiniſtram aſcendens קַדְמָא Infra li-
teram præcedenti contraria, & uocatur
maerich uel mercha, cuius ſignum eſt
uirgula à dextra ad ſiniſtrã deſcendens.
Tonus grauis habet duo loca: ſuprà
literam, & eſt ſimile maerich, uocaturq́;
azla maior uel gereſch uel terem, cuius
ſignũ eſt uirgula à ſiniſtra ad dextram
aſcen-

ascendens. Infra literã, & est simile kadma, & in metro etiã ponitur supra. Huius signum & uocabulum est פַּרְחָא

Tonus circunflexus habet duo loca: supra, uel etiam subtus in carmine, & uocatur schophar ilui uel munah, cuius signum est ֣ Infra literam, & uocatur schophar galgal, cuius signum est ֪

Tempus est triplex: longum, breue, & medium.

Tempus longũ in principio dictionis habet accentum talscha uel tlischa maiorem, cuius signum supra ponitur. In medio quandoq; in dissyllabis, præcedente kadma, & uocatur רְבִיעַ In fine, si a est uocalis præcedente accẽtu galgal, & uocatur paser gadol. Si e est uocalis, ponitur supra, & uocatur paser ketanna. Si i est uocalis, ponitur supra ultimam literam, & uocatur פַּשְׁטָא Porrò זַרְקָא indifferenter ponitur in ulti-

ma, niſi quando in priori dictione eſt accentus דַּרְגָּא darga, tunc enim ponitur in penultima litera. Thefir תְּבִיר quoque infra literam ponitur. Et indifferenter זָקֵף גָּדוֹל in omnibus locis ſupra literam ponitur.

Tempus breue nihil continet niſi in ultima accentum תְּלִישָׁא קְטַנָּה id eſt, Tliſcha minorem, ubi proprie ſedem habet.

Tempus medium reperitur in principio, medio, & fine. In principio habet accentum מַהְפַּךְ mahepach, infra ſcilicet literam, cuius ſignum eſt ſemicirculus, ſiue cornu, cuius extremitates à ſiniſtra ad dextram uergunt, ut ſupra quoque ſignatus eſt, & hic uidere licet ſub litera מְ Reperitur etiam ſupra literam in carmine, & tunc מֵרְכָא mercha ſequens eſt pauſa.

In medio habet etiam tempus medium

dium accentum מֵרְכָא כְפוּלָה id eſt, mercha duplicem, cuius hoc 〃 ſignum eſt, duæ ſcilicet uirgulæ, à dextra ad ſiniſtram ſub litera deſcendentes.

In fine & penultima ſyllaba trochaica habet תְּרֵי טַעְמִין id eſt, duo paſta cum accentu ſub primo paſta.

Exempla commoda poni non poſſunt, quum idoneæ accentuum figuræ nobis ad manum non ſint.

Porrò in fine & quandoq; in medio ſupra literam habet accentum שַׁלְשֶׁלֶת cuius figura fermè eſt ξ uidelicet ut ſerpens flexuoſus.

In ultima ſyllaba, exiſtente in ſequenti dictione accentu תְּבִיר Thefir, ponitur דַּרְגָּא darga, cuius ſignū ſiue character eſt s

Spiritus habet duos accentus, lenem & durum: & ſunt aſpiratio atque tenuitas. Aſpiratio ponitur ſupra li-

teras בְּגַד כְּפַת & est linea quæ uoca-tur raphe. Tenuitas ponit̃ in earũdem literarũ medio, pũctus scilicet unus qui dagesch uocatur. ut בגד בפת

Passio habet quatuor accentus.

Primus est geminatio, & est pũctus in medio literarum tenuitatem haben-tium, hoc est, dagessabilium tantum: & geminat literam, uocaturq́ dagesch. ut מִמֶּנּוּ à nobis.

Secũdus est suspensio: & fit in princi-pio sentẽtiæ, uocaturq́ zakeph paruũ, cuius signũ est tale זָקֵף In medio sen-tentiæ est אֶתְנַחְתָּא Porrò in fine sentẽ-tiæ est :׃ סוֹף פָּסוּק cuius figura est li-nea directe descendens & duo puncta ad latus sinistrum.

Tertius est unio, & uocatur Hebrai-ce סָמוּךְ uel מַקֵּף Græce hyphen, & est linea iungẽs duas dictiões. ut כִּי-לֹא

Quartus est distinctio, & uocat̃ פָּסִיק

Est au-

Est autē uirgula diuidens dictiones & distinguens sententias, causansq́ suspitium.ut עָשׂוּ׳ בְּלַח &c.

Institutio breuis, quomodo uernacula quæq; lingua Hebraicis characteribus scribi possit.

Ebræi nostrates quādo scribere quippiam uolunt in uernacula lingua, nullis omnino utuntur ad literas apiculis siue punctis, nisi raro, idq́ solū in proprijs nominibus. ut פִילִיפְּפוּשׂ. Philippus. קְרִישְׂטוּשׂ. Christus. Alioqui pro a utuntur Aleph, pro b Beth, pro c Caph uel Kuph, pro d Daleth, pro e Ain, pro f Beth raphato, pro g Gimel, pro h He, pro i iod, p k Kuph, pro l Lamed, pro m utroq; mem, aperto & clauso, pro n utroque nun, pro o Aleph uau, quandoq; uau tantum. pro

 p Phe,

p Phe, pro q Kuph, pro r Res, pro ſ grosſo Schin, pro ſ tenuiore Zain, pro t Thet, pro u Aleph uau, uel uau tm̄, ſicut pro o, pro x Kuph ſchin, pro y uel ei diphthongo duplici iod, pro z Zade. Itaq; iſtæ literæ, Heth, Samech, & Tau, non ueniunt Germanis in uſum, quum linguam ſuam Hebraicis ſcribunt characteribus: tam & ſi Samech nō omnino carere poſſunt in quibuſdam uocabulis, ut ſunt, acetum, melius, cultellus, aqua, caſtrū, platea, & huiuſmodi alia multa, in quorum uulgari expreſſione, nos ſuperiores Germani ſubtili & acuto utimur ſibilo. Pleruncq; etiam omittunt in dictione uocales a & e, quippe quando ex alijs ſyllabis facile dictionis uox notari poteſt: ut mane מורגן ubi e non ſcribitur: facere מכן ubi a & e omittuntur. &c.

Animaduerte ſequentem tabulam.

Saltabo

Saltabo	אֶתְכַּרְכֵּר	איך וויל שפרינגן
Puſtula	בִּעְבֻּעָה	וייג בלוטרן
Habitatio	דִּירָה	וואנונג
Siccaſti	חוֹבַשְׁתָּ	דו הושט גטרוקנט
Et fremuit	וְיִנְחוֹם	אונד ער ברומט
Silex	חָצָץ	קיזיל שטיין
Oblinierunt	טוֹחוּ	זי הון ורקלייבט
Cogitatio eiꝰ	יִצְרוֹ	זיין גראנקן
Proiecit	יָרָה	ער הוט גווארפן
Cantabit	יָשִׁיר	ער ווירט זינגן
Amicitia	יְדִירוּת	ורונטשאפט
Combuſſit	פּוֹרָח	ער הוט ורברנט
Camera	לִשְׁכָּה	קאמור
Rectificatꝰ	מוּשִׁיר	גרעכט וירטיגט
Illuminauit	נָגַה	ער הוט ערלויכט
Percuſſus eſt	חִכָּה	ער אישט גשלאגן
Auxit	פָּשָׂה	ער הוט גמירט
Innodatꝰ eſt	קָשׁוּר	אישט גקנופפט
Dñatus es	רָדוּתָ	דו הושט גוועלטיגט
Captiuaui	שָׁבִיתִי	איך הון גפאנגן

Hæc cauſa exempli ſufficiant.

Iste liber uiarum linguæ ſanctæ,
eſt Rabi Moſi Kimhi, digni
memoria benedictio-
nis: & ipſe cõſum-
matus eſt.
Laus
regi æterno.

Oſes uir dei, ſcripſit quinque quinarios legis (hoc eſt, pen-tateucũ) præter octo uerſus, ab: Et mortuus eſt Moſes, uſque ad finem legis: & librum Iiob. Iehoſchua ſcripſit librum ſuum, & octo uerſus de lege. Samuel ſcripſit librum ſuum (id eſt, primum & ſecundum regum, ut nos uocamus) & librum Iudicum & Ruth. Iſaias ſcripſit librum ſuum, & librum Prouerbiorũ, & librum Cantici Canticorum, & librum Eccleſiaſtis. Ieremias ſcripſit librum ſuum & librum Regum, & librũ Threnorum.

זה ספר דרכי לשון הקורש
לרבי משה קמחי זכר צ
צדיק לברכה והוא
נשלם תהלה למ
למלך עולם
אמן

משה איש האלהים כתב חמ
חמשה חומשי תורה ת
חוץ משמנה פסוקים מן
נימת משה עד סות התורה וספר איוב
יהושע כתב ;
ספרו ושמנה פסוקים של תורה ;
שמואל כתב ספרו וספר שופטי ורות ;
ישעיה כתב
ספרו וספר משלי וספר שיר השירים
וספר קהלת ;
ירמיה כתב ספרו וספר מ
מלכים וספר קינות אנש

norum. Viri synagogæ maioris scripserunt librum Ichezkel, & librũ duodecim (hoc est, duodecim prophetarum minorum) & librũ Danielis, & uolumẽ Aester. Dauid & decẽ prophetæ scripserunt librum hymnorum (id est, psalmorum.) Ezras scripsit librũ suum, genealogias uerborũ dierum (id est, Paralippomenon) usque: Et fuerunt sibi fratres filij Iosaphat.

Numerus uersuũ legis, quinq; milia & octingenti & quadraginta quinq;. Et prophetarũ nouem milia, ducenti & nonaginta quatuor. Et Agiographorum, octo milia & sexaginta quatuor.

Inuenitur itaq; summa omniũ uersuũ lectionis Bibliæ, uiginti tria milia, ducenti & tres uersus.

Institutionum Hebraicarum, autore F. Sebastiano Munstero minorita.

Finis.

אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדֹלָה כָּתְבוּ סֵפֶר יְחֶזְקֵאל
וְסֵפֶר תְּרֵי עָשָׂר וְסֵפֶר דָּנִיֵּאל וּמְגִילַּת א
אֶסְתֵּר ׃
דָּוִד וַעֲשָׂרָה נְבִיאִים כָּתְבוּ סֵפֶר תְּהִלִּים ׃
עֶזְרָא כָּתַב סִפְרוֹ יִיחוּס ד
דִּבְרֵי הַיָּמִים עַד וְלוֹ אַחִים בְּנֵי יחו
יְהוֹשָׁפָט ׃
סְכוּם הַפְּסוּקִים שֶׁל תּוֹרָה חֲמֵשֶׁת אל
אֲלָפִים וּשְׁמֹנָה מֵאוֹת וְאַרְבָּעִים וחמ
וַחֲמִשָּׁה ׃ וְשֶׁל נְבִיאִים ת
תִּשְׁעַת אֲלָפִים וּמָאתַיִם וְתִשְׁעִים ואר
וְאַרְבַּע ׃ וְשֶׁל כְּתוּבִים ש
שְׁמֹנַת אֲלָפִים וְשִׁשִּׁים וְאַרְבַּע ׃
נִמְצָא כְּלַל כָּל הַפְּסוּקִים שֶׁל מִקְרָא ש
שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וּמָאתַיִם
וּשְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים ׃

תם ונשלם ספר דיקדוק מא׳ זבשטינת
מֻונשטר ונדפס על ידיו עם
רב העיון בבזל ב
בשנת אקת בּ״ר
לפּוּרקננו

יונה נביא בארבעה לשונות

ONAS PROPHETA IN quatuor orbis principalioribus linguis, Græca, Latina, Hebræa atque Chaldaica, pulchre sibi correspondentibus columnellis.

Porrò Latina examussim quadrat cum Græca.

ΚΑὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἰωνᾶμ. τὸν τοῦ ἀμαθοῦ λέγων, ἀνάστηθι καὶ πορεύθητι εἰς νινευῒ τὴν πόλιν τὴν μεγάλην, καὶ κήρυξον ἐν αὐτῇ, ὅτι ἀνέβη ἡ κραυγὴ τῆς κακίας αὐτῆς πρός με. καὶ ἀνέστη ἰωνᾶς τοῦ φυγεῖν εἰς θαρσεῖς ἐκ προσώπου κυρίου, καὶ κατέβη εἰς ἰόππην καὶ εὗρεν πλοῖον βαδίζον εἰς θαρσεῖς, καὶ ἔδωκεν τὸ ναῦλον αὐτοῦ καὶ ἀνέβη εἰς αὐτὸ, τοῦ πλεῦσαι μετ' αὐτῶν εἰς θαρσεῖς ἐκ προσώπου κυρίου. καὶ κύριος ἐξήγειρεν πνεῦμα εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐγένετο

ET factũ est uerbum dñi ad Ionã filiũ Amathi, dicẽs: Surge & uade in Niniuẽ ciuitatẽ magnã & p̃dica in ea qa ascendit clamor maliciæ ei9 ad me. Et surrexit Ionas ut fugeret in Tharsis à facie dñi, & descẽdit i Ioppẽ, & iuenit naue eũtẽ in Tharsis, & dedit naulũ suũ & ascendit in eã, ut nauigaret cũ eis in Tharsis à facie dñi. Et dñs suscitauit spiritũ i mare, & facta est

HEBR.

וַיְהִי דְּבַר יְהוָה אֶל

יוֹנָה
בֶּן־אֲמִתַּי לֵאמֹר׃
קוּם לֵךְ אֶל־נִינְוֵה
הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּק
וּקְרָא עָלֶיהָ כִּי־עָל
עָלְתָה רָעָתָם לְפָנָי
׃ וַיָּקָם יוֹנָה ל
לִבְרֹחַ תַּרְשִׁישָׁה מ
מִלִּפְנֵי יְהוָה וַיֵּרֶד
יָפוֹ וַיִּמְצָא אָנִיָּה ב
בָּאָה תַרְשִׁישׁ וַיִּתֵּן
שְׂכָרָהּ וַיֵּרֶד בָּהּ לב
לָבוֹא עִמָּהֶם תַּרְשׁ
תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי י
יְהוָה׃
וַיהוָה הֵטִיל רוּחַ־ג
גְּדוֹלָה אֶל הַיָּם וַיְהִי

CHALD.

וַהֲוָה פִּת

פִּתְגָּם נְבוּאָה מ
מִן קֳדָם יְיָ עִם יו
יוֹנָה בַּר אֲמִתַּי למ
לְמֵימַר׃ קוּם אִיזִיל
לְנִינְוֵה קַרְתָּא רַבְּתָא
וְאִתְנַבֵּי עֲלַהּ אֲרֵי ס
סְלִיקַת בִּישַׁתְהוֹן ק
קֳדָמַי׃ וְקָם יוֹנָה
לְמֶעֱרַק לְיַמָּא מִן
קֳדָם דְּאִתְנַבֵּי בש
בִּשְׁמָא דַּיְיָ וּנְחַת
לְיָפוֹ וְאַשְׁכַּח אִלְפָא
דַּאֲזָלָא לְיַמָּא וִיהַב
אַגְרַהּ וּנְחַת בַּהּ למ
לְמֵיזַל עִמְּהוֹן בְּיַמָּא
מִן קֳדָם דְּאִתְנַבֵּי ב
בִּשְׁמָא דַּיְיָ׃
וַיְיָ אֲרִים רוּחַ רַב
עַל יַמָּא וַהֲוָה נחש

GRAEC.	LAT.
νετο κλύδων μέγας ἐν	cta est tēpestas ma
τῇ θαλάσσῃ, καὶ τὸ πλοῖ	gna i mari;et nauis
ον ἐκινδύνευεν τοῦ δια/	pīclitabat̄ dissolui:
λυθῆναι. καὶ ἐφοβήθη/	& timuerūt nautæ
σαν οἱ ναυτικοὶ καὶ ἀνε/	& clamabāt unusqs
βόων ἕκαστος πρὸς τὸν	q; ad deū suū:& ia
θεὸν αὐτῶν, καὶ ἐκβολὴν	ctū fecerūt uasorū
ἐποιήσαντο τῶν σκευῶν	quæ in naui, in ma
τῶν ἐν τῷ πλοίῳ εἰς τὴν	re,ut alleuiaret ab
θάλασσαν, τοῦ κουφισθῆ/	eis. Ionas autē de/
ναι ἀπ᾽ αὐτῶν. ἰωνᾶς δὲ κα	scēdit ad cōcauum
τέβη εἰς τὴν κοίλην τοῦ	nauis & dormie/
πλοίου, καὶ ἐκάθευδεν καὶ	bat & stertebat, &
ἔρεγχεν. καὶ προσῆλθεν	accessit ad eū pro/
πρὸς αὐτὸν ὁ προρεύς, καὶ	ræ dux, & dixit ei:
εἶπεν αὐτῷ. τί σὺ ῥέγ	Quid tu stertis?
χεις; ἀνάστα, ἐπικαλοῦ	Surge, inuoca de/
τὸν θεόν σου, ὅπως δια/	um tuum,ut saluet
σώσῃ ὁ θεὸς ἡμᾶς, καὶ οὐ	deus nos, & non
μὴ ἀπολώμεθα. καὶ εἶ/	pereamus. Et dixit
πεν ἕκαστος πρὸς τὸν	unusquisque ad
πλη/	proxi/

HEBR.	CHALD.
סַעַר גָּדוֹל בַּיָּם וַתְּ	נַחְשׁוֹל רַב בְּיַמָּא וּ
וְהָאֳנִיָּה חִשְּׁבָה לְה	וְאִלְפָּא בַעְיָא לְאִתְ
לְהִשָּׁבֵר ׃ וַיִּירְאוּ	לְאִתַּבְּרָא ׃ וּדְחִילוּ
הַמַּלָּחִים וַיִּזְעֲקוּ א	סַפָּנַיָּא וּבְעוֹ גְּבַר מ
אִישׁ אֶל־אֱלֹהָיו וַי	מִן דַּחַלְתֵּיהּ וַחֲזוֹ א
וַיָּטִלוּ אֶת־הַכֵּלִים	אֲרֵי לֵית בְּהוֹן צְרֹ
אֲשֶׁר בָּאֳנִיָּה אֶל־ה	צְרוֹךְ וּרְמוֹ יָת מָנ
הַיָּם לְהָקֵל מֵעַל	מָנַיָּא דְּבְאִלְפָּא לְי
מֵעֲלֵיהֶם וְיוֹנָה יָרַד	לְיַמָּא לְאַקָּלָא מִנ
אֶל־יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה	מִנְּהוֹן וְיוֹנָה בְּחֵית
וַיִּשְׁכַּב וַיֵּרָדַם ׃	לְאַרְעִית שִׁדָּא דְא
וַיִּקְרַב אֵלָיו רַב הַח	דְאִלְפָּא וּשְׁכִיב וְד
הַחֹבֵל וַיֹּאמֶר לוֹ מ	וְדְמוּךְ ׃ וּקְרַב לְו
מַה־לְּךָ נִרְדָּם קוּם	לְוָתֵיהּ רַב סַפָּנַיָּא וּ
קְרָא אֶל־אֱלֹהֶיךָ א	וַאֲמַר לֵיהּ מָא אַתְּ
אוּלַי יִתְעַשֵּׁת הָאֱל	דְמוּךְ קוּם צַלִּי קֳד
הָאֱלֹהִים לָנוּ וְלֹא ב	קֳדָם אֱלָהָךְ מָאִם י
נֹאבֵד ׃	יִתְרַחֵים מִן קֳדָם יְ
וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵע	יְיָ עֲלָנָא וְלָא נֵ
	נוֹבִיד ׃ וְאָמ
	וַאֲמָרוּ גְּבַר לְחַב

σίον αὐτοῦ, δεῦτε βάλωμεν κλήρους, καὶ γνῶμεν τίνος ἕνεκα ἡ κακία αὕτη ἐστὶν ἡμῖν. καὶ ἔβαλον κλήρους, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ Ἰωνᾶν. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν, ἀπάγγειλον ἡμῖν τίνος ἕνεκεν τὸ κακὸν τοῦτο ἡμῖν; τί σου ἡ ἐργασία ἐστίν; καὶ πόθεν ἔρχῃ, καὶ ἐκ ποίας χώρας, καὶ ἐκ ποίου λαοῦ σὺ εἶ; καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς. δοῦλος κυρίου ἐγώ εἰμι, καὶ τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς ἐγὼ σέβομαι, ὃς ἐποίησεν τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηράν. καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἄνδρες φόβον μέγαν, καὶ εἶπαν πρὸς

proximũ ſuũ: Venite mittamus ſortes & ſciam⁹ cuius cauſa malũ hoc eſt nob. Et miſerũt ſortes: & cecidit ſors ſuper Ionã. Et dixerũt ad eum: Indica nobis cuius cauſa malũ hoc nobis? q̃d tuũ opus eſt? & ũn uenis, & ex q̃ regiõe, & ex quo populo tu es? Et dixit ad eos: Seruus dñi ego ſum, & deum cœli & terræ ego colo, qui fecit mare & aridã. Et timuerũt uiri timore magno, & dixerunt ad

HEBR.	CHALD.
רעהו לכו ונפילה	לחבריה איתו ונר
גורלות ונדעה בש	ונרמי עדבין ונידע
בשלמי הרעה הז	בדיל מה בישתא ח
הזאת לנו ויפילו ג	הרא לנא ורמו עד
גורלות ויפל הגור	עדבין ונפל עדבא
הגורל על-יונה :	על יונה :
ויאמרו אליו	ואמרו הוי כען לנא
הגידה-נא לנו בא	בדיל מה בישתא
באשר למי-הרעה	הדא לנא מה עיב
הזאת לנו מה-מל	עיבידתך ומנן את
מלאכתך ומאין ת	אתי אי דא היא מ
תבוא מה ארצך וא	מדינתך ואי מדין
ואי-מזה עם אתה :	עמא את :
ויאמר	ואמר להון יהוד
אליהם עברי אנכי	יהודאה אנא ומן ק
ואת-יהוה אלהי ה	קדם יי אלהא דש
השמים אני ירא א	דשמיא אנא דחיל
אשר-עשה את-הי	דעבד ית ימא וית
הים ואת-היבשה :	יבישתא :
ויראו האנשים יר	ודחילו גבריא דחי
יראה גדלה ויאמרו	דחילא רבא ואמרו
אליו	ליה

πρὸς αὐτὸν, τί τοῦτο ἐποί-
ησας; διότι ἔγνωσαν οἱ
ἄνδρες, ὅτι ἐκ προσώ-
που κυρίου ἦν φεύγων,
ὅτι ἀπήγγειλεν αὐτοῖς.
καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν,
τί σοι ποιήσωμεν καὶ κο-
πάσῃ ἡ θάλασσα ἀφ' ἡ-
μῶν; ὅτι ἡ θάλασσα ἐ-
πορεύετο καὶ ἐξήγειρεν
μᾶλλον κλύδωνα. καὶ εἶ-
πεν Ἰωνᾶς πρὸς αὐτούς,
ἄρατέ με καὶ ἐμβάλετε
εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ κο-
πάσει ἡ θάλασσα ἀφ' ὑ-
μῶν. διότι ἔγνωκα ἐγὼ
ὅτι δι' ἐμὲ ὁ κλύδων
οὗτος μέγας ἐφ' ὑμᾶς ἐ-
στίν. καὶ παρεβιάζοντο οἱ
ἄνδρες τοῦ ἐπιστρέψαι εἰς
τὴν γῆν, καὶ οὐκ ἠδύναντο

ad eũ: Quid hoc fe-
cisti? Quia cogno-
uerũt uiri, quia à fa-
cie dñi erat fugiẽs,
qa nunciauit eis. Et
dixerũt ad eũ: Quid
tibi faciemus & qe-
scet mare à nobis?
qa mare ibat & su-
scitabat magis flu-
ctũ. Et dixit Ionas
ad eos: Tollite me
& mittite ĩ mare &
quiescet mare à uo-
bis, quia noui ego
quod propter me
fluctus iste magnꝰ
cõtra uos est. Et co-
nabantur uiri ut re
uerterentur ad ter-
rã, & nõ potuerũt,

HEBR.	CHALD.
אֵלָיו מַה זֹּאת עָשִׂיתָ	לֵיהּ מַה דָא עבר
כִּי יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים כִּי	עֲבַדְתָּא אֲרֵי מִן ק
מִלִּפְנֵי יְהוָה הוּא ב	קֳדָם יְיָ הוּא עָרִיק
בֹּרֵחַ כִּי הִגִּיד לָהֶם	אֲרֵי חַוִּי לְהוֹן : וא
: וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו	וַאֲמָרוּ לֵיהּ מַה נע
מַה־נַּעֲשֶׂה־לָּךְ ויש	נַעֲבִיד לָךְ וְינוּחַ י
וְיִשְׁתֹּק הַיָּם מעל	יַמָּא מִינָנָא אֲרֵי י
מֵעָלֵינוּ כִּי הַיָּם הו	יַמָּא אָזֵיל ונחש
הוֹלֵךְ וְסֹעֵר :	וְנַחְשׁוֹלֵיהּ תַּקִּיף :
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שא	וַאֲמַר לְהוֹן טְלוּנִי ו
שָׂאוּנִי וַהֲטִילֻנִי א	וּרְמוֹנִי לְיַמָּא וְינִיחַ
אֶל־הַיָּם וְיִשְׁתֹּק הי	יַמָּא מֵעֲלֵיכוֹן אֲרֵי
הַיָּם מֵעֲלֵיכֶם כִּי י	יְדַע אֲנָא אֲרֵי בדי
יוֹדֵעַ אֲנִי כִּי בְשֶׁלִּי	בְּדִילִי נַחְשׁוֹלָא ר
הַסַּעַר הַגָּדוֹל הַזֶּה ע	רַבָּא הָדֵין עֲלֵיכוֹן
עֲלֵיכֶם : ויח	: וְשַׁיְטִין ג
וַיַּחְתְּרוּ הָאֲנָשִׁים ל	גֻּבְרַיָּא לַאֲתָבָא ליב
לְהָשִׁיב אֶל־היב	לְיַבֶּשְׁתָּא וְלָא יְכִילוּ
הַיַּבָּשָׁה וְלֹא יָכֹלוּ ב	

ὅτι ἡ θάλασσα ἐπορεύε/
το καὶ ἐξεγείρετο μᾶλλον
ἐπ' αὐτούς. καὶ ἀνεβόησαν
πρὸς κύριον καὶ εἶπαν.
μηδαμῶς κύριε μὴ ἀπ
λοίμεθα ἕνεκεν τῆς ψυ/
χῆς τοῦ ἀνθρώπου τούτου.
καὶ μὴ δῷς ἐφ' ἡμᾶς αἷ/
μα δίκαιον, διότι σὺ κύ
ριε ὃν τρόπον ἐβούλου πε
ποίηκας. καὶ ἔλαβον τὸν
ἰωνᾶν, καὶ ἐνέβαλον αὐ/
τὸν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ
ἔστη ἐκ τοῦ σάλου αὐτῆς.
καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἄν/
δρες φόβῳ μεγάλῳ τὸν
κύριον, καὶ ἔθυσαν θυσί/
ας τῷ κυρίῳ καὶ ηὔξαν/
το εὐχάς.
καὶ προσέταξεν κύριος
κήτει μεγάλῳ, καὶ κατέ/
πιεν

qa mare ibat & in/
surgebat magis cō
tra eos. Et clamaue
rūt ad dn̄m & dixe
rūt: Nequaq̄ dn̄e.
ne peamus ꝓpter
animā hois huius:
& ne des super nos
sanguinē iustū, qa
tu dn̄e sicut uolui/
sti fecisti. Et tulerūt
Ionā & miserūt eū
in mare, & stetit à
cōmotiōe sua, & ti/
muerūt uiri timore
magno dn̄m: & im
molauerūt hostias
domino & uoue/
runt uota.
Et præcepit dn̄s ce/
to magno, & deuo
rauit

HEBR.

כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וסו
וְסוֹעֵר עֲלֵיהֶם ׃
וַיִּקְרְאוּ אֶל־יְהוָה ג
וַיֹּאמְרוּ אָנָּה יְהוָה
אַל־נָא נֹאבְדָה בנ
בְּנֶפֶשׁ הָאִישׁ הַזֶּה ו
וְאַל־תִּתֵּן עָלֵינוּ ר
דָּם נָקִיא כִּי אַתָּה י
יְהוָה כַּאֲשֶׁר חָפַצְתָּ
עָשִׂיתָ ׃
וַיִּשְׂאוּ אֶת־יוֹנָה וי
וַיְטִלֻהוּ אֶל־הַיָּם ו
וַיַּעֲמֹד הַיָּם מזע
מִזַּעְפּוֹ וַיִּירְאוּ האנ
הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גרו
גְדוֹלָה אֶת־יְהוָה וי
וַיִּזְבְּחוּ־זֶבַח ליה
לַיהוָה וַיִּדְּרוּ נְדָרִים.
׃ וַיְמַן יה
יְהוָה דָּג גָּדוֹל לבל

CHALD.

אֲרֵי יַמָּא אָזִיל ונח
וְנַחְשׁוֹלֵיהּ תַּקִּיף ע
עֲלֵיהוֹן ׃ וְצַלִּיאוּ
קֳדָם יְיָ וַאֲמָרוּ ק
קַבִּיל בָּעוּתָנָא יְיָ ל
לָא כְעַן נֵיבַד בה
בְּחוֹבַת נְפַשׁ דְּגַבְרָא
הָדֵין וְלָא תִּתֵּן על
עֲלָנָא חוֹבַת דַּם זַכַּי
אֲרֵי אַתְּ יְיָ כְּמָא ד
דְּרַעֲוָא קֳדָמָךְ עב
עֲבַדְתָּא ׃ וּנְסִיבוּ
יַת יוֹנָה וּרְמוֹהִי ל
לְיַמָּא וְנָח יַמָּא מנ
מִנַּחְשׁוֹלֵיהּ ׃
וּדְחִילוּ גַבְרַיָּא דַּחְלָא
רַבָּא מִן קֳדָם יְיָ וא
וַאֲמָרוּ לְרַכָּתָא דִּבַח
קֳדָם יְיָ וּנְדַרוּ נד
נִדְרִין ׃ וְזַמִּין יְיָ
נוּנָא רַבָּא למיב

πιεν τὸν ἰωνᾶν. καὶ ἦν ἰω-
νᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κή-
τους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς
νύκτας. καὶ προσηύξα-
το ἰωνᾶς πρὸς κύριον τὸν
θεὸν αὐτοῦ ἐκ τῆς κοιλί-
ας τοῦ κήτους καὶ εἶπεν.
ἐβόησα ἐν θλίψει μου
πρὸς κύριον τὸν θεόν
μου, καὶ εἰσήκουσέν μου.
ἐκ κοιλίας ᾅδου ἤκουσας
φωνῆς μου. ἀπέῤῥιψάς
με εἰς βάθος καρδίας
θαλάσσης, καὶ ποταμοὶ
ἐκύκλωσάν με, πάντες
οἱ μετεωρισμοί σου καὶ
τὰ κύματά σου ἐπ' ἐμὲ
διῆλθον. κἀγὼ εἶπον;
ἀπῶσμαι ἐξ ὀφθαλ-
μῶν σου; ἄρα προσθή-
σω τοῦ ἐπιβλέψαι τὸν
ναόν.

rauit Ionã. Et fuit
Ionas in uẽtre ceti
tribꝰ diebꝰ & trib:
noctibꝰ. Et orauit
Ionas ad dñm deũ
ſuũ de uentre ceti;
& dixit: Clamaui ĩ
tribulatiõe mea ad
dñm deũ meũ, &
exaudiuit me, de
uẽtre inferni audi-
ſti uocẽ meã, ꝓieci-
ſti me in ꝓfundũ
cordis maris; & flu
mina circũdederũt
me. Oẽs eleuatiões
tuæ & fluctus tui
ſuꝑ me trãſiert. Et
ego dixi: Abiectus
ſũ ex ocłis tuis, ꝓfe
cto addã ut uideã
tẽplũ.

HEBR.

לִבְלוֹעַ אֶת־יוֹנָה ו
וַיְהִי יוֹנָה בִּמְעֵי ה
הַדָּג שְׁלֹשָׁה יָמִים ו
וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת ׃
וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל־י
יְהוָה אֱלֹהָיו מִמְּעֵי
הַדָּגָה ׃ וַיֹּאמֶר
קָרָאתִי מִצָּרָה לִי א
אֶל יְהוָה וַיַּעֲנֵנִי מ
מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּע
שִׁוַּעְתִּי שָׁמַעְתָּ קוֹ
קוֹלִי ׃ וַתַּשְׁלִיכֵנִי
מְצוּלָה בִּלְבַב יַמִּים
וְנָהָר יְסֹבְבֵנִי כָּל־מ
מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי
עָבָרוּ ׃
וַאֲנִי אָמַרְתִּי נִגְרַשׁ
נִגְרַשְׁתִּי מִנֶּגֶד עֵינ
עֵינֶיךָ אַךְ אוֹסִיף ל
לְהַבִּיט אֶל־הֵיכַל ק

CHALD.

לְמִיבְלַע יַת יוֹנָה ו
וַהֲוָה יוֹנָה בִּמְעֵיָא
דְנוּנָא תְּלָתָא יוֹמִין
וּתְלָתָא לֵילָוָן ׃ וצ
וְצַלִּי יוֹנָה קֳדָם ייי
אֱלָהֵיהּ מִמְּעֵיָא דנו
דְנוּנָא ׃ וַאֲמַר צל
צַלֵּיתִי מֵעָקַת לִי
קֳדָם ייי וְקַבִּיל צל
צְלוֹתִי מֵאַרְעִית ת
תְּהוֹמָא בָּעֵיתִי עב
עֲבַדְתָּא בָעוּתִי ׃
וּרְמִיתַנִי בְּעוּמְקַיָא
בְּלִבָּא דְיַמָּא וּנְהַר
סְחוֹר סְחוֹר לִי כָּל
נַחְשׁוֹלוֹהִי דְיַמָּא ו
וְגַלּוֹהִי עֲלַי עֲדוּ ׃
וַאֲנָא אֲמָרִית אתר
אִתְתָּרְכִית מִן קֳדָם
מֵימְרָךְ בְּרַם אוֹסִיף
לְאִסְתַּכָּלָא בְּהֵיכְלָא

ναὸν τοῦ ἁγίου σου. περιε-
χύθη μοι ὕδωρ ἕως ψυ-
χῆς, ἄβυσσος ἐκύκλω-
σέν με, ἔδυ ἡ κεφαλή
μου εἰς σχισμὰς ὀρέων,
κατέβην εἰς γῆν ἧς οἱ
μοχλοὶ αὐτῆς κάτοχοι
αἰώνιοι. καὶ ἀναβήτω
ἐκ φθορᾶς ἡ ζωή μου κύ-
ριε θεέ μου. ἐν τῷ ἐκλεί-
πειν ἀπ' ἐμοῦ τὴν ψυ-
χήν μου τοῦ κυρίου ἐμνή-
σθην, καὶ ἔλθοι πρὸς σὲ
ἡ προσευχή μου πρὸς
ναὸν ἅγιόν σου. φυλασ-
σόμενοι μάταια καὶ ψευ-
δῆ, ἔλεος αὐτῶν ἐγκα-
τέλιπον. ἐγὼ δὲ μετὰ
φωνῆς αἰνέσεως καὶ ἐξο-
μολογήσεως θύσω σοι,
ὅσα ηὐξάμην ἀποδώσω

tēplū ſanctū tuū.
Circūfuſa eſt mihi
aq̄ uſq; ad animā,
abyſſ9 uallauit me,
intrauit caput meū
in ſciſſuras mōtiū:
deſcēdi i t'rā cuius
uectes eius retina-
cula ſēpiterna, & a-
ſcēdat ex corrupti-
one uita mea dn̄e
de9 meus, cū defice
ret à me aia mea,
dn̄i memorat9 ſū,
& ueniat ad te orō
mea ad tēplū ſctm̄
tuū. Qui cuſtodiūt
uana & mēd. miſe
ricordiā ſuam reli-
querūt: ego aūt cū
uoce laudis & con-
feſ. immolabo tibi: quæcūq; uoui reddā

HEBR.	CHALD.
קָדְשֶׁךָ : אֲפָפוּנִי	דְקוּדְשָׁךְ ׃ אַקְפוּנִי
מַיִם עַד־נֶפֶשׁ תהו	מַיָא עַד מוֹתָא תח
תְּהוֹם יְסֹבְבֵנִי סו	תְּהוֹמָא סְחוֹר סְחוֹר
סוּף חָבוּשׁ לְרֹאשִׁי	לִי יַמָא וְסוּף תָּלֵי
לְקִצְבֵי הָרִים	עִיל מִרֵישִׁי ׃ לע
יָרַדְתִּי הָאָרֶץ ברי	לְעִיקָרֵי טוּרַיָא . בח
בְּרִיחֶיהָ בַעֲדִי לעו	בַחֲתִית אַרְעָא נִגְרַת
לְעוֹלָם וַתַּעַל מש	בְּתוּקְפָהָא עִיל מִנִּי
מִשַּׁחַת חַיַּי יְהוָה א	עָלְמִין וְאַתְּ קָרֵיב
אֱלֹהָי ׃ בהת	קֳדָמָךְ לְאַסָקָא מח
בְּהִתְעַטֵּף עָלַי נַפְשִׁי	מְחַבְּלָא חַיַּי יְיָ אל
אֶת־יְהוָה זָכָרְתִּי ות	אֱלָהַי בְּאִשְׁתַּלְהָיוּת
וַתָּבוֹא אֵלֶיךָ תְּפִלָּתִי	עֲלַי נַפְשִׁי פּוּלְחָנָא
אֶל־הֵיכַל קָדְשֶׁךָ ׃	דַיְיָ אִדְכְּרִית וַעֲלַת
מְשַׁמְּרִים הַבְלֵי־ש	לְקָדָמָךְ צְלוֹתִי לח
שָׁוְא חַסְדָּם יַעֲזֹבוּ ׃	לְהֵיכְלָא דְקוּדְשׁוּךְ
וַאֲנִי בְּקוֹל תּוֹדָה א	׃ לָא כַעֲמְמַיָא פל
אֶזְבְּחָה־לָּךְ אֲשֶׁר נר	פַּלְחֵי טַעֲוָתָא מא
נָדַרְתִּי אֲשַׁלֵּמָה יש	מֵאַתַר דְמִיתוּטַב ל
	לְהוֹן לֵית אִנּוּן יר

יָדְעִין ׃ וַאֲנָא בְּתוּשְׁבַּחַת אוֹרָאָה קוּרְבָנִי א
אַקְרֵיב קֳדָמָךְ דְּנִדְרִית אֲשַׁלֵּם פּוּ

σοι εἰς σωτηρίαν μου
τῷ κυρίῳ. καὶ προσετά-
γη τῷ κήτει, καὶ ἐξέ-
βαλεν τὸν ἰωνᾶν ἐπὶ τὴν
ξηράν.
Καὶ ἐγένετο λόγος κυ-
ρίου πρὸς ἰωνᾶν ἐκ δευ-
τέρου, λέγων. ἀνάστητι
καὶ πορεύθητι εἰς νινευὶ
τὴν πόλιν τὴν μεγά-
λην, καὶ κήρυξον ἐν αὐ-
τῇ κατὰ τὸ κήρυγμα τὸ
ἔμπροσθεν, ὃ ἐγὼ λε-
λάληκα πρός σε. καὶ
ἀνέστη ἰωνᾶς καὶ ἐπορεύ-
θη εἰς νινευὶ, καθὼς ἐλά-
λησεν κύριος. ἡ δὲ νινευὶ
πόλις μεγάλη τῷ θεῷ
ὡσεὶ πορείας ὁδοῦ ἡμε-
ρῶν τριῶν, καὶ ἤρξατο
ἰωνᾶς τοῦ εἰσπορεύεσθαι
εἰς

tibi in ſalutare me-
um dñō. Et præce-
ptũ eſt ceto, & eie-
cit Ionã ſuper ari-
dam. Et factus eſt
ſermo domini ad
Ionam ſecundo, di
cens: Surge & ua-
de in Niniuen ciui-
tatem magnam, &
prædica in ea ſecũ-
dum prædicationẽ
priorẽ quã ego lo-
cutus ſum ad te. Et
ſurrexit Ionas & a-
bijt in Niniuẽ ſicut
locutus eſt dñs. At
Niniue ciuitas ma
gna deo q̃ſi itineris
uiæ dierum triũ. Et
cœpit Ionas igredi
in

HEBR.

ישועתה ליהוה :
ויאמר יהוה לדג ר
ויקא את־יונה אל־
היבשה :
ויהי דבר־יהוה אל
יונה שנית לאמר
: קו
קום לך אל־נינוה ה
העיר הגדולה וק
וקרא אליה את־הק
הקריאה אשר אנכי
דבר אליך :
ויקם
יונה וילך אל־נינוה
כדבר יהוה ונינוה
היתה עיר־גדולה ל
לאלהים מהלך ש
שלשת ימים :
ויחל יונה לבוא
בעיר

CHALD.

מורקן נפשי בצלו
קדם ייי :
ואמר ייי לנונא ופ
ופלט ית יונה לי
ליבשתא :
והות פתגם נבואה
מן קדם ייי עם יו
יונה תנינות למ
למימר : קום
איזיל לנינוה קרתא
רבתא ואתנבי על
עלה ית נבואתא ד
די אנא ממליל ע
עמך : וקם
יונה ואזל לנינוה כ
כפתגמא דייי ונ
ונינוה הות קרתא
רבתא קדם ייי מה
מהלך תלתא יומין
: ושרי יונה למיעל
בקר

εἰς τὴν πόλιν ὡσεὶ
πορείαν ἡμέρας μιᾶς,
καὶ ἐκήρυξεν καὶ εἶπεν.
καὶ ἔτι τρεῖς ἡμέραι, καὶ
νινευὶ καταστραφήσεται.
καὶ ἐπίστευσαν οἱ ἄνδρες
νινευὶ τῷ θεῷ, καὶ ἐκή-
ρυξαν νηστείαν, καὶ ἐνε-
δύσαντο σάκκους ἀπὸ
μεγάλου αὐτῶν καὶ ἕως
μικροῦ αὐτῶν. καὶ ἤγγι-
σεν ὁ λόγος πρὸς τὸν βα
σιλέα τῆς νινευί, καὶ ἐξα
νέστη ἐκ τοῦ θρόνου αὐτοῦ,
καὶ περιείλατο τὴν στο-
λὴν αὐτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ
ἐνεδύσατο σάκκον, καὶ
ἐκάθισεν ἐπὶ σποδοῦ.
καὶ ἐκηρύχθη ἐν τῇ νι-
νευὶ παρὰ τοῦ βασιλέ-
ως καὶ παρὰ πάντων
τῶν

in ciuitatẽ q̃ſi itine-
re diei uni⁹ & præ-
dicauit, & dixit: Et
adhuc tres dies, &
Niniue ſubuertet.
Et crediderunt uiri
Niniue deo, & præ
dicauerũt ieiuniũ,
& ueſtiti ſũt ſaccis
à magno eorum &
uſq; ad puũ eorũ.
Et appropiquauit
ſermo ad regẽ Ni-
niue, & ſurrexit de
throno ſuo, & ab-
ſtulit ſtolã ſuã à ſe-
ipſo, & indutus eſt
ſacco & ſedit in ci-
nere, & prædicatũ
eſt in Niniue à re-
ge & ab omnibus
ma-

HEBR.	CHALD.
בָּעִיר מַהֲלַךְ יוֹם א	בְּקַרְתָּא מַהֲלַךְ יוֹמָא
אֶחָד וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר	חַד וְאַכְרִיז וַאֲמַר ב
עוֹד אַרְבָּעִים יוֹם ו	בְּסוֹף אַרְבְּעִין יוֹמִין
וְנִינְוֵה נֶהְפָּכֶת ׃	וְנִינְוֵה מִתְהַפְּכָא ׃
וַיַּאֲמִינוּ אַנְשֵׁי	וְהֵימִינוּ אֱנָשֵׁי נינ
נִינְוֵה בֵּאלֹהִים ויק	נִינְוֵה בְּמֵימְרָא דַיְיָ
וַיִּקְרְאוּ־צוֹם וילב	וּגְזַרוּ צוֹמָא וַאֲסַרוּ
וַיִּלְבְּשׁוּ שַׂקִּים מג	שַׂקִּין מֵרַבְּהוֹן וְעַד
מִגְּדוֹלָם וְעַד־קְטַנָּם	זְעֵרְהוֹן ׃ וּמְטָא פ
׃ ויג	פִּתְגָּמָא לְוַת מַלְכָּא
וַיִּגַּע הַדָּבָר אֶל־מל	דְנִינְוֵה וְקָם מִכּוּרְסֵי
מֶלֶךְ נִינְוֵה וַיָּקָם מ	מַלְכוּתֵיהּ וְאַעְדִּי ל
מִכִּסְאוֹ וַיַּעֲבֵר אדר	לְבוּשֵׁי יְקָרֵיהּ ואת
אַדַּרְתּוֹ מֵעָלָיו ויכ	וְאִתְכַּסִּי שַׂקָּא וית
וַיְכַס שַׂק וַיֵּשֶׁב ע	וִיתֵיב עַל קִיטְמָא
עַל־הָאֵפֶר ׃	׃ ואכר
וַיַּזְעֵק וי	וְאַכְרִיז וַאֲמַר בני
וַיֹּאמֶר בְּנִינְוֵה מט	בְּנִינְוֵה מִגְּזֵירַת מ
מִטַּעַם הַמֶּלֶךְ וגר	מַלְכָּא ורברב

τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ,
λέγων. οἱ ἄνθρωποι καὶ
τὰ κτήνη καὶ οἱ βόες, καὶ
τὰ πρόβατα μὴ γευσά-
σθωσαν, μὴ δὲ νεμέσθω-
σαν, καὶ ὕδωρ μὴ πιέτω-
σαν, καὶ περιέθεντο σάκ-
κους οἱ ἄνθρωποι, καὶ τὰ
κτήνη. καὶ ἀνεβόησαν
πρὸς τὸν θεὸν ἐκτενῶς.
καὶ ἐπέστρεψεν ἕκαστος
ἐκ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς
πονηρᾶς, καὶ τῆς ἀδι-
κίας τῆς ἐν χερσὶν αὐ-
τῶν, λέγοντες. τίς οἶ-
δεν εἰ μετανοήσει ὁ θε-
ὸς καὶ ἀποστρέψει ἐξ ὀρ-
γῆς θυμοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐ
μὴ ἀπολώμεθα; καὶ
ἴδεν ὁ θεὸς τὰ ἔργα αὐ-
τῶν, ὅτι ἀπέστρεψαν ἀπὸ
τῶν

magnatibus eius,
dicens: Hoies & iu-
menta & boues &
oues nō guſtēt ne-
que paſcātur, & a-
quā nō bibāt. Et co
operti ſūt ſaccis ho
mines & iumēta, &
clamauerūt ad de-
um uehemēter, &
reuerſus eſt unus-
qſq; de uia ſua ma
la, & iniqtate quæ
in manibus eorū,
dicētes: Quis ſcit ſi
pœnitētiā aget de-
us & reuertetur ab
ira furoris ſui & nō
pereamus? Et ui-
dit deus opera eo-
rū, qm̄ reuerſi ſūt à
uijs

HEBR.

וּגְדֹלָיו לֵאמֹר הָאד
הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה ה
הַבָּקָר וְהַצֹּאן אַל־י
יִטְעֲמוּ מְאוּמָה אַל
־יִרְעוּ וּמַיִם אַל־יִשׁ
יִשְׁתּוּ ׃
וְיִתְכַּסּוּ
שַׂקִּים הָאָדָם והב
וְהַבְּהֵמָה וַיִּקְרְאוּ א
אֶל־אֱלֹהִים בְּחָזְקָה
וְיָשֻׁבוּ אִישׁ מִדַּרְכּוֹ
הָרָעָה וּמִן־הֶחָמָס
אֲשֶׁר בְּכַפֵּיהֶם ׃
מִי־יוֹדֵעַ יָשׁ
יָשׁוּב וְנִחַם הָאל
הָאֱלֹהִים וְשָׁב מֵח
מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְלֹא נ
נֹאבֵד ׃
וַיַּרְא הָאֱלֹהִים אֶת־
מַעֲשֵׂיהֶם כִּי שָׁבוּ
מִדַּרְכָּם

CHALD.

וְרַבְרְבָנוֹהִי לְמֵימַר
אֱנָשָׁא וּבְעִירָא תו
תּוֹרָא וְעָנָא לָא יט
יִטְעֲמוּן מִידַּעַם ול
וְלָא יִרְעוּן וּמַיָּא ל
לָא יִשְׁתּוּן ׃ וית
וְיִתְכַּסּוּן סַקִּין אינ
אֱנָשָׁא וּבְעִירָא וי
וִיצַלּוֹן קֳדָם יְיָ בת
בִּתְקוֹף וִיתוּבוּן גב
גְּבַר מֵאוֹרְחֵיהּ ביש
בִּישָׁתָא וּמִן חַטְפָא
דְּבִידֵיהוֹן ׃ מַן
יְדַע רְאִית בִּידֵיהּ ח
חוֹבִין יְתוּב מִנְּהוֹן
וְיִתְרַחַם עֲלוֹהִי מִן
קֳדָם יְיָ וִיתוּב מת
מִתְּקוֹף רוּגְזֵיהּ וְלָא
נוֹבַר ׃ וּגְלַן קֳדָם יְיָ
עוֹבָדֵיהוֹן אֲרֵי תָבוּ
מֵאוֹר

τῶν ὁδῶν αὐτῶν τῶν πο-
νηρῶν, καὶ παρεκλήθη
ὁ θεὸς ἐπὶ τῇ κακίᾳ ᾗ
ἐλάλησεν τοῦ ποιῆσαι
αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐποίη-
σεν.
καὶ ἐλυπήθη ἰωνᾶς λύ-
πην μεγάλην, καὶ συ-
νεχύθη. καὶ προσηύξα-
το πρὸς κύριον καὶ εἶ-
πεν, ὦ κύριε, οὐχ οὗτοι
οἱ λόγοι μου εἰσὶν ἔτι
ὄντος μου ἐν τῇ γῇ μου;
διὰ τοῦτο προέφθασα φυ-
γεῖν εἰς θαρσεῖς, διό-
τι ἔγνων ὅτι ἐλεήμων
καὶ οἰκτείρμων μακρό-
θυμος καὶ πολυέλεως
καὶ παρακαλούμενος
ἐπὶ ταῖς κακίαις. καὶ
νῦν δέσποτα κύριε λάβε
τὴν

uijs suis malis, & e-
git pniam de⁹ sup
malicia quã loqu-
tus est ut faceret eis
& non fecit.
Et cõtristat⁹ est Io
nas tristicia grãdi,
& cõfusus est. Et o-
rauit ad dñm, &
ait: O dñe, nónne
isti sermones mei
sũt adhuc existẽte
me i terra mea? p-
pterea p̃ueni fuge-
re in Tharsis, qa co
gnoui ꝙ misericors
& miserator patiẽs
& multæ miæ & a-
gens pniam super
malicijs: & nũc do-
minator dñe, tolle
ani-

HEBR.	CHALD.
מִדַּרְכָּם הָרָעָה ויג	מֵאוֹרְחַתְהוֹן בִּישָׁתָא
וַיִּנָּחֶם הָאֱלֹהִים עַל	וְתַב יְיָ מִן בִּישָׁתָא
הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר ל	דִּי מַלִּיל לְמֶיעְבַּד ל
לַעֲשׂוֹת לָהֶם וְלֹא ע	לְהוֹן וְלָא עֲבַד ׃
עָשָׂה ׃	וּבְאֵשׁ לְיוֹנָה בִּישָׁא
וַיֵּרַע אֶל-	רַבָּא וּתְקֵיף לֵיהּ ׃
יוֹנָה רָעָה גְדֹלָה וי	וְצַלִּי קֳדָם יְיָ וַאֲמַר
וַיִּחַר לוֹ ׃ וַיִּתְפַּלֵּל	קַבֵּיל בָּעוּתִי יְיָ הל
אֶל-יְהוָה וַיֹּאמַר א	הֲלָא דֵּין פִּתְגָמִי ע
אָנָּה יְהוָה הֲלוֹא-זֶה	עַד דַּהֲוֵיתִי עַל אר
דְבָרִי עַד-הֱיוֹתִי עַל	אַרְעִי עַל כֵּן אוֹחִיתִי
אַדְמָתִי עַל-כֵּן קד	לְמִיעֲרַק לְיַמָּא א
קִדַּמְתִּי לִבְרֹחַ תר	אֲרֵי יְדַעְנָא אֲרֵי אַתְּ
תַּרְשִׁישָׁה כִּי יָדַעְתִּי	אֱלָהָא חַנָּנָא ורחמ
כִּי אַתָּה אֵל חַנּוּן ור	וְרַחֲמָנָא מַרְחִיק רְגַז
וְרַחוּם אֶרֶךְ אַפַּיִם נ	וּמַסְגֵּי לְמֶעְבַּד טב
וְרַב-חֶסֶד וְנִחָם עַל-	טַבְוָן וּמֵתִיב מימ
הָרָעָה ׃	מֵימְרֵיהּ מִלְאַיְתָאָה
וְעַתָּה יְהוָה קַח-נָא	בִּישְׁתָא ׃
את	וּכְעַן יְיָ סַב כְּעַן יַת

τὴν ψυχήν μου ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι καλὸν τὸ ἀποθανεῖν με μᾶλλον ἢ ζῆν. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς ἰωνᾶν. εἰ σφόδρα λελύπησαι σύ. καὶ ἐξῆλθεν ἰωνᾶς ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἐκάθισεν κατ' ἀνατολάς, καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ σκηνήν, καὶ ἐκάθητο ὑποκάτω αὐτῆς ἐν σκιᾷ, ἕως ἂν ἀπίδῃ τί ἔσται τῇ πόλει. καὶ προσέταξεν κύριος ὁ θεὸς κολοκύνθῃ, καὶ ἀνέβη ὑπὲρ κεφαλῆς ἰωνᾶ, τοῦ σκιάζειν αὐτῷ, καὶ περιέσκεπεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν κακῶν αὐτοῦ. καὶ ἐχάρη ἰωνᾶς ἐπὶ τῇ κολοκύνθῃ χαρὰν μεγάλην.

animã meã à me, quia bonum mori me magis q̃ uiuere. Et dixit dñs ad Ionã: Si uehementer contriſtatus es tu. Et egreſſus eſt Ionas ex ciuitate & ſedit cõtra Oriẽtẽ & fecit ſibi tabernaculũ, & ſedit ſub eo ĩ umbra, donec uideret qd erit ciuitati. Et p̃cepit dñs deus cucurbitæ, & aſcẽdit ſup caput Ionæ, ut obumbraret eũ, & ꝓtegeret eũ à malis ſuis. Et lætatus eſt Ionas ſr cucurbita gaudio magno.

HEBR.	CHALD.
את־נפשי ממני כ	ית נפשי מיני אר
כי־טוב מותי מחיי	ארי טב דאימות מ
: ויאמר יהוה ה	מדאיחי : ואמר י
ההיטב חרה לך :	ייי הלחרא תקית ל
	לך : ונפס יונה מ
ויצא יונה מן־העי	מן קרתא ויתיב מ
העיר וישב מקדם	מדנח לקרתא וע
לעיר ויעש לו שם	ועבד ליה תמן מ
סכה וישב תחתיה	מטלתא ויתיב תח
בצל עד אשר יר	תחותה בטולא עד
יראה מה־יהיה ב	דיחזי מה יהי בס
בעיר : וימן	בסות קרתא : וזמ
יהוה אלהים קיק	וזמין ייי אלהים ק
קיקיון ויעל מעל	קיקיון וסליק עיל
ליונה להיות צל ע	מן יונה למהוי טו
על־ראשו להציל ל	טולא על רישיה ל
לו מרעתו וישמח	לאגנא ליה מבי
יונה על־הקיקיון	מבישתיה וחדי יו
שמחה גדולה :	יונה על קיקיון חד
וימן	חדווא רבא : וזמ

λην. καὶ προσέταξεν
ὁ θεὸς σκώληκι ἑωθινῇ
ἐπαύριον, καὶ ἐπάτα-
ξεν τὴν κολόκυνθαν καὶ
ἐξηράνθη. καὶ ἐγένετο
ἅμα τῷ ἀνατεῖλαι τὸν
ἥλιον, καὶ προσέταξε
ὁ θεὸς πνεύματι καύ-
σωνος συγκαίοντι, καὶ
ἐπέταξεν ὁ ἥλιος ἐ-
πὶ τὴν κεφαλὴν ἰωνᾶ,
καὶ ὀλιγοψύχει καὶ ἀ-
πελείπετο τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, καλόν
μοι τὸ ἀποθανεῖν ἢ ζῆν.
καὶ εἶπεν κύριος πρὸς
ἰωνᾶν, εἰ σφόδρα λελύ-
πησαι σὺ ἐπὶ τῇ κολο-
κύνθῃ; καὶ εἶπεν, σφό-
δρα λελύπημαι ἐγὼ
ἕως θανάτου. καὶ εἶπεν
ὁ κύ-

gno. Et p̃cepit deꝰ
uermi matutino in
craſtinũ, & pcuſſit
cucurbitã & arefa-
cta eſt: & factũ eſt
cũ orireť ſol, & p̃ce
pit deus ſpũi ardo
ris urenti, & pcuſſit
ſol ſr̃ caput Ionæ,
& anguſtiabať &
relinq̃bať aĩa ſua,
& dixit: Bonũ mi-
hi mori quàm ui-
uere. Et dixit domi
nus ad Ionam: Si
ualde contriſta-
tus es tu ſuper cu-
curbitam? Et ait:
Valde contriſta-
tus ſum uſque ad
mortem. Et dixit
domi-

HEBR.

וַיְמַן הָאֱלֹהִים תּול
תּוֹלַעַת בַּעֲלוֹת חש
הַשַּׁחַר לְמָּחֳרָת וַת
וַתַּךְ אֶת־הַקִּיקָיוֹן ו
וַיִּיבָשׁ ׃
וַיְהִי
כִּזְרֹחַ הַשֶּׁמֶשׁ וַיְמַן
אֱלֹהִים רוּחַ קָדִים
חֲרִישִׁית וַתַּךְ חש
הַשֶּׁמֶשׁ עַל־רֹאשׁ י
יוֹנָה וַיִּתְעַלָּף ויש
וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ ל
לָמוּת וַיֹּאמֶר טוֹב
מוֹתִי מֵחַיָּי ׃
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־
יוֹנָה הַהֵיטֵב חָרָה ל
לְךָ עַל־הַקִּיקָיוֹן וי
וַיֹּאמֶר הֵיטֵב חָרָה־
לִי עַד־מָוֶת ׃
וַיֹּאמֶר יהו

CHALD.

וְזַמִּין יְיָ יַת תולע
תּוֹלַעְתָּא בְּמִיסַּק צ
צַפְרָא בְּיוֹמָא רבת
רְבַתְרוֹהִי וּמְחָא יַת
קִיקָיוֹן וּבְאַשׁ ׃
וַהֲוָה כְּמִדְנַח שמ
שִׁמְשָׁא וְזַמִּין יְיָ ר
רוּחַ קִידוּמָא שתי
שְׁתִיקָא וְטַפְחַת ש
שִׁמְשָׁא עַל רֵישָׁא
דְיוֹנָה וְאִשְׁתַּלְהֵי ו
וּשְׁאֵיל יַת נַפְשֵׁיהּ
לִמְמָת וַאֲמַר טַב ד
דְאֵימוּת מִדְאֵיחֵי ׃
וַאֲמַר יְיָ לי
לְיוֹנָה הַלַחֲרָא תקי
תְּקֵית לָךְ עַל קיק
קִיקָיוֹן וַאֲמַר לַחֲרָא
תְּקוֹת לִי עַד מוֹתָא
׃ וַאֲמַר יְיָ

GRAEC.	LAT.
ὁ κύριος. σὺ ἐφείσω	dn̄s: Tu pepercisti
ὑπὲρ τῆς κολοκύνθης ὑ-	ſup cucurbita pro
πὲρ ἧς οὐκ ἐκακοπάθη-	qua non laboraſti
σας ἐπ᾽ αὐτῇ, οὐδὲ ἐξέ-	ſup ea neq; enutri-
θρεψας αὐτὴν, ἣ ὑπὸ	ſti eā, quæ ſub no-
νύκτα ἐγεννήθη καὶ ὑπὸ	cte nata eſt & ſub
νύκτα ἀπώλετο, ἐγὼ	nocte perijt: ego āt
δὲ οὐ φείσομαι ὑπὲρ νι-	nō parcā ſup Nini
νευὴ τῆς πόλεως τῆς με-	ue ciuitate magna,
γάλης, ἐν ᾗ κατοικοῦ-	in qua habitāt plu
σιν πλείους ἢ δώδεκα	res q̄ȝ 12. milia uiro
μυριάδες ἀνδρῶν, οἵτι-	rū, qui nō cognoue
νες οὐκ ἔγνωσαν δεξιὰν	rūt dexterā ſuā ne-
αὐτῶν, οὐδὲ ἀριστερὰν, καὶ	que ſiniſtram, & iu
κτήνη πολλά.	menta multa.

Ionæ prophetæ quatuor concin-
nati linguis, Græca, Latina,
Hebræa, Chaldaica,
Finis.

HEBR.

יְהוָֹה אַתָּה חַסְתָּ
עַל־הַקִּיקָיוֹן אֲשֶׁר ל
לֹא עָמַלְתָּ בּוֹ וְלֹא ג
גִדַּלְתּוֹ שֶׁבִּן־לַיְלָה
הָיָה וּבִן־לַיְלָה אב
אָבָד׃ וַאֲנִי לֹא את
אָחוּס עַל־נִינְוֵה ה
הָעִיר הַגְּדוֹלָה אשׁ
אֲשֶׁר יֶשׁ־בָּהּ הַרְבֵּה
מִשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה ר
רִבּוֹ אָדָם אֲשֶׁר לֹא
יָדַע בֵּין־יְמִינוֹ לשׁ
לִשְׂמֹאלוֹ וּבְהֵמָה
רַבָּה׃

CHALD.

יְיָ אַתְּ חַסְתָּא עַל ק
קִיקָיוֹן דְּלָא עמל
עֲמַלְתָּא בֵּיהּ וְלָא ר
רַבִּיתֵיהּ דִּי בְלֵילְיָא
הֲרֵין הֲוָה וּבְלֵילְיָא
אוֹחֲרָנָא אֲבַד׃
וַאֲנָא לָא אֲחוּס עַל
נִינְוֵה קַרְתָּא רַבְּתָא
דְּאִית בַּהּ סַגִּי מת
מִתַּרְתָּא עַסְרֵי רִיבְוָן
אֱינָשָׁא דְּלָא יְדַע ב
בֵּין יְמִינֵיהּ לסמ
לִסְמָלֵיהּ וּבְעִירָא
סַגִּי׃

סוֹף יוֹנָה הַנָּבִיא

FR. SEBASTIANVS MVNST.
AD LECTOREM.

NE studiosi linguarum sancta-
rum posthac inopia labora-
rent,& scopum haberent exer
citamēti tam felicis,iunximus breui grā
maticæ nostræ post Dictionariū æque
breue,sanctū ex tot prophetis Ionā pœ
nitentiæ præconē,cū trāslationibus La-
tina , Græca atq; Syriaca siue Chaldai-
ca,quam Iudæi תַּרְגּוּם Thargum uo-
cant , uernaculamq; parauerant , dum
promissam suā patriā habitarēt,nō par
uæ quidē penes eos autoritatis.Quæ tā
& si clarior sit multis in locis Heb.textu,
tn̄ ē septuagita trāslatōe nō modica sui
pte cōflata deprehēdit',locis maxīe ob-
scurioribus. Quis det,ut simili characte
rum studio,omniū linguarū populis,fi-
dei catholicæ documenta breui pagellæ
deliniātur? ut oīm nationū sectæ Chri-
stum

ſtũ dñm noſtrũ & mũdi ſaluatorẽ do-
ceantur:& ſine bellorũ ſtrepitu,ſolo dei
uerbo gratia linguarũ ſuperẽtur,quot-
quot dñs illuminare dignabit̃.Quis ſcit
ſi poſtremis his noſtris tp̃ibus in hunc
uſum,cõgregandi in unitatẽ fidei,donũ
ipſum linguarũ deus nobis tradiderit,
ut in pace & ueritate ſimplicicꝫ dei uer-
bo ſalutem aſſequãtur in Chriſto,quos
exercituũ tumultu, humanis legibus &
ſapientia philoſophica, hactenus able-
gauimus:ſi tamẽ prius Chriſtianam fi-
dem,morũ reformatione cõmendaueri
mus,ne mare & aridã circũeuntes,proſe
lytumcꝫ facientes,duplo filiũ gehennæ
reddamus. Tu interim diſce linguas ſa-
cras,quibus inſtructior ad ſacras literas
tractãdas uenias,quàm ſi mille Ariſto-
telis commentaria deuoraſſes. Vale.

Baſileæ AN. M. D. XXIIII.
Menſe Februario.

שמע שיבא

ושמתי כל בניך למודי יהוה
וירנו מדרכיו ונלכה בארחתיו
ונשגב יהוה לבדו ביום ההוא

